

Titulli: Anëtarësimi i Shqipërisë në Bashkimin Evropian: Manual për Qytetarët

Manuali për Qytetarët bazohet në burime dhe raporte zyrtare, si informacione të përgjithshme të Komisionit Evropian, vlerësimet e Progres Raporteve për Shqipërinë, si dhe në Planin Kombëtar për Integrimin Evropian 2016 – 2020.

Koordinatorë: Mariola Qesaraku, Fondacioni Friedrich Ebert-Zyra për Shqipërinë

Klodjan Seferaj, Fondacioni Shoqëria e Hapur për Shqipërinë

Grupi i Punës (në rend afliesor): Admir Malaj, Aida Maho, Arnisa Tepelia, Baisa Sefa, Besnik Baka, Blerina Balla, Blerta Tuci, Çelik Rruplli, Dalina Jashari, Delina Cici, Dorian Jano, Edlira Osmani, Ergys Gezka, Gentjola Madhi, Irna Peshkëpia, Jetmira Rragami, Juljan Papaproko, Klodjan Seferaj, Lavdrim Lita, Lorena Pullumbi, Mariola Qesaraku, Sashenka Lleshaj, Valbona Ndrepepaj.

Dizajni dhe Përpunimi Grafik: Anjeza Llubani

Publikimi i këtij materiali është financuar nga:

Fondacioni Friedrich Ebert-Zyra për Shqipërinë dhe

Fondacioni Shoqëria e Hapur për Shqipërinë

ISBN:

Gusht 2016,

Tiranë, Shqipëri

PËRMBAJTJA

PARATHËNIE	5
HYRJE	7
KAPITULLI 1: Lëvizja e Lirë e Mallrave.....	13
KAPITULLI 2: Liria e Lëvizjes së Punëtorëve	15
KAPITULLI 3: E Drejta e Vendosjes dhe Liria për të ofruar Shërbime.....	16
KAPITULLI 4: Lëvizja e Lirë e Kapitalit.....	18
KAPITULLI 5: Prokurimi Publik	21
KAPITULLI 6: E Drejta e Shoqërive Tregtare	23
KAPITULLI 7: E Drejta e Pronësisë Intelektuale.....	24
KAPITULLI 8: Politika e Konkurrencës	27
KAPITULLI 9: Shërbimet Financiare	29
KAPITULLI 10: Shoqëria e Informacionit dhe Media	31
KAPITULLI 11: Bujqësia dhe Zhvillimi Rural	33
KAPITULLI 12: Politika e Sigurisë Ushqimore, Veterinare dhe Fitosanitare	35
KAPITULLI 13: Peshkimi	37
KAPITULLI 14: Politikat e Transportit.....	38
KAPITULLI 15: Energjia.....	41
KAPITULLI 16: Tatimet.....	42
KAPITULLI 17: Politika Ekonomike dhe Monetare	45
KAPITULLI 18: Statistikat	47
KAPITULLI 19: Politika Sociale dhe Punësimi.....	49
KAPITULLI 20: Ndërmarrjet dhe Politika Industriale	51
KAPITULLI 21: Rrjetet Trans-Evropiane.....	53
KAPITULLI 22: Politikat Rajonale dhe Koordinimi i Instrumenteve Strukturorë..	54
KAPITULLI 23: Gjyqësori dhe të Drejtat Themelore.....	57
KAPITULLI 24: Drejtësia, Liria dhe Siguria	59
KAPITULLI 25: Shkenca dhe Kërkimi.....	61
KAPITULLI 26: Arsimi dhe Kultura	63
KAPITULLI 27: Mjedisi dhe Ndryshimet Klimaterike.....	65
KAPITULLI 28: Mbrojtja e Konsumatorit dhe Shëndetit	67
KAPITULLI 29: Bashkimi Doganor	69
KAPITULLI 30: Marrëdhëniet me Jashtë.....	71
KAPITULLI 31: Politika e Jashtme, e Sigurisë dhe e Mbrojtjes.....	73
KAPITULLI 32: Kontrolli Financiar.....	75
KAPITULLI 33: Dispozitat Financiare dhe Buxhetore.....	77
KONKLUSIONE	79

SHKURTESA

Acquis e BE-së: është tërësia e ligjeve dhe vendimeve të gjykatave që përbëjnë trupin e së Drejtës të Bashkimit Evropian. Për fazën e bisedimeve, ky trup ligjesh është ndarë në “kapituj”, sipas tematikës që mbulon.

AKTI	Agjencia e Kërkimit, Teknologjisë dhe Inovacionit
AKU	Autoriteti Kombëtar i Ushqimit
AZHBR	Agjencia e Zhvillimit Bujqësor dhe Rural
BE	Bashkimi Evropian
BMP	Bordi i Mbikëqyrjes Publike
CARDS	Programi i Ndihmës për Ballkanin Perëndimor
CEFTA	Marrëveshja e Tregtisë së Lirë të Evropës Qendrore
COSME	Programi Tregtar i ndërmarrjeve dhe i ashtuquajtur program i konkurrencës së Bashkimit Evropian.
DG SANCO	Drejtoria e Përgjithshme për Shëndetin dhe Sigurinë Ushqimore
EEA	Hapësira Ekonomike Evropiane
EFTA	Shoqata e Tregtisë së Lirë Evropiane
EMU	Unioni Ekonomik dhe Monetar
ESFA	Autoriteti Evropian i Sigurisë Ushqimore
EURALIUS	Misioni i asistencës së BE për Konsolidimin e Sistemit të Drejtësisë në Shqipëri
EUROSTAT	Zyra e Statistikave të Bashkimit Evropian
WB6	Nisma për Ballkanin Perëndimor 6
WBIF	Korniza e Investimeve në Ballkanin Perëndimor
GFCM	Komisioni i Përgjithshëm i Peshkimit për Mesdheun
GIZ	Agjencia Gjermane për Bashkëpunim tekniko-ekonomik
GNI	Të ardhurat kombëtare bruto

IAP	Gazsjellësi Adriatiko-Jonian
ICCAT	Komisioni Ndërkombëtar për Ruajtjen e Tonic të Atlantikut
IEKA	Instituti i Ekspertëve Kontabël të Autorizuar
INSTAT	Instituti i Statistikave
IPA II	Instrumenti për Asistencë Para-Anëtarësimit
IPARD	Programi Evropian për Zhvillimin Rural IPA II
KKB	Këshilli Konsultativ i Biznesit
KKE	Komuniteti Ekonomik Evropian
KKK	Këshilli Kombëtar i Kontabilitetit
LGBTI	Grupimet (lesbikë, gejt, biseksualë, transgjinjorë)
MBRZHHAU	Ministria e Bujqësisë, Zhvillimit Rural dhe Administrimit të Ujërave
MSA	Marrëveshja e Stabilizim-Asociimit
OBT	Organizata Botërore e Tregtisë
PE	Parlamenti Evropian
PPB	Politika e Përbashkët Bujqësore
PPP	Politika e Përbashkët e Peshkimit
QKB	Qendra Kombëtare e Biznesit
QKL	Qendra Kombëtare e Licencave
QKR	Qendra Kombëtare e Regjistrimit
SEETO	Observatori i Transportit të Evropës Juglindore
T.V.SH.	Tatimi mbi vlerën e shtuar
TAP	Gazsjellësi Trans Adriatik
TEN-T	Rrjeti Trans Evropian në Transport
TFEU	Traktati mbi Themelimin e Bashkimit Evropian
USAID	Agjencia e Shteteve të Bashkuara të Amerikës për Zhvillim Ndërkombëtar

PARATHËNIE

Një nga aspektet më të vështira të punës time si Shefe e Delegacionit të BE-së, në një vend kandidat për anëtarësim si Shqipëria, është gjetja e mënyrës së duhur për të shpjeguar thelbin e asaj çka është vërtet Bashkimi Evropian. Kjo pasi BE përfaqëson një larmishmëri gjërash për njerëz të ndryshëm - që nga identiteti i përbashkët Evropian dhe komuniteti i vlerave të përbashkëta, tek tregu i përbashkët dhe pa kufij të brendshëm, nga solidariteti e deri tek burokracia.

Për shumë të tjerë, Bashkimi Evropian tingëllon paksa i vështirë për tu kuptuar, mijëra standarte dhe rregulla, dhe një vendim-marrje shumë komplekse.

Por, për mua si qytetare, Bashkimi Evropian është para së gjithash i lidhur me cilësinë e jetës, në një komunitet që kujdeset për të gjithë anëtarët e vet pavarësisht nëse ata janë të fortë apo të dobët, ambiciozë, të talentuar, të sfiduar, të rinj apo të moshuar. Është një sipërmarrje e jashtëzakonshme historike e cila solli paqe të qëndrueshme, stabilitet dhe begati të cilën kontinenti evropian nuk e kishte njohur kurrë më parë. Është një përpjekje e përbashkët e shteteve dhe popujve të ndryshëm të cilët kanë vendosur që së bashku të qëndrojnë shumë më të fortë se kur janë vetëm.

Në mënyrë që ky komunitet të qëndrojë i fortë, duhet të mbështetet në dy premisa themelore – tek parashikueshmëria dhe solidariteti.

Parashikueshmëria nënkupton që ne të gjithë duhet t'i përmbahemi të njëjtave rregullave dhe standarteve të dakordësuara, në mënyrë që besimi të jetë i bazuar në zbatimin konkret të këtyre standardeve, të cilat janë njësoj për të gjithë.

Solidariteti është fuqia më e madhe e Bashkimit tonë - dhe filozofia themelore e asaj çka përfaqësojmë. Kjo e dëshmuar herë pas here, që nga rastet e fatkeqësive natyrore deri tek kriza financiare.

Bashkimi Evropian ka treguar se solidariteti nuk është vetëm një vlerë fisnike njerëzore, por edhe një zgjedhje e zgjuar strategjike. Rimëkëmbja dhe qëndrueshmëria e fqinjëve na bën edhe ne më të fortë dhe të qëndrueshëm. Politika e zgjerimit të BE-së ka provuar se është një prej politikave më të rëndësishme dhe më të vlefshme të sigurisë dhe zhvillimit që është zbatuar

ndonjëherë.

Shqipëria është pjesë e kësaj sipërmarrje të madhe, një vend i cili ka qenë i qartë që prej momentit të parë të lirisë pas rënies së një prej regjimeve komuniste më mizore në Evropë. E duam Shqipërinë si Evropa, brohorisin studentët në 1991. Një vizion i cili kurrë nuk është vënë në dyshim, nuk është shndërruar apo ndryshuar.

Sot jam shumë e lumtur dhe e nderuar të shkruaj disa fjalë në një manual të hartuar nga vajza dhe djem të rinj e të zgjuar të cilët po punojnë shumë për ta ndryshuar Shqipërinë deri në atë pike sa të mund të bëhet një anëtar i rëndësishëm dhe krenar i Bashkimit Evropian. Ka shumë elementë që janë të rëndësishëm për arritjen e këtij qëllimi, por dija është çelësi. Dija mbi proceset dhe standartet, të kuptuarit analitik i nevojave dhe mundësive.

Është me rëndësi të përpqemi që të informojmë gjithkënd se çfarë do të thotë me të vërtetë anëtarësimi në Bashkimin Evropian, dhe çfarë ai ofron për çdo anëtar të shoqërisë. Çfarë do të sjellë për fermerët, për industrialistët, për bizneset e vogla, për njerëzit në nevojë, për fëmijët që duan arsimim më të mirë, për të gjithë ne që duan të konsumojmë ushqim të sigurt, të pimë ujë të pastër, dhe të jetojmë në një mjedis jo të ndotur. Bashkimi Evropian është një cilësi më e mirë për çdo jete njerëzore, është mundësia e shanseve të barabarta.

Ka shumë rëndësi që të ndregjegjësojmë qytetarët për këtë perspektivë, dhe ti ndihmojmë ata të kërkojnë dhe të mbështesin të gjitha reformat që do ta mundësojnë këtë proces.

Dija është mjeti më i fuqishëm në demokraci. Ne të gjithë duam të punojmë edhe më tepër për të fuqizuar ndryshimin i cili do të sjelli Shqipërinë drejt anëtarësimit në Bashkimin Evropian, si dhe do të bëjë të mundur që Bashkimi Evropian të përfitojë nga të gjitha pasuritë, bukuritë dhe talentet e Shqipërisë

Jam e sigurt se manuali që keni në duar do t'iu ndihmojë për të mësuar dhe kuptuar më mirë të gjitha mundësitë që procesi i zgjerimit sjell për vendin tuaj.

Lexim të këndshëm dhe ri-kthejuni këtij manuali sa më shpesh të jetë e mundur!

Me respekt,

Romana Vlahutin

Ambasadore e Bashkimit Evropian në Shqipëri

Rruga drejt anëtarësimit në Bashkimin Evropian (BE)

Shqipëria paraqiti kërkesën zyrtare për anëtarësimin në BE në prill të vitit 2009. Komisioni Evropian, në opinionin e nëntorit të vitit 2010 vlerësoi që Shqipëria ende nuk ishte në përputhje të plotë me kriteret e anëtarësimit, duke theksuar në veçanti përmbushjen e 12 prioritetëve kyçe përpara se bisedimet për anëtarësim të hapeshin zyrtarisht. Në tetor të vitit 2012, Komisioni Evropian rekomandoi që Shqipërisë t'i jepej statusi i vendit kandidat, me kusht plotësimin e masave kyçe që kishin të bënin me reformën në drejtësi, administratën publike, si dhe rishikimin e rregulloreve parlamentare. Në qershor të vitit 2014, Shqipërisë iu dha statusi i vendit kandidat dhe aktualisht është në pritje të hapjes së bisedimeve për anëtarësim.

Cili shtet mund t'i bashkohet BE-së:

Çdo shtet evropian mund të aplikojë për anëtarësim nëse respekton vlerat demokratike të BE-së dhe është i angazhuar për promovimin e tyre. Rruga drejt anëtarësimit në BE është një proces i cili përveç respektimit të vlerave demokratike, përfshin edhe miratimin e ligjeve të BE-së, *acquis communautaire*, përgatitjen për t'i aplikuar dhe zbatuar këto ligje, si dhe zbatimin e një sërë reformash të nevojshme për të plotësuar të gjitha kushtet e njohura si **kriteret e anëtarësimit** të vendosura në Samitin e Kopenhagenit (1993) dhe atë të Madridit (1995).

KRITERET E ANËTARËSIMIT:

Si fillim, vendet që dëshirojnë t'i bashkohen BE-së duhet të përmbushin

- ★ **Kriterin politik:** të kenë institucione të qëndrueshme, të cilat garantojnë demokracinë, sundimin e ligjit, të drejtat e njeriut dhe respektimin e pakicave;
- ★ **Kriterin ekonomik:** të kenë ekonomi tregu funksionale dhe kapacitet për të përballuar konkurrencën e tregut evropian;
- ★ **Kriterin ligjor dhe administrativ:** pranimin e detyrimeve që burojnë nga *acquis communautaire*, përshtatjen e strukturave administrative dhe aftësinë për të harmonizuar dhe përshtatur ligjet dhe detyrimet që rrjedhin nga anëtarësimi në BE.

Nga Vend Kandidat, drejt hapjes së bisedimeve për anëtarësim

Vendimi për hapjen e bisedimeve për anëtarësim, merret atëherë kur BE-ja vlerëson se vendi kandidat ka plotësuar kriteret politike dhe ekonomike, pra, është një demokraci funksionale dhe një ekonomi e lirë e tregut. Bisedimet për anëtarësim nuk mund të fillojnë derisa të gjitha vendet e BE-së të bien dakord, me një vendim të njëzëshëm të Këshillit të BE-së, për një **kornizë apo mandat** për bisedime (negociata) me vendin kandidat. **Korniza e bisedimeve** përcakton udhëzimet dhe parimet për bisedimet për anëtarësim me çdo vend kandidat. Kuadri negociues hartohet nga Komisioni Evropian dhe miratohet nga të gjitha shtetet anëtare të BE-së. Më pas, Presidenca e radhës e Këshillit Evropian ia paraqet atë shtetit kandidat në fillim të negociatave për anëtarësim.

Bisedimet për anëtarësim janë të rëndësishme, pasi ato jo vetëm ndihmojnë vendin kandidat për përmbushjen e detyrimeve të anëtarësimit në Bashkimin Evropian, por i krijojnë mundësi edhe BE-së të përgatitet për zgjerimin e radhës. Bisedimet kanë të bëjnë me miratimin dhe vënien në zbatim të gjithë *acquis* të BE-së, të cilat ndahen në 33 kapituj dhe ecuria në çdonjërin prej tyre monitorohet dhe vlerësohet nga Komisioni Evropian. Secili kapitull diskutohet më vete dhe në **bazë të situatës ose ecurisë, mund të përcaktohen kriteret/standarde të matshme për hapjen dhe mbylljen e secilit kapitull**. Këshilli dhe vendi kandidat analizojnë ligjet kombëtare dhe ato të BE-së për të përcaktuar dallimet mes të dyjave. Këshilli më pas përcakton hapjen e bisedimeve për "kapitujt" e ligjeve, për të cilat mendon se ka një bazë të përbashkët e të mjaftueshme për bisedime. Kështu, bisedimet janë mundësia që vendet candidate kanë për të bindur BE-në se aftësia administrative e vendit të tyre është e gatshme të zbatohet ligjin Evropian. Kapitulli quhet i mbyllur kur të dy palët kanë rënë dakord se ai është zbatuar mjaftueshëm.

Bisedimet për anëtarësim mbahen në **Konferenca Ndërqeveritare Dypalëshe** midis shteteve anëtare të BE-së që përfaqësohet nga ministri apo ambasadori në BE i shtetit anëtar që ka Presidencën e BE-së dhe vendit kandidat, i cili përfaqësohet nga zëvendës shefi i delegacionit të shtetit kandidat, ministri përgjegjës për çështjet e BE-së ose kryenegociatori. Takimet mbahen së paku **dy herë çdo gjashtë muaj**. Për secilin prej kapitujve **përcaktohen qëndrime të përbashkëta** diskutimi.

Kur bisedimet dhe reformat shoqëruese kanë përfunduar në mënyrë të kënaqshme për të

dy palët, vendi mund t'i bashkohet BE-së. Pas mbylljes së bisedimeve për të gjithë kapitujt, rezultatet e bisedimeve vendosen në një traktat anëtarësimi. Sipas rastit, sistemi i **masave kalimtare** u jep mundësi diskutimeve të mbyllen edhe nëse nuk është realizuar tërësisht adoptimi i *acquis*.

Hapat e Bisedimeve për Anëtarësim

Bisedimet (Negociatat) për çdo kapitulli bazohen në elementet e mëposhtme:

Shqyrtimi - Screening. Komisioni Evropian, së bashku me vendin kandidat, kryen një **kontroll të hollësishëm** të politikave (të çdo kapitulli), për të përcaktuar përgatitjen e vendit kandidat. Shqyrtimi për çdo kapitull mbahet në dy faza.

faza shpjeguese – faza ku vendi kandidat “mëson” rreth kërkesave që duhet të plotësojë. Komisioni Evropian paraqet **acquis** bazuar në një listë aktesh ligjore. Takimet shpjeguese mund të zgjasin nga 1 deri në 9 ditë pune për kapitujt më voluminozë, të tilla si bujqësia (kap. 11) apo mjedisi (kap. 27).

shqyrtimi dypalësh – faza ku vendi kandidat ‘testohet’ për nivelin e të kuptuarit dhe gatishmërinë e administratës për të ndërmarrë detyrimet. Vendi kandidat shpreh qëndrimin e vet nëse e pranon ose jo *acquis* dhe nëse do të mund ta zbatojë atë menjëherë apo në një të ardhme. Ekspertë nga ministrinë e linjës, si dhe anëtarët e grupeve të punës paraqesin nivelin e harmonizimit të legjislacionit vendas me *acquis*. Gjatë prezantimeve mund të identifikohen probleme të mundshme për zbatimin e *acquis* ose Komisioni Evropian mund të kërkojë informacion shtesë në formë të shkruar.

Takimet mbahen në Bruksel. Në rastin e Kroacisë shqyrtimi për të gjithë kapitujt zgjati 1 vit.

Raporti i Shqyrtimit - Gjetjet për çdo kapitull, Komisioni ia paraqet shteteve anëtare për miratim në formën e një **raporti shqyrtimi**. Ato përmbajnë rekomandime nëse bisedimet mund të hapen direkt, (**procedura e shkurtër**) apo do të duhet të plotësohen më parë disa kushte (**procedura e dytë**).

Standardet për hapjen dhe mbylljen e kapitullit - zakonisht i referohen kuadrit ligjor apo strategjik të nevojshëm për përafrimin e mëtejshëm të legjislacionit; *ndërsa standardet për mbylljen e një kapitulli i referohen nivelit të zbatimit të legjislacionit të përafër.*

Pas konfirmimit nga ana e Komisionit Evropian dhe shteteve anëtare që standardet e hapjes janë plotësuar, Presidenca e BE-së i dërgon letër shtetit kandidat të paraqesë pozicionin e vet negociues për kapitullin përkatës. I njëjti parim zbatohet edhe kur janë vendosur standarde për hapjen dhe mbylljen e kapitullit, si dhe kur nuk ka standarde shtesë.

Pozicionet (qëndrimet) negociuese – Përpara fillimit të bisedimeve, vendi kandidat duhet të paraqesë pozicionin e tij negociues dhe BE duhet të miratojë një qëndrim të përbashkët mbi të. Për përgatitjen e një drafti final të një pozicion negociues, kërkohet angazhimi i të gjithë ekspertizës dhe burimeve të mundshme; marrja në konsideratë e të gjitha komenteve dhe sugjerimeve për të dhënë një pasqyrë të plotë të të gjitha çështjeve kryesore me interes kombëtar dhe se si harmonizimi në këtë kapitull do të reflektojë në politikën kombëtare; konsultime jozyrtare me Komisionin Evropian, sidomos nëse standardet për hapjen janë përmbushur. Pozicionet negociuese janë një proces delikat, si në aspektin procedural, ashtu dhe atë substancial/thelbësor. Ato përgatiten bashkërisht nga anëtarët e grupeve të punës, duke synuar përfshirjen e gjerë të ekspertizës nga administrata publike apo shoqëria civile, përpara se të miratohen përfundimisht nga Qeveria. Pas miratimit të versionit final nga Qeveria, pozicioni negociues i dërgohet Presidencës së Këshillit të BE-së nëpërmjet Misionit të vendit kandidat në Bruksel.

Projektqëndrim i përbashkët - Bazuar në pozitën negociuese të vendit kandidatit, Komisioni Evropian përgatit një **projektqëndrim të përbashkët** të BE-së i cili miratohet nga të gjitha shtetet anëtare të BE-së. Ky dokument mund të përmbajë dhe përcaktojë edhe standardet e mbylljes së kapitullit, të përcaktuara nga Komisioni ose të amenduara nga Shtetet Anëtare në Këshill. Për shumicën e kapitujve, BE-ja do të vendosë **standardet e mbylljes, (closing benchmarks procedura e tretë)** të cilat duhet të përmbushen nga vendi kandidat përpara se bisedimet në atë kapitull të mbyllen.

Konferenca Dypalëshe Ndërqeveritare. Të dy pozicionet negociuese shkëmbehen zyrtarisht gjatë Konferencës Ndërqeveritare.

Pozicioni i Përbashkët Përmbyllës i BE-së. Pas konfirmimit se të gjitha standardet e mbylljes janë plotësuar, vendi kandidat përgatit një raport mbi përmbushjen e detyrimeve

për kapitujt përkatës, ndërsa për palën tjetër, Komisioni Evropian përgatit një **Pozicion të Përbashkët Përmbyllës të BE-së**, i cili duhet të miratohet nga Shtetet Anëtare në Këshill. Këto dokumente shkëmbehen gjatë Konferencës Ndërqeveritare dhe kështu kapitulli përkohësisht është i mbyllur.

Kapitulli 23 dhe 24. Për kapitullin 23 dhe 24, Komisioni ka vendosur që këto kapituj të hapen në bazë të një **plan veprimi me standarde të përkohshme**, (interim benchmarks – procedura e katërt) të cilat duhet të plotësohen përpara se të vendosen **standartet e mbylljes**.

Mbyllja e kapitujve. Bisedimet (negociatat) për çdo kapitull të veçantë nuk mbyllen derisa çdo qeveri e vendeve të BE-së të jetë e kënaqur me përparimin e vendit kandidat në atë fushë/sector, sipas analizës/vlerësimit nga Komisioni Evropian.

I gjithë procesi i bisedimeve (negociatave) është i lidhur me mbylljen e çdo kapitulli. Në rastin e Kroacisë, bisedimet për anëtarësim zgjatën **6 vjet**, gjithsesi ritmi i bisedimeve varet nga shpejtësia e reformave dhe harmonizimit me ligjet e BE-së, prandaj dhe kohëzgjatja e bisedimeve ndryshon dhe nuk ka garanci se kur do të mbyllen. Ajo që dihet është se kapitulli 23 dhe 24 do të hapen të parat dhe do të mbyllen të fundit, gjë që do të përcaktojë ecurinë e procesit të anëtarësimit.

Traktati i anëtarësimit

Ky është dokument i cili vendos anëtarësimin e një vendi në BE. Ai përmban kushtet dhe termat e detajuara të anëtarësimit, të gjitha **rregullimet dhe afatet kalimtare**, si dhe detajet e marrëveshjeve financiare dhe çdo **mase mbrojtëse**. Ky proces nuk është përfundimtar dhe detyruar deri sa:

të fitojë mbështetjen e Këshillit të BE-së, Komisionit dhe Parlamentit Evropian;

të nënshkruhet nga vendi kandidat dhe përfaqësuesit e të gjitha vendeve anëtare të BE-së;

të ratifikohet nga vendi kandidat dhe çdo shtet i BE-së, sipas rregullave të tyre kushtetuese (p.sh. miratimin nga parlamentet përkatëse, referendumeve etj).

Anëtarësimi i një Vendi

Pasi traktati nënshkruhet, vendi kandidat bëhet **vend në anëtarësim**, (**acceding country**) që do të thotë se vendi pritet të bëhet anëtar me të drejta të plota në datën e përcaktuar në traktat pasi ai të jetë ratifikuar. Ndërkohë, vendi përfiton nga **marrëveshje të veçanta**, të tilla si të qenit në gjendje për të komentuar në draftpropozimet e BE-së, të komunikimit, rekomandime apo iniciativat, si dhe ka "statusin e vëzhguesit aktiv" në organet dhe agjencitë e BE-së (me të drejtë fjale, por pa të drejtë vote).

Çfarë negociohet në këto bisedime?

Në thelb, vendi kandidat do të duhet të pranojë të 33 kapitujt. Ajo për të cilën negociohet janë kushtet se **SI** dhe koha **KUR** do t'i miratojë dhe zbatojë ato. Gjatë procesit të bisedimeve, BE-ja merr garanci mbi datën dhe efektivitetin e masave të marra nga vendi kandidat për të adoptuar dhe zbatuar të gjithë acquis.

Çështje të tjera që diskutohen:

Marrëveshjet financiare - përcaktojnë se **SA** do të paguajë/kontribuojë vendi anëtar dhe **SA** do të marrë/përfitojë nga buxheti i BE-së (në formën e transfertave).

Aranzhimet kalimtare - ndonjëherë disa rregulla zbatohen në mënyrë graduale, për t'i dhënë anëtarit të ri apo anëtarit ekzistues kohë për t'u përshtatur.

Mbikëqyrja nga institucionet e BE-së

Gjatë bisedimeve, **Komisioni monitoron ecurinë e kandidatit** në zbatimin e legjislacionit të BE-së dhe përmbushjen e angazhimeve të marra, duke përfshirë të gjitha **standartet e ndërmjetme (benchmark)**. Standardet e ndërmjetme, ato të hapjes dhe mbylljes së bisedimeve, u japin udhëzime shtesë vendit kandidat, si dhe një siguri vendeve anëtare që vendi kandidat është në gjendje të përmbushë detyrimet e anëtarësimit. Gjithashtu, Komisioni mban të informuar gjatë gjithë procesit, Këshillin e BE-së dhe Parlamentin Evropian, nëpërmjet raportimeve të rregullta.

KAPITULLI 1: Lëvizja e Lirë e Mallrave

Lëvizja e lirë e mallrave është një nga katër liritë themelore që sigurojnë funksionimin e tregut të përbashkët evropian. Ky kapitull lidhet me heqjen e të gjitha pengesave për tregtinë e mallrave brenda tregut evropian. Që Shqipëria të ketë qasje ndaj më shumë se 500 milion konsumatorëve në BE, ajo duhet të rregullojë legjislacionin e saj dhe ekonominë e brendshme. Në kuadrin e projektit Evropian lëvizja e lirë e mallrave përbën një histori suksesi. Rregullat mbi lëvizjen e lirë të mallrave gjenden në Artikullin 28 të Traktatit mbi Themelimin e Bashkimit Evropian, (TFEU) i cili parashikon që *“Unioni do të zbatojë një bashkim doganor, i cili do të mbulojë të gjithë tregtinë e mallrave dhe do të angazhohet në ndalimin midis Shteteve Anëtare të detyrimeve doganore në import dhe eksport, si dhe çdo detyrimi tjetër me efekt të njëjtë, duke përfshirë edhe përshtatjen e tarifave të përbashkëta doganore në raport me vendet e treta jashtë Bashkimit Evropian”*.

Përkufizimi i lartpërmendur thekson që lëvizja e lirë e mallrave ka një dimension të brendshëm dhe të jashtëm: mallrat që e kanë origjinën nga Bashkimi Evropian gëzojnë të drejtën e qarkullimit të lirë midis vendeve anëtare, ndërsa mallrat me origjinë nga jashtë BE-së gëzojnë lëvizjen e lirë vetëm pasi të kenë paguar tarifën e përbashkëta doganore. Mallrat përkufizohen si produkte që vlerësohen në para dhe krijojnë shkëmbime (transaksione) tregtare.

Lidhur me zbatimin e dispozitave të Traktatit mbi lëvizjen e lirë të mallrave parashikohen tre kushte, të cilat duhet të plotësohen njëkohësisht:

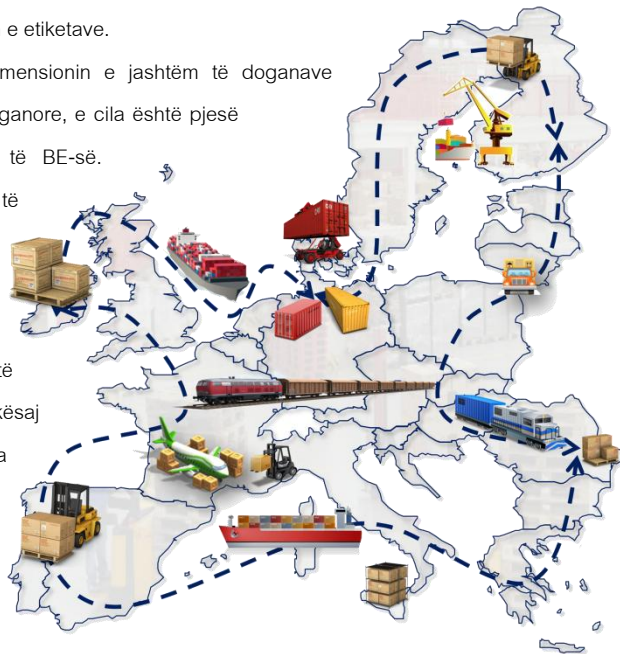
- Produkti që në momentin e prodhimit duhet të konsiderohet një e mirë (mall);
- Produkti duhet të përdoret për tregtinë ndërkombëtare midis Shteteve Anëtare të BE-së dhe Hapësirës Ekonomike Evropiane (EEA);
- Personi për të cilin do të aplikohen dispozitat duhet të jetë një subjekt i adresuar i legjislacionit.

Që një dispozitë e Traktatit të jetë e zbatueshme duhet të ketë elementin ndërshtetëror, domethënë të kryhet tregti midis Shteteve Anëtare. Kjo do të thotë që vendet anëtare mund t'i trajtojnë produktet vendase në një mënyrë më pak të favorizuar sesa ato të importuara.

Ndërkohë, midis shteteve zbatohet parimi themelor i mosdiskriminimit, me përjashtim të rasteve kur diferencimi është i justifikuar dhe proporcional. Konkretisht, mallrat, të cilat e kanë origjinën nga Shtetet Anëtare, gëzojnë të drejtën të eksportohen nga një shtet anëtar dhe të importohen nga një shtet tjetër anëtar, sipas Artikullit 34 të Traktatit mbi Themelimin e Bashkimit Evropian. Artikujt 34-35 ndalojnë edhe kufizimet sasiore (siç janë kuotat) në import dhe eksport, si dhe masat që kanë efekt të njëjtë me kufizimet sasiore. Këto të fundit përfshijnë barriera në tregti, siç mund të jenë për shembull, rregullat kombëtare mbi ambalazhimin dhe vendosjen e etiketave.

Komponent kyç në dimensionin e jashtëm të doganave është tarifa e përbashkët doganore, e cila është pjesë e politikës së përbashkët të BE-së.

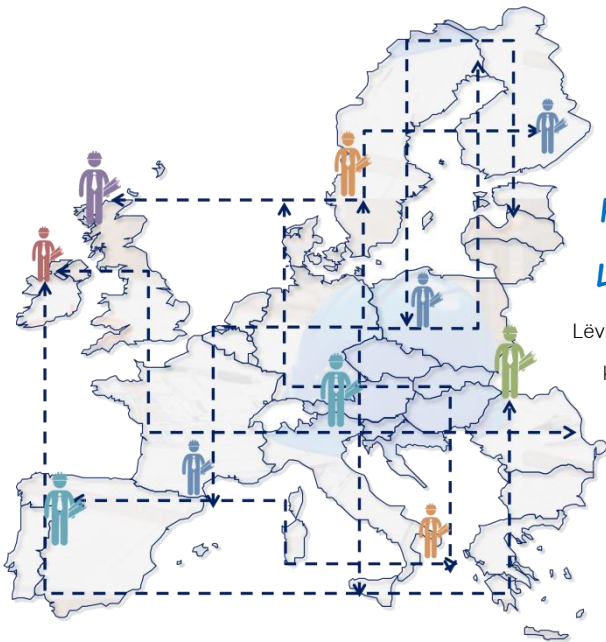
Tarifa tregon një ndryshim të dukshëm ndërmjet aspektit të brendshëm dhe të jashtëm në politikat tregtare të BE-së. Rol të rëndësishëm në zhvillimin e kësaj lirie ka luajtur edhe Gjykata Evropiane e Drejtësisë, një prej institucioneve kryesore të Bashkimit Evropian, e cila përmes vendimeve të saj, jo vetëm ka kontribuar në liberalizimin e mëtejshëm të tregtisë së mallrave, por edhe në orientimin e politikave lidhur me qarkullimin e tyre.

Shtetet anëtare të BE nuk kanë detyrime doganore për blerjen dhe shitjen e mallrave kombëtare mes njëri-tjetrit

Mallrat me origjinë nga Bashkimi Evropian gëzojnë të drejtën e qarkullimit të lirë midis vendeve anëtare

Vendet e BE-së kanë tarifa të përbashkëta doganore dhe janë pjesë e një tregu të përbashkët, të quajtur Hapësira Ekonomike Evropiane (EEA)

KAPITULLI 2: Liria e Lëvizjes së Punëtorëve

Lëvizja e lirë e punëtorëve është një nga katër liritë themelore që gëzojnë qytetarët e Bashkimit Evropian dhe një e drejtë e veçantë brenda lirisë së lëvizjes së personave. Parimi i lëvizjes së lirë daton që në themelimin e BE-së. Ai synonte fillimisht të hapte tregun e punës

evropian për punëtorët e lëvizshëm dhe familjet e tyre e tyre, ndërsa sot ai është i vlefshëm për të gjithë qytetarët e BE-së. Ata mund të lëvizin lirshëm brenda vendeve anëtare dhe të zgjedhin vendin ku do të studiojnë, punojnë ose dalin në pension. Kjo kërkon një bashkërendim në njohjen e profesioneve, zanateve dhe sigurimeve shoqërore. E prezantuar në Traktatin e Parisit, më 1951, kjo e drejtë garantonte lëvizjen e lirë të punëtorëve të industrisë në Komunitetin e Qymyrit dhe Çelikut (1951-1952) duke u zgjeruar më vonë në traktatin e Romës në 1957, në Komunitetin Ekonomik Evropian. Në Traktatin e Mastrohittit (1992), ajo mori trajtën që ka sot: çdo qytetar evropian ka të drejtën për të përfutur nga kjo liri. Kjo e drejtë konfirmohet edhe nga Traktati i Lisbonës (2009). Lëvizja e lirë e punëtorëve gjen mbështetje në Traktatin e Funkionimit të BE-së, neni 45. Ky nen rendit disa të drejta për qytetarët evropianë, ndër të cilat: garantimi i të drejtës së lëvizjes brenda BE-së për punëtorët (*migrimin me qëllim gjetjen e punës, pranimin e ofertave të punës në një shtet tjetër, qëndrimin në një shtet tjetër në përputhje me rregullat e tij për këtë qëllim*); ndalimin e çdo diskriminimi bazuar në shtetësi ndërmjet punëtorëve të shteteve përbërëse të BE-së, lidhur me punësimin, pagesën apo kushtet e punës.

Përmes çështjeve të Gjykatës Evropiane të Drejtësisë, ky koncept është zgjeruar edhe tek familjet e punëtorëve, të cilat lejohen t'i shoqërojnë ata gjatë vendqëndrimit në punë. Me pasurimin me direktiva, vendime e rregullore, legjislacioni evropian ka bërë të mundur

edhe qasjen e qytetarëve në një kartë të përbashkët evropiane për sigurimin shëndetësor, qasjen në një sistem të koordinuar sigurimi social, si dhe në njohjen e diplomave dhe kualifikimeve nga shtetet anëtare.

Kjo liri themelore njih edhe shumë pengesa nga shtetet anëtare përkatëse, si për shembull në njohjen e ndërsjellët të profesioneve të rregulluara (siç janë farmacistët, arkitektët, noterët, etj.) apo në sferën e shërbimeve publike. Hapa modestë janë bërë në përafrimin e legjislacionit shqiptar me atë evropian në lidhje me këtë kapitull. Marrëveshja e Stabilizim-Asociimit (MSA), ka vendosur detyrime për Shqipërinë në këtë fushë, duke i dhënë përparësi *qasjes në tregun e punës*, si dhe *bashkërendimit të sistemeve të sigurimeve shoqërore*.

Vendi ynë ka shënuar përmirësime në qasjen e punëtorëve në tregun e punës, në përmirësimin e skemave të kujdesit shëndetësor, në përforcimin e skemave të sigurimeve shoqërore ku vëmendje e veçantë u kushtohet pensioneve. Së fundmi, janë bërë hapa në heqjen e pengesave përmes marrëveshjeve dypalëshe apo shumëpalëshe me shtetet anëtare të BE-së, si për shembull me: Rumaninë, Hungarinë dhe Luksemburgun, ndërsa pritet miratimi i marrëveshje të tjera, si për shembull me Çekinë dhe Maqedoninë (shtet kandidat për anëtarësim).

Institucionet që rregullojnë lirinë e lëvizjes së punëtorëve në Shqipëri përfshijnë: Këshillin e Ministrave; Ministrinë e Mirëqenies Sociale dhe Rinisë (institucion kryesor); Ministrinë e Shëndetësisë (ISSh); Ministrinë e Punëve të Brendshme; Ministrinë e Financave; Ministrinë e Punëve të Jashtme; Ministrinë e Integritimit Evropian; Avokatin e Popullit dhe INSTAT.

Lëvizja e lirë e punëtorëve është një nga katër liritë themelore që gëzojnë qytetarët e Bashkimit Evropian, së bashku me lëvizjen e lirë të mallrave, kapitalit dhe vendosjes/shërbimeve.

Në BE punëtorët janë të lirë të vendosen në secilin shtet anëtar për të ushtruar profesionin/zanatin e tyre

Të gjithë qytetarët e BE-së zotërojnë një kartë të përbashkët evropiane për sigurimin shëndetësor dhe shoqëror si dhe diplomat dhe kualifikimet e tyre njihen në të gjitha shtetet anëtare

Vendi ynë ka shënuar përmirësime në qasjen e punëtorëve në tregun e punës, në përmirësimin e skemave të kujdesit shëndetësor, në përforcimin e skemave të sigurimeve shoqërore ku vëmendje e veçantë i kushtohet pensioneve

Institucioni kryesor që rregullon lirinë e lëvizjes së punëtorëve në Shqipëri është Ministria e Mirëqenies Sociale dhe Rinisë

KAPITULLI 3: E Drejta e Vendosjes dhe Liria për të ofruar Shërbime

Çdo qytetar apo kompani evropiane gëzon të drejtën e vendosjes për të studiuar, punuar apo ofruar shërbime në secilin shtet anëtar të BE-së. Shërbimet e ofruara duhet jenë të kontrolluara dhe ato duhet t'u jepen qytetarëve nga profesionistë apo subjekte që kanë kapacitetet e duhura për dhënien e shërbimit cilësor dhe të kontrolluar. Kjo e drejtë dhe liri është e domosdoshme për zhvillimin e sektorëve që lidhen me shërbimet dhe duhet të projektohet dhe zbatohet edhe në vendin tonë, si një aspekt mjaft i rëndësishëm i anëtarësimit në Bashkimin Evropian.

Ky kapitull përfshin tre fusha: *hapjen e një biznesi, kualifikimin profesional dhe shërbimet postare*. Për disa nga profesionet e përcaktuara dhe të rregulluara me ligj, ekzistojnë disa norma rreth njohjes së kualifikimeve. Shqipëria po përgatitet hap pas hapi nga pikëpamja ligjore për të drejtën e vendosjes dhe lirisë për të ofruar shërbime. Progres të mirë ka pasur në njësimin e legjislacionit me *acquis*-in në shërbimet postare (*përshtatjen deri në harmonizimin përfundimtar me ligjet e Bashkimit Evropian*). Shërbimet postare, të cilat janë hapur gradualisht, kanë filluar të kenë një klimë konkurrence të pranueshme.

Vendit i duhet në veçanti: të përafrojë legjislacionin me rregulloren apo ligjet për shërbimet dhe direktivën mbi kualifikimet profesionale; të forcojë kapacitetet institucionale për të siguruar të drejtën për t'u vendosur (për të hapur/nisur) një aktivitet, por edhe njohjen e ndërsubjektit të kualifikimeve profesionale.

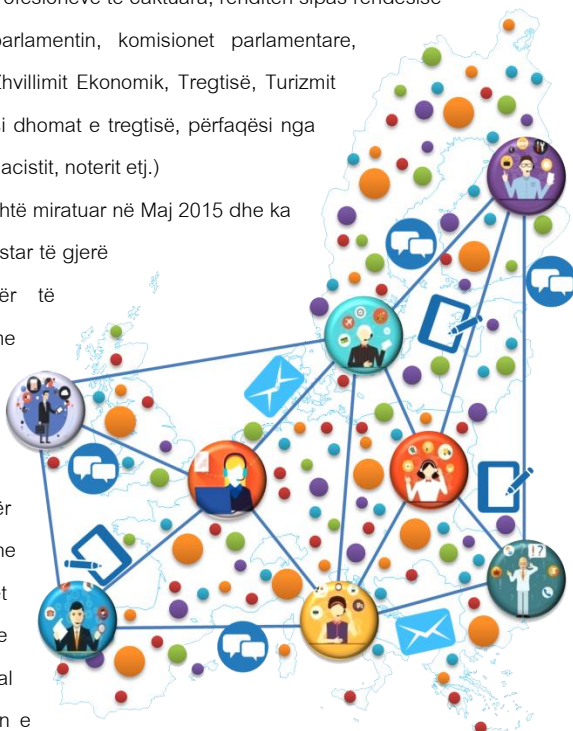
Lidhur me ushtrimin e lirë të shërbimeve ndërkufitare, në përgatitjet për harmonizimin me *acquis* është shënuar progres përmes përpilimit të një ligji të përgjithshëm mbi shërbimet. Për më tepër, Qendra Kombëtare e Regjistrimit (QKR) me Qendrën Kombëtare të Licencave (QKL), dy institucione këto të autorizuara deri më tani për lëshimin e dokumenteve në lidhje me aktivitetin e biznesit, nga data 1 prill 2016 janë shkrirë në një institucion të vetëm, të quajtur Qendra Kombëtare e Biznesit (QKB).

Legjislacioni sektorial po shihet me imtësi përse i përket koherencës me direktivën e shërbimeve. Raportimet e para të këtij procesi në sektorin e burimeve minerale dhe të sektorit të veterinarisë kanë përfunduar, ndërsa ka filluar procesi i rishikimit të legjislacionit në lidhje

me taksat, shërbimet sociale dhe sektorin ligjor. Në muajin Shkurt 2015, Parlamenti ka miratuar disa ligje e rregulla mbi regjistrimin e subjekteve, autorizimet dhe lejet.

Institucionet që mbajnë përgjegjësinë e realizimit të këtyre ndryshimeve në legjislacion, por edhe në strukturën e njohjeve të profesioneve të caktuara, renditen sipas rëndësisë që kanë. Përmendim si të tilla parlamentin, komisionet parlamentare, Ministrinë e Financave, Ministrinë e Zhvillimit Ekonomik, Tregtisë, Turizmit dhe Sipërmarrjes, grupet e interesit, si dhomat e tregtisë, përfaqësi nga urdhra të ndryshme pune (urdhri i farmacistit, noterit etj.)

Ligji i ri për Shërbimet Postare është miratuar në Maj 2015 dhe ka për qëllim të garantojë një shërbim postar të gjerë në të gjithë vendin, si dhe për të afruar/përshtatur atë akoma më tej me direktivën e BE-së të vitit 2008. Në kuadër të njohjes reciproke të kualifikimeve profesionale, Parlamenti ka aprovuar ligjet për Urdhrin profesional të Mjekëve dhe Dentistëve, si dhe amendamentet përkatëse për Urdhrin e Infermierëve dhe të Farmacistëve. Ndihmësi Social dhe Psikologu janë përfshirë në listën e profesioneve të njohura. Legjislacioni duhet të përmirësohet dhe të përshtatet akoma më tepër me direktivën e kualifikimeve profesionale (2005/36/CE) edhe për profesionet me kriteret minimale të formimit apo trajnimit.

Cdo qytetar apo kompani evropiane, gëzon të drejtën e vendosjes në një apo më shumë vende anëtare të BE-së për të studiuar, punuar apo ofruar shërbime

Ky kapitull përfshin tri fusha: hapjen e një biznesi, kualifikimin profesional dhe shërbimet postare

Vendi ynë duhet të forcojë kapacitetet për të siguruar të drejtën për t'u vendosur ose për të hapur një aktivitet dhe të zhvillojë njohjen e ndërsjellët të kualifikimeve profesionale

Institucionet që deri më tani kanë lëshuar dokumente në lidhje me aktivitetin e biznesit (Qendra Kombëtare e Regjistrimit dhe Qendra Kombëtare e Licencave) shkrihen në një të vetme, Qendra Kombëtare e Biznesit (QKB)

Institucionet përgjegjëse për këtë kapitull janë Ministria e Financave, Ministria e Ekonomisë dhe Sipërmarrjes, dhomat e tregtisë dhe përfaqësi nga urdhra të ndryshëm pune (urdhri i farmacistit, noterit etj.)

KAPITULLI 4: Lëvizja e Lirë e Kapitalit

Lëvizja e lirë e njerëzve na prek në shumë drejtime. Nëse duam të shkojmë me pushime në një vend të BE-së, për të punuar apo për t'u vendosur atje, me një vend pune ose jo, kjo e drejtë e mundëson një gjë të tillë. Edhe kur kthehemi nga një vend i huaj, me entuziazëm sjellim blerje tona, njëlloj sikur bëjmë blerje online në internet nga vende të ndryshme. Kjo e drejtë garanton lëvizjen e lirë të mallrave. Jo vetëm mallrat, por edhe shërbimet mund të shkëmbehen përmes kufijve, në sajë të lëvizjes së lirë të shërbimeve. Njerëzit që duan të investojnë paratë e tyre në një vend të BE-së, në vend që ta bëjnë këtë në vendin e tyre, e kanë këtë mundësi, të garantuar tashmë nga lëvizja e lirë e kapitaleve. Lëvizja e lirë e kapitalit është liria e IV themelore e Bashkimit Evropian. Ajo mundëson heqjen e të gjitha kufizimeve për qarkullimin e kapitalit dhe pagesave brenda BE-së, ashtu edhe mes shteteve anëtare apo vendeve të treta. Përmes rregullave të shkëmbimit të informacionit mes bankave dhe operatorëve ekonomikë, mundësohet lufta kundër pastrimit të parave dhe financimit të aktiviteteve të jashtëligjshme.

Zhvillimi i tregut të përbashkët solli gradualisht edhe liberalizimin e plotë të lëvizjes së lirë të kapitalit. Rol domethënës pati themelimi i Bashkimit Ekonomik dhe Monetar (EMU), pasi lëvizja e lirë e kapitalit ishte një kusht për fazën e parë drejt bashkimit monetar. Bashkimi Ekonomik dhe Monetar është procesi i harmonizimit të Politikës Ekonomike dhe Monetare të Shteteve Anëtare të Bashkimit Evropian me synim prezantimin e një monedhe të vetme, Euron. Në këtë kontekst është mjaft e qartë lidhja midis politikës monetare dhe lëvizjes së lirë të kapitalit, veçanërisht në raport me kursin e këmbimit valutor. Në praktikë lëvizja e lirë e kapitalit dhe kursi i caktuar i këmbimit nuk mund të arrihen në një hapësirë ku zbatohen politika të ndryshme ekonomike dhe monetare, prandaj unifikimi i tyre vlerësohet si instrumenti thelbësor në realizimin e kësaj lirie.

Kapitali mund të konsiderohet i lirë nëse sipërmarrësit plotësojnë nevojat e tyre për kapital dhe investitorët ofrojnë kapitalin e tyre në Shtetin Anëtar me kushte më të favorshme. Investitorët kanë të drejtë të zgjedhin shtetin përkatës për të ushtruar këtë të drejtë, pa hasur pengesa nga autoritetet vendase. Lëvizja e lirë e kapitalit nënkupton integrimin e tregjeve financiare, duke ofruar në këtë mënyrë disa përparësi si:

- ★ Pakëson rrezikun e shqetësimeve, të cilat ndodhin në tregjet e vogla;
- ★ Rrit furnizimin me kapital, pasi mundësi më të mira investimi mobilizojnë kursime shtesë;
- ★ U mundëson atyre që kanë nevojë për kapital, të rrisin në sasi më të mëdha dhe në forma më të përshtatshme kërkesat e tyre;
- ★ Siguron kushte të barabarta, duke zvogëluar rrezikun e konkurrencës në tregun e përbashkët.

Arsyet pse një shtet mund të ndalojë lëvizjen e lirë të kapitalit lidhen me rrjedhjen e kapitalit, forcimin e ekonomive të shteteve të tjera në dëm të atij shteti, humbjen e rezervave, frika e mospërbushjes së detyrimeve të tjera ndërkombëtare, ruajtja e ekuilibrave ekonomikë në nivel kombëtar dhe ndërkombëtar, si dhe humbja e besimit në politikat e tregut të përbashkët. Meqenëse kjo e drejtë është ngushtësisht e lidhur me stabilitetin e politikës ekonomike dhe monetare të Shteteve Anëtare, realizimi i kësaj të drejte kërkon më tepër kohë sesa e drejta për personat, shërbimet dhe mallrat.

- Bashkimi Evropian ka një treg të përbashkët
- Lëvizja e lirë e kapitalit dhe pagesave çoi drejt përdorimit të monedhës së përbashkët, Euro
- Lëvizja e lirë e kapitalit mundëson heqjen e të gjitha kufizimeve për qarkullimin e kapitalit dhe pagesave brenda BE-së
- BE, përmes rregullave të ndarjes së informacionit mes bankave dhe operatorëve ekonomik, mundëson luftën kundër pastrimit të parave dhe financimit të aktiviteteve të jashtëligjshme
- Në Shqipëri, lëvizja e kapitalit ka kufizime: të huajt për shembull nuk lejohen të blejnë tokë bujqësore, pyje, lëndina dhe kullota

KAPITULLI 5: Prokurimi Publik

Prokurimi publik është një proces nëpërmjet të cilit institucionet publike lokale ose qendrore sigurojnë një sërë shërbimesh të ndryshme nga palë të treta, si ndërtimi i rrugëve, ruajtja e objekteve, blerja e aparaturave apo makinerive (p.sh. kompjuterë), etj. Këto shërbime ‘blihen’ në sektorin privat nëpërmjet një procesi prokurimi, ku përzgjidhet oferta me e mirë me kosto të pranueshme.

Procesi i prokurimit publik njihet zakonisht si procesi i tenderimit në Shqipëri. Për të qenë sa më efikas, ky proces duhet të respektojë parimet bazë dhe ligjet në fuqi. Parimet bazë janë barazia, transparenca, konkurrenca e lirë dhe mosdiskriminimi. Këto parime janë të përbashkëta për të gjitha vendet anëtare të Bashkimit Evropian dhe parashikohen gjithashtu nga legjislacioni shqiptar. Zbatimi i këtyre parimeve mundëson një menaxhim më të mirë të fondeve publike dhe të dhënies së koncensioneve publike.

Që prej vitit 2009, legjislacioni shqiptar po i përafrohet legjislacionit evropian në fushën e prokurimeve publike, me qëllim zbatimin e plotë të parimeve bazë, të rritjes së pjesëmarrjes dhe konkurrencës gjatë procesit, si dhe të eliminimit të pengesave të mundshme që operatorët ekonomikë hasin gjatë procesit.

Legjislacioni shqiptar për prokurimet u ndryshua në dhjetor 2014, për t’iu përafuar sa më shumë legjislacionit të BE-së. Në këtë drejtim janë ndërmarrë një sërë nismash për rritjen e transparencës dhe informimin e qytetarëve mbi përdorimin e frytshëm të fondeve publike. Aktualisht është vendosur në zbatim platforma e prokurimit elektronik, e cila lehtëson procesin për operatorët ekonomikë të interesuar.

Raporti i Komisionit Evropian i vitit 2015 nënvizon se Shqipëria ka bërë disa progres në drejtim të përmirësimit të legjislacionit, por sfida kryesore mbetet ende korrupsioni në këtë sektor. Qeveria Shqiptare duhet të ndërmarrë masa të tjera për sa i përket parandalimit të korrupsionit gjatë procesit të tenderimit. Legjislacioni duhet të përmirësohet ende, veçanërisht për sa i përket koncensioneve publike dhe prokurimeve në fushën e mbrojtjes.

Për sa i përket institucioneve përgjegjëse për prokurimet publike, institucioni kryesor është Agjencia e Prokurimit Publik, e cila koordinon sistemin e prokurimit dhe mbështet realizimin e procedurave përkatëse. Komisioni i Prokurimit Publik është përgjegjës për shqyrtimin e ankesave, ndërsa Avokati i Prokurimeve mbron të drejtat dhe interesat e

kandidatëve nga parregullsitë e mundshme gjatë procesit të tenderimit. Ndërkohë, për sa i përket dhënies së koncesioneve, është ngritur Agjencia e Trajtit të Koncesioneve pranë Ministrisë së Zhvillimit Ekonomik, Tregtisë, Turizmit dhe Sipërmarrjes. Gjithashtu, Agjencia e Prokurimit Publik është përgjegjëse, si dhe drejton Grupin Ndërinstitucional të Punës për Integrimin Evropian për kapitullin 5 mbi prokurimet publike.

Parimet bazë janë barazia, transparencja, konkurrenca e lirë dhe mos-diskriminimi

Aktualisht Shqipëria ka njëfarë niveli të përgatitjes në sektorin e prokurimeve publike

Sfida parësore mbetet lufta ndaj korrupsionit në ciklet e tenderimit

Kontrolli i Lartë i Shtetit deklaroi se humbjet në buxhetin e shtetit nga prokurimet arrijnë në 4.8 milion euro në 2014

Duhen marrë masa të mëtejshme për sigurimin e pavarësisë së Komisionit të Prokurimit Publik

KAPITULLI 6: E Drejta e Shoqërive Tregtare

E drejta evropiane e shoqërive tregtare përbëhet nga rregulla të harmonizuara që kanë të bëjnë me themelimin, regjistrimin, bashkimin dhe falimentimin e shoqërive tregtare në shtetet anëtare të BE-së. Pjesë përbërëse e saj janë edhe kërkesat për administrimin dhe organizimin e shoqërive tregtare përfshirë raportimin financiar dhe kontrollin ligjor. Në fushën e raportimit financiar, *acquis* përcakton rregullat për paraqitjen e llogarive vjetore dhe të konsoliduara, duke përfshirë rregullat e thjeshtuara për ndërmarrjet e vogla dhe të mesme. Aplikimi i Standardeve Ndërkombëtare të Kontabilitetit është i detyrueshëm për disa ente me interes publik. Përveç kësaj, *acquis* përcakton rregullat për miratimin, integritetin profesional dhe pavarësinë e auditimit.

Në kushtet e lëvizjes së lirë të mallrave, shërbimeve, punonjësve dhe kapitalit, në kuadër të të cilave kufijtë midis shteteve mbeten thjesht konvencione gjeografike, huazimi i këtyre standardeve nga vendet që aspirojnë aderimin në BE, me qëllim krijimin e një zone të njehsuar ku biznesi zhvillohet pavarësisht origjinës, mbetet domosdoshmëri.

Në këtë kuadër, Shqipëria ka ndërmarrë një sërë reformash për të mundësuar një mjedis të favorshëm për zhvillimin e shoqërive tregtare. Kjo nënkupton: së pari, përafrimin e kuadrit ligjor, pra, adoptimin e ligjeve ekzistuese me standardet evropiane, së dyti, krijimin e infrastrukturës teknike, e cila do të mundësojë jetësimin në praktikë të këtyre standardeve.

Fushat kryesore, për të cilat janë regjistruar nota pozitive dhe që synohet përafrimi i legjislacionit shqiptar, mbeten: bashkimi ndërkufitar i shoqërive, raportimi dhe dokumentimi i bashkimeve dhe ndarjeve të shoqërive tregtare, Kodi i Qeverisjes së Korporatave, si dhe nënshkrimi elektronik nga Qendra Kombëtare e Regjistrimit. Përmirësimet e ndjeshme ka pasur në drejtim të lehtësimit të procedurave të regjistrimit të biznesit, falë funksionimit të QKR-së, si sportel me një ndalesë. Infrastruktura për nënshkrimin elektronik tashmë është një realitet, e cila i mundëson çdo biznesi të tërheqë online ekstraktet dhe certifikatën e regjistrimit pa pasur nevojë për kopjet origjinale. Gjithashtu, progres raportohet edhe për sa i përket paraqitjes së pasqyrave financiare.

Ndonëse njoftimi *online* i balanceve është aktualisht i disponueshëm, Ministria e Ekonomisë, Tregtisë dhe Energjetikës, si dhe Ministria e Financave ende duhet të ndërmarrin hapa për të siguruar që shoqëritë tregtare të dorëzojnë një paketë të vetme pasqyrash

financiare në QKR. Përmirësimi i raportimit financiar, si kusht i besueshmërisë së investitorëve të huaj e vendas, kërkon rritjen e cilësisë së auditimeve dhe përgatitjen e auditorëve ligjorë. Për këtë arsye, si një ndër objektivat kryesore të Strategjisë Kombëtare për Zhvillim dhe Integrim në fushën e Kontabilitetit dhe Auditimit kërkohen përpjekje të mëtejshme për të garantuar pavarësinë e Bordit të Mbikëqyrjes Publike në monitorimin e audituesve ligjorë dhe kontabilistëve të miratuar.

Sfida për të ardhmen mbeten forcimi i kapaciteteve administrative, përditësimi në kohë reale i standardeve kombëtare të kontabilitetit në linjë me politikat e BE-së, si dhe garantimi i pavarësisë dhe profesionalizmit të institucioneve të përfshira në zbatimin dhe përafrimin e mëtejshëm të legjislacionit tregtar vendas me atë të BE-së. Institucionet e përfshira në këtë proces janë: Këshilli Konsultativ i Biznesit (KKB), Instituti i Ekspertëve Kontabël të Autorizuar (IEKA), Këshilli Kombëtar i Kontabilitetit (KKK), si dhe Bordi i Mbikëqyrjes Publike (BMP).

Bashkimi Evropian, përmes programeve të asistencës financiare, ka mbështetur dhe vazhdon të mbështesë Shqipërinë drejt përafrimit me standardet evropiane në këtë fushë. Ndihmë të konsiderueshme në këtë rugëtim kanë dhënë edhe donatorë të tjerë si: USAID, Banka Botërore, apo qeveria zvicerane.

- BE zbaton rregulla të përbashkëta për themelimin, regjistrimin, bashkimin dhe falimentimin e shoqërive tregtare në shtetet e saj anëtare
- Për Shqipërinë është i domosdoshëm huazimi i rregullave të shoqërive tregtare pasi në BE mallrat, shërbimet, punonjësit dhe pagesat qarkullojnë lirshëm dhe zbatojnë rregulla të përbashkëta
- Ministria e Ekonomisë, Tregtisë dhe Energjetikës si dhe Ministria e Financave janë përgjegjëse për këtë kapitull
- Për të garantuar huazimin e rregullave të BE për këtë kapitull, në Shqipëri janë ngritur edhe: Këshilli Konsultativ i Biznesit (KKB), Instituti i Ekspertëve Kontabël të Autorizuar (IEKA), Këshilli Kombëtar i Kontabilitetit (KKK), si dhe Bordi i Mbikëqyrjes Publike (BMP)
- Bashkimi Evropian mbështet Shqipërinë financiarisht drejt përafrimit me standardet evropiane në këtë fushë

KAPITULLI 7: E Drejta e Pronësisë Intelektuale

Prona intelektuale është një pronë jomateriale, e cila ka të bëjë me punën krijuese si, shpikjet, punimet artistike apo letrare, piktura dhe arti grafik, apo dhe patentat tregtare të cilat janë simbolet, emrat dhe imazhet e përdorura në fushën e tregtisë. Pronësia intelektuale ka shumë karakteristika të ngjashme me pronën reale. Si e tillë, prona intelektuale është një e mirë që mund të shitet, blihet, licensohet, shkëmbehet etj., si çdo pronë tjetër. Gjithashtu, pronari i pronës intelektuale ka të drejtë që të ndalojë veprimet e paautorizuara në lidhje me pronën e tij.

Pronësia intelektuale, e cila shtjellohet në këtë kapitull, ndahet në dy kategori kryesore: 1) E Drejta e Autorit (*Copyright*); 2) Pronësia Industriale. Plotësimi i standardeve të dy kategorive me legjislacionin e Bashkimit Evropian dhe praktikatat pozitive të vendeve anëtare do të ndikojnë në respektimin e të drejtave të “prodhuesve” dhe të “konsumatorëve”. Arsyeja përse shtetet përpilojnë legjislacione mbi pronësinë intelektuale është në radhë të parë për t’u njohur autorëve të drejtat morale dhe ekonomike që ata kanë mbi veprën e tyre, si dhe për të pranuar të drejtën e publikut mbi përdorimin e këtyre veprave.

Njëkohësisht, pronësia intelektuale rregullohet me ligje të veçanta për të përkrahur krijimtarinë, për të zgjeruar ndikimin e saj në shoqëri, si dhe për të ndihmuar në ndërtimin e tregut të ndershëm, i cili ndikon në zhvillimin ekonomik dhe social të vendit. Përkrahja e shpikjeve/krijimeve dhe teknologjive të reja,

prodhimit bujqësor dhe industrial,

shërbejnë në nxitjen e

investimeve vendase dhe të

huaja, ndikojnë në transferimin

e teknologjive nga vendet e

zhvilluara në vendet në zhvillim,

si dhe rrisin mundësinë e

sigurimit të produkteve

mjekësore në luftën kundër

sëmundjeve. Përqasja e

politikave në mbështetje të

pronësisë intelektuale është sfidë e vendeve në mbështetje të risive dhe rritjes ekonomike në shoqërinë e sotme dixhitale.

Tërësia legjislative e Bashkimit Evropian mbi pronësinë intelektuale rregullon dhe garanton të drejtën e autorit (*copyright*) dhe të drejtat e tjera të lidhura me të. Përcaktime të veçanta ka mbi mbrojtjen e bazave të të dhënave, programeve kompjuterike, transmetimet satelitore dhe ritransmetimet kablore. Në fushën e të drejtave mbi pronësinë industriale, tërësia legjislative e BE-së ndërton një sërë rregullash të harmonizuara mbi mbrojtjen ligjore të markave të tregtisë dhe logove. Dispozita të veçanta ka mbi shpikjet bio-teknologjike, farmaceutike dhe produktet për mbrojtjen e bimëve. Krahas dispozitave ligjore të Bashkimit Evropian, është e rëndësishme që secili prej shteteve duhet të ndërtojë mekanizma zbatues dhe kapacitete të mjaftueshme.

Në Shqipëri, institucionet përgjegjëse për sigurimin e të drejtave të pronësisë intelektuale janë Drejtoria e Përgjithshme e Patentave dhe Markave, si dhe Zyra Shqiptare për të Drejtën e Autorit. Ato bashkëpunojnë me një sërë institucionesh të tjera, të cilat janë pjesë e mekanizmit zbatues të këtyre të drejtave. Në kuadër të masave ligjore të ndërmarra në fushën e Pronësisë Intelektuale, Shqipëria ka të përafuar plotësisht legjislacionin me tërësinë ligjore të BE-së.

Ky kapitull përshkruan gjithashtu dhe punën konkrete të dy institucioneve përgjegjëse, e cila është e fokusuar në monitorimin e tregut, trajnimin e administratës, ndërgjegjësimin e publikut/përfituesve nga puna krijuese mbi respektimin e të drejtave të autorëve, si dhe përcaktimin e nivelit të ndëshkueshmërisë në rast shkeljesh.

Prona intelektuale është një pronë jo-materiale, e cila ka të bëjë me punën krijuese si: shpikjet, punimet artistike apo letrare, pikturat, emrat dhe imazhet e përdorura në fushën e tregtisë, etj.

Pronësia intelektuale përmban të drejtën e autorit (*Copyright*) dhe pronësinë industriale. Ajo mbron të drejtat e krijuesve dhe përdoruesve të të mirave jo-materiale si arti, letërsia, muzika, etj.

Në Shqipëri, institucionet përgjegjëse për sigurimin e të drejtave të pronësisë intelektuale janë: Drejtoria e Përgjithshme e Patentave dhe Markave dhe Zyra Shqiptare për të Drejtën e Autorit

BE-ja garanton që puna krijuese dhe të drejtat e autorit të respektohen dhe ndëshkon shkeljet e tyre

Ky kapitull përfshin dhe shpikjet dhe teknologjitë e reja, prodhimin bujqësor dhe industrial

KAPITULLI 8: Politika e Konkurrencës

Vendet anëtare të BE-së kanë rënë dakord mbi rregulla të përbashkëta, të cilat u mundësojnë të gjitha firmave dhe bizneseve kushte dhe shanse të barabarta në tregun e përbashkët evropian. Politika e konkurrencës përfshin tërësinë e masave dhe kuadrin ligjor për mbrojtjen e konkurrencës së lirë, në mënyrë që ndërmarrjet në sektorin publik apo privat të ushtrojnë veprimtarinë e tyre ekonomike. Konkurrenca është një instrument i nevojshëm në një ekonomi të lirë tregu ku ndërmarrjet mund të veprojnë lirisht në arritjen e objektivave të tyre, ndërsa konsumatorët kanë më shumë mundësi zgjedhjeje. Nxitja e konkurrencës në treg, si dhe ruajtja e procesit konkurrues është objektivi kryesor i kësaj politike dhe i rritjes së mirëqenies ekonomike të shoqërisë. Legjislati i BE-së në fushën e konkurrencës trajton dy çështje, përkatësisht legjislatin anti-trust dhe politikën e ndihmës shtetërore. Ai përfshin rregulla që parandalojnë dhe ndëshkojnë sjelljet që dëmtojnë konkurrencën e lirë, si, abuzimi i pozitës dominuese, marrëveshjet për ndarje tregu apo vendosje çmimesh; rregulla që përcaktojnë kushtet në të cilat mund të bëhet bashkimi i dy ose më shumë ndërmarrjeve; si dhe rregulla mbi kushtet në të cilat shtetet anëtare mund t'u ofrojnë ndërmarrjeve të tyre ndihmë shtetërore, pa dëmtuar konkurrencën në tregun e brendshëm.

Në Shqipëri, zhvillimi i politikës së konkurrencës zë fill me lindjen e ekonomisë së tregut. Me kalimin nga ekonomia e centralizuar në ekonomi tregu, u shfaqën dhe praktikën anti-konkurrese, të cilat sollën si nevojë hartimin e politikës dhe ligjit për konkurrencën. Ecuria e zhvillimit të politikës së konkurrencës në vendin tonë ndahet në 3 etapa: fillimet e konkurrencës me lindjen e ekonomisë së tregut në vitet 1991-1995; hartimi i ligjit të parë nr. 8044, "Për konkurrencën", në vitin 1995 dhe i rishikuar në vitin 1998; nisja në vitin 2003, e fazës së përafërimit me legjislatin e Bashkimit Evropian, duke hartuar ligjin nr. 9121 "Për mbrojtjen e konkurrencës", i ndryshuar. Institucioni i ngarkuar me zbatimin e kësaj politike është Autoriteti i Konkurrencës, i krijuar në vitin 2004 në përputhje me kërkesat e ligjit "Për mbrojtjen e konkurrencës". Ai përbëhet nga Komisioni i Konkurrencës, i cili vepron si një strukturë e përhershme dhe luan rolin e organit vendimmarrës, dhe nga Sekretariati, si organ ekzekutiv. Ky është institucioni përgjegjës për zbatimin e ligjit "Për mbrojtjen e konkurrencës", por nuk është i vetëm për realizimin e tij, gjë që varet dhe nga institucionet qendrore dhe vendore, gjykatat, mediat, biznesi, konsumatorët dhe publiku i gjerë.

Mbrojtja e konkurrencës është një fushë e rëndësishme dhe Autoriteti i Konkurrencës është angazhuar të zbatojë detyrimet që vijnë nga nenet 40, 70, 71 dhe 72 të MSA-së, nga ligji "Për

mbrojtjen e konkurrencës”, i ndryshuar, nga dokumentet strategjikë të Politikës Kombëtare të Konkurrencës, si dhe çdo dokument që hartohet për të drejtën e konkurrencës. Legjislacioni shqiptar në fushën e konkurrencës është në proces përafrimi me kuadrin ligjor të BE-së dhe përmban tri shtylla që përcaktojnë mbrojtjen e konkurrencës, përkatësisht marrëveshjet e ndaluara (kartelet), abuzimi me pozitën dominuese, bashkimet ose përqëndrimet e ndërmarrjeve, si dhe parandalimi i qeverisë në dhënien e ndihmës shtetërore që shtrembëron konkurrencën në tregun e brendshëm. Përafrimi i legjislacionit ka pasur asistencën teknike të organizmave dhe projekteve të BE-së. Në këtë fushë ka ndikuar asistenca e projekteve CARDS që kanë ndikuar pozitivisht dhe në përcaktimin e metodologjisë për përafrimin e legjislacionit. Rol të rëndësishëm ka pasur dhe bashkëpunimi që Autoriteti i Konkurrencës ka ndërtuar me institucione homologe në BE dhe rajon, si dhe duke u bërë anëtar më të drejta të plota i Rrjetit Ndërkombëtar të Konkurrencës.

Raporti i Komisionit Evropian për Shqipërinë i vitit 2015 vlerëson me progres të moderuar politikën e konkurrencës, ndërsa arritje më të mëdha ka pasur zbatimin e politikave antitrust dhe kontrollit të përqëndrimeve. Në kapitullin për Politikën e Konkurrencës, Raporti sugjeron, se për vitin e ardhshëm, Shqipëria duhet të rrisë pavarësinë vepruese të Komisionit të Ndhmës Shtetërore dhe të forcojë kapacitetet administrative të Sektorit të Kontrollit të Ndhmës Shtetërore në Ministrinë e Zhvillimit Ekonomik, Turizmit, Tregtisë dhe Sipërmarrjes. Kuadri ligjor në këtë fushë përfshin ligjin nr. 9374 “Për ndihmën shtetërore” (i cili po pëson ndryshime), tri rregullore, si dhe një sërë udhëzimesh për aspekte apo kategori të caktuara të ndihmës shtetërore. Mendësia për konkurrencën e ndershme në vendin tonë ka përparuar me krijimin e Autoritetit të Konkurrencës, me përafrimin e legjislacionit të konkurrencës me atë të BE-së, avokatisë së konkurrencës, si dhe informimit të publikut. Megjithatë, mbetet akoma punë për të arritur plotësimin e rekomandimeve të Raportit të Komisionit Evropian.

Konkurrenca është e nevojshme në një ekonomi të lirë tregu ku ndërmarrjet veprojnë lirish, ndërsa konsumatorët kanë shumë mundësi zgjedhje

Në Shqipëri, institucioni që garanton dhe mbikëqyr konkurrencën e lirë dhe të ndershme është Autoriteti i Konkurrencës.

Vendi ynë ka marrë mbështetje teknike nga BE-ja, dhe programe të huaja për vendosjen e legjislacionit të konkurrencës

Autoriteti i Konkurrencës bashkëpunon me institucionet simotra në BE dhe është anëtar i Rrjetit Ndërkombëtar të Konkurrencës

KAPITULLI 9: Shërbimet Financiare

Objektivat më të rëndësishme të *acquis* të BE-së në fushën e shërbimeve financiare janë sigurimi i stabilitetit financiar, mbrojtja e konsumatorëve, e investitorëve dhe e të siguruarve. *Acquis*, në fushën e shërbimeve financiare përmban rregulla për licencimin, funksionimin dhe mbikëqyrjen e institucioneve financiare në fushat e sektorit bankar, sigurimeve, risigurimeve, fondet e pensioneve private dhe tregjet e kapitaleve. Ai gjithashtu rregullon çështjet e mbrojtjes së konsumatorëve të shërbimeve financiare, si dhe kush është përgjegjës për mbikëqyrjen e tregjeve financiare. Institucionet financiare mund të veprojnë në të gjitha vendet e BE-së në përputhje me sistemin e “kontrollit kombëtar” dhe parimin e “kontrollit në vendin e origjinës”, duke krijuar degë ose duke ofruar shërbime përtej kufijve.

Në sektorin bankar dhe atë financiar, *acquis* përcakton kërkesat e lidhura me autorizimin, funksionimin, mbikëqyrjen e kujdesshme dhe riskun e kapitalit të institucioneve kreditore, si dhe të kompanive të investimeve financiare. Ai gjithashtu përcakton rregullat në lidhje me mbikëqyrjen shtesë të institucioneve financiare dhe pranimin, kryerjen dhe mbikëqyrjen e kujdesshme të tyre. Në të njëjtën kohë, parashikon rregullat lidhur me raportet financiare vjetore dhe të konsoliduara të bankave dhe të institucioneve të tjera financiare. Në fushën e sigurimeve dhe pensioneve, disa direktiva përcaktojnë rregullat në lidhje me miratimin, funksionimin dhe kontrollin e kompanive për sigurimin e jetës dhe jo-jetës. *Acquis* përcakton rregullat për mbikëqyrjen shtesë të grupeve të sigurimit. Përveç kësaj, ato mundësojnë mbikëqyrjen e risiguruesit nga autoritetet kompetente në “vendin e tyre të origjinës”, falë së cilës ato mund të punojnë në kuadër të territorit të BE-së.

Harmonizimi i plotë i legjislacionit me *acquis* e BE-së dhe zbatimi i duhur krijon parakushtet për një shkallë të lartë stabiliteti të sistemit financiar. Në të njëjtën kohë, ai ka një ndikim në përmirësimin e pozitës së palëve në tregun financiar, si dhe të përdoruesve të shërbimeve financiare, nëpërmjet rregullimit të kryerjeve të aktiviteteve në këtë sektor, për të pasur shërbime të ndryshme të ofruara nga tregu. Në lidhje me këtë, një segment i veçantë është mbrojtja e konsumatorit, e cila është reflektuar nëpërmjet informacionit të dhënë përmes shërbimeve të ofruara nga institucionet financiare, të cilat, midis të tjerave, përfshijnë edhe shërbimet në fushën e sigurimeve, kredive ose pagesave.

Përafrimi i kuadrit ligjor në fushën e shërbimeve financiare me acquis, lind si detyrim për përbushjen e angazhimeve të marra në kuadër të zbatimit të neneve 50, 57, 70, 82 dhe 89 të MSA-së. Kapitulli 9 i Shërbimeve Financiare është i përbërë nga 3 nënkapituj, përkatësisht *Bankat, Sigurimi dhe sigurimi pensional*, si dhe *Tregu i kapitaleve*. Institucionet përgjegjëse kryesore në Shqipëri për këtë kapitull janë Banka e Shqipërisë për tregun financiar bankar dhe Autoriteti i Mbikëqyrjes Financiare për tregun financiar jobankar. Në këtë kontekst, Banka e Shqipërisë ka miratuar akte të reja rregullatore dhe ka realizuar ndryshimet përkatëse në rregulloret e mbikëqyrjes bankare për mjaftueshmërinë e kapitalit, për kapitalin rregullator të bankave, për administrimin e rrezikut të kredisë, për administrimin e rrezikut nga ekspozimet e mëdha të bankave, për kërkesat minimale të publikimit të informacionit nga bankat, për kërkesat mbi transparencën dhe mbrojtjen e konsumatorëve, për kërkesat mbi sistemin e kontrollit të brendshëm të bankave, si dhe dokumente me rëndësi për procesin e mbikëqyrjes së bankave si politika e mbikëqyrjes dhe manuali i vlerësimit të rreziqeve të bazuar në rrezik. Autoriteti i Mbikëqyrjes Financiare ka vazhduar përmirësimin dhe përafrimin e legjislacionit ekzistues me direktivat e BE-së. Në fushën e shërbimeve financiare jobankare janë bërë përpjekje në përafrimin e legjislacionit të tregut të sigurimeve, titujve dhe pensioneve private përkatësisht me legjislacionin evropian.

Cili është përfitimi për Shqipërinë?

- ✦ *Një sistem i qëndrueshëm dhe i integruar financiar;*
- ✦ *Treg i diversifikuar shërbimesh financiare;*
- ✦ *Siguri për përdoruesit e shërbimeve financiare;*
- ✦ *Krijimi i besimit mbi tregjet financiare;*
- ✦ *Sigurimi i një fushë loje të barabartë për të gjithë aktorët e tregut*

- Shërbimet financiare përfshijnë rregullat për licencimin, funksionimin dhe mbikëqyrjen e institucioneve financiare në fushat e sektorit bankar, sigurimeve, ri-sigurimeve, fondet e pensioneve private, dhe tregjet e kapitaleve
- Shërbimet financiare garantojnë sigurimin e stabilitetit financiar dhe mbrojtjen e konsumatorëve, investitorëve dhe të siguruarve
- Institucionet përgjegjëse kryesore në Shqipëri për këtë kapitull janë Banka e Shqipërisë për tregun financiar bankar dhe Autoriteti i Mbikëqyrjes Financiare për tregun financiar jo-bankar
- Shqipëria përfiton një sistem të qëndrueshëm dhe të integruar financiar, treg të diversifikuar, besim dhe siguri për përdoruesit e shërbimeve financiare

KAPITULLI 10: Shoqëria e Informacionit dhe Media

Shoqëria e Informacionit dhe media është formë e re e të jetuarit në qytetërimin e sotëm, ku shërbimet universale dhe barazia për qasje në informacion, sistemet dhe infrastruktura e zhvilluar e komunikimeve elektronike kontribuojnë në zhvillimin e qëndrueshëm socio-ekonomik, zbutjen e varfërisë dhe standarde më të mira të jetës.

Të gjithë jemi të vetëdijshëm që bota e informacionit dhe komunikimit elektronik po rritet më shpejt se çdo fushë tjetër e shoqërisë. Shërbimet e internetit, telefonat celularë, portalet në ueb, teknologjitë e reja, kanë revolucionarizuar mënyrën tonë të jetesës, si bëjmë

biznes apo dhe se si bisedojmë.

Anëtarësimi në Bashkimin Evropian nënkupton një harmonizim të legjislacionit dhe arritje standardesh me vendet e tjera anëtare. Harmonizimi i legjislacionit ka si qëllim mënjanimin e pengesave për një treg shërbimesh të shoqërisë së informacionit, përkrahjen e konkurrencës dhe mbrojtjen e konsumatorit në këtë sektor, si dhe zgjerimin e mundësive për qasjen ndaj shërbimeve më moderne *on line*.

Media është pjesa tjetër e kapitullit, ku qëllimi është lëvizja e lirë e shërbimeve audiovizuale të mediave në BE. Në fushën e politikës audio-

vizuale, BE-ja ka vendosur theks të veçantë në mbrojtjen e të miturve nga përmbajtja dhe reklammat e papërshtatshme. Kjo formë e mbrojtjes është e zgjeruar me rregulla për reklamim dhe shitje-blerje përmes TV. Falë legjislacionit të saj, qytetarët e BE-së kanë mundësi të shikojnë programet e preferuara nga të gjitha vendet e Evropës, jo vetëm TV pa kufi, por edhe *on line* në internet apo në telefona celularë. Ashtu si mallrat dhe shërbime të tjera, mediat audiovizive janë subjekt i rregullave të tregut të përbashkët evropian.

Që një treg evropian i Televizionit të funksionojë në mënyrë optimale, BE-ja ka nevojë për një sërë rregullash të përbashkëta që mbulojnë fusha, të tilla si, reklammat, përparimet teknologjike, ruajtja e larmisë kulturore, mbrojtja e fëmijëve dhe konsumatorëve, duke ruajtur gjithashtu pluralizmin e medias, luftën kundër racizmit dhe urrejtjes fetare, si dhe garantimin e pavarësisë së rregullatorëve kombëtarë të mediave.

Brenda BE-së ekziston edhe një hendek në zhvillimin teknologjik midis rajoneve të konsideruara të varfra dhe të pasura. Për të ngushtuar këtë hendek, BE-ja ka synuar të liberalizojë tregun evropian të telekomunikacionit. Në këtë mënyrë edhe Shqipëria do të duhet të jetë pjesë e këtij tregu të përbashkët, duke liberalizuar sektorin e saj. Zbatimi i legjislacionit dhe praktikave evropiane në fushën e shoqërisë së informacionit dhe mediave do t'u mundësojë qytetarëve shqiptarë shërbime më të mira interneti dhe me çmime të favorshme, çmime të ulëta të shërbimeve të telefonit celular në *roaming*, si dhe përfitime të shumta që vijnë nga zhvillimi i shpejtë i tregjeve elektronike që përfshin *e-qeverinë*, *e-shëndetësinë*, sistemet inteligjente të transportit dhe tregtinë elektronike.

- Shoqëria e Informacionit dhe media është formë e re e të jetuarit
- Bota e informacionit dhe komunikimit elektronik po rritet më shpejt se çdo fushë tjetër të shoqërisë
- Falë rregullave të përbashkëta, qytetarët e BE-së kanë mundësi të shikojnë programet e preferuara nga të gjitha vendet e Evropës, në TV, on-line, në internet dhe në telefona celularë
- Shqipëria duhet të zbatoj rregulla të përbashkëta me ato të BE-së për: reklammat, larminë kulturore, mbrojtjen e fëmijëve, luftën kundër racizmit dhe urrejtjes fetare, etj
- Zbatimi i praktikave evropiane në fushën e shoqërisë së informacionit dhe mediave do t'u mundësojë qytetarëve shqiptarë shërbime më të mira dhe me çmime të favorshme

KAPITULLI 11: Bujqësia dhe Zhvillimi Rural

Në Bashkimin Evropian jetojnë rreth 500 milion konsumatorë, të cilët kanë nevojë për një furnizim të sigurt dhe të vazhdueshëm me ushqim të shëndetshëm, të ushqyeshëm dhe me një çmim të përballueshëm. Evropa është lider botëror në prodhimin e vajit të ullirit, bulmetit, mishit, verës dhe pijeve alkoolike. Fermerët janë aktorë ekonomikë mjaft të rëndësishëm për BE-në dhe luajnë rol jo vetëm në prodhimin e ushqimit tonë, por edhe në menaxhimin e tokës dhe fshatit. Gati gjysma e territorit të BE-së shfrytëzohet si tokë e mbjellë bujqësore. Aktualisht, në 28 shtetet anëtare jetojnë rreth 12 milion fermerë dhe 4 milion të tjerë punojnë në sektorin e përpunimit të prodhimeve bujqësore. Sektori bujqësor dhe ai i përpunimit përbëjnë 7% të vendeve të punës dhe sigurojnë 6% të prodhimit të brendshëm bruto evropian.

Që në vitin 1962, Bashkimi Evropian ka krijuar Politikën e Përbashkët Bujqësore (PPB) mbi të cilën mbështetet gjerësisht ky kapitull, i cili mbështet fermerët dhe zhvillimin rural. PPB ka si qëllim kryesor sigurimin e vazhdimësisë në prodhimin bujqësor. Për këtë, BE ndihmon të rinjtë të fillojnë aktivitetin në bujqësi dhe i mbështet ata në blerjen e tokës dhe makinerive. PPB synon gjithashtu të përmirësojë prodhimtarinë bujqësore në mënyrë që konsumatorët të kenë një furnizim të vazhduar me ushqim dhe të sigurojë që fermerët e BE-së të bëjnë një jetesë të denjë. Të gjitha vendet candidate, përpara anëtarësimit në BE, ashtu si dhe Shqipëria, duhet të jenë në gjendje të zbatojnë rregulloret e përbashkëta për tregun e prodhimeve bujqësore, zhvillimin rural, politikat e cilësisë dhe fermat organike. Kjo kërkon sisteme mjaft të mira të kontrollit dhe administrimit. Ndaj fermerët shqiptarë duhet të përgatiten për zbatimin e detyrimeve për organizimin e përbashkët të tregut për produktet e tyre bujqësore.

Në Shqipëri, institucioni përgjegjës për këtë kapitull është Ministria e Bujqësisë, Zhvillimit Rural dhe Administrimit të Ujërave, e cila udhëheq grupin ndërinstitutional të punës për këtë kapitull. Ai përbëhet nga përfaqësues të Ministrisë së Integritimit Evropian, Institutit të Statistikave, Ministrisë së Zhvillimit Ekonomik, Turizmit, Tregtisë dhe Sipërmarrjes, Institutit të Shëndetit Publik, Ministrisë së Drejtësisë dhe Ministrisë së Mjedisit. Agjencia e Zhvillimit Bujqësor dhe Rural (AZHBR) është institucioni përgjegjës për zbatimin e skemave të mbështetjes kombëtare, nëpërmjet të cilave qeveria financon bujqësinë dhe agropërpunimin. Synimi është të rritet cilësia e produkteve agro-ushqimore e për rrjedhojë dhe konkurrenca e produkteve shqiptare përmes përmirësimit teknologjik, metodave dhe teknikave të

menaxhimit të plotë të sistemeve të prodhimit dhe reduktimit të përdorimit të kimikateve.

Vetëm në vitin 2015 qeveria vuri në dispozicion një total prej 12,5 milion Euro për mbështetjen e fermerëve. Gjithashtu, Shqipëria përfiton mbështetje financiare edhe nga programi Evropian për Zhvillimin Rural IPA II (IPARD). Në vitin 2007 Shqipëria adoptoi Ligjin për Bujqësinë dhe Zhvillimin Rural, megjithatë Komisioni Evropian vlerëson se vendi ynë është në një fazë të hershme të përgatitjeve dhe se duhet më tepër punë në hartimin dhe zbatimin e standardeve për tregtimin e prodhimeve bujqësore, në zbatimin e legjislacionit për të drejtat e pronësisë industriale dhe miratimin e ligjit për fermat organike. Kapitulli kërkon që Shqipëria të ketë një regjistër të plotë të fermave bujqësore, një sistem informacioni mbi parcelat e tokës bujqësore dhe regjistrin e kafshëve, si pjesë e një sistemi administrimi dhe kontrolli. Shqipëria dhe të gjitha vendet kandidate duhet të kenë pranuar dhe zbatuar plotësisht legjislacionin e BE-së në këtë fushë përpara momentit të anëtarësimit.

Në Bashkimin Evropian jetojnë rreth 500 milion konsumatorë të cilët furnizohen çdo ditë me ushqim të sigurt, të shëndetshëm dhe me një çmim të përballueshëm

Gjysma e territorit të BE shfrytëzohet si tokë e mbjellë bujqësore.

Në 28 shtetet anëtare jetojnë rreth 12 milion fermerë.

Në Shqipëri, institucioni përgjegjës për këtë kapitull është Ministria e Bujqësisë, Zhvillimit Rural dhe Administrimit të Ujërave

Evropa është lider botëror në prodhimin e vajit të ullirit, bulmetit, mishit, verës dhe pijeve alkoolike

KAPITULLI 12: Politika e Sigurisë Ushqimore, Veterinare dhe Fitosanitare

“Nga ferma në tavolinë” - është vizioni i Bashkimit Evropian për këtë kapitull. BE synon sigurimin e një niveli të lartë të shëndetit publik, shëndetit të kafshëve, mirëqenies së konsumatorit dhe kafshëve dhe shëndetit të bimëve brenda BE, për t'u garantuar konsumatorëve evropianë produktet ushqimore me cilësinë më të lartë. Kjo arrihet përmes masave të rrepta të cilësisë përgjatë gjithë zinxhirit të prodhimit, nga përpunimi, shpërndarja e ushqimit, deri te konsumatori. Mbrojtja e shëndetit dhe mirëqenies së qytetarëve është një nga objektivat themelore të politikave të BE-së dhe kjo bëhet e mundur vetëm nëse respektohen standardet më të larta të prodhimit dhe përpunimit të ushqimit në të gjithë territorin e tregut të përbashkët evropian.

Kapitulli përmban një numër mjaft të gjerë rregullash që përfshijnë sigurinë ushqimore, politikën veterinare (shëndetin dhe mirëqenien e kafshëve), tregtimin e ushqimit, sigurinë e farës, politikën fitosanitare (cilësinë e farave, fidanëve, produktet për mbrojtjen e bimëve) dhe organizmat e modifikuar gjenetikisht (OMGJ). Në Komisionin Evropian, këto politika drejtohen nga DG SANCO e cila përfshin edhe Autoritetin Evropian të Sigurisë Ushqimore (ESFA). Sistemi i sigurisë ushqimore mbështetet në parimet e përgjegjësisë së prodhuesit (për ushqimin dhe farën), gjurmueshmërisë së ushqimit (përbërësit e ushqimit dhe kafshëve të gjurmua gjatë gjithë procesit), si edhe masat parandaluese për mbrojtjen e shëndetit të konsumatorit dhe kafshëve. Një nga aktet ligjore më të rëndësishme në këtë fushë është Rregullorja (KE) Nr. 178/2002 e cila përcakton parimet e përgjithshme, kërkesat e legjislacionit mbi ushqimin dhe procedurat e sigurisë ushqimore.

Në Shqipëri, institucionet përgjegjëse për këtë kapitull janë Ministria e Bujqësisë, Zhvillimit Rural dhe Administrimit të Ujërave, Autoriteti Kombëtar i Ushqimit (AKU) dhe Instituti i Sigurisë Ushqimore dhe Veterinarisë. Grupi Ndërinstitucional i Punës për Integrimin Evropian për Kapitullin 12 drejtohet nga Ministria e Bujqësisë, Ushqimit dhe Administrimit të Ujërave dhe përbëhet nga përfaqësues të Autoritetit Kombëtar të Ushqimit, të Ministrisë së Integritimit Evropian, Institutit të Statistikave, Ministrisë së Zhvillimit Ekonomisë, Tregtisë dhe Sipërmarrjes, Ministrisë së Shëndetësisë dhe Ministrisë së Mjedisit.

Në fushën e politikës veterinare, vendi ynë ka ndërmarrë fushata masive të vaksinimit kundër tërbimit dhe brucelozës, duke ngritur dhe laboratorë për diagnostikimin dhe monitorimin e tërbimit. Në vendin tonë gjithashtu kryhet raportimi mbi sëmundjet e kafshëve, lëvizjen e tyre dhe therjen. Megjithatë, Komisioni Evropian vlerëson se Shqipëria duhet ende të reformojë shërbimin veterinar, i cili ka burime njerëzore dhe financiare të kufizuara. Në fushën e sigurisë ushqimore, AKU kryen kontrollë të vazhdueshme mbi cilësinë e ushqimeve dhe higjienën në të 12 qarqet e Shqipërisë, ku përfshihen kontrollet për substanca të padëshiruara si, toksina, metalet e rënda dhe mbetje të tjera të dëmshme tek vezët, qumështi, mjalti dhe peshku.

Përpara anëtarësimit në BE, vendi ynë do të duhet të adoptojë dhe zbatojë rregulla të rrepta të cilësisë ushqimore duke përfshirë kontrollet zyrtare të ushqimeve, kushtet e importit, gjurmueshmërinë e ushqimit dhe farave, si dhe kontrollin mbi nivelet maksimale të lejueshme për pesticidet. Në këtë mënyrë, produktet shqiptare do të jenë të konsumueshme nga të gjithë konsumatorët evropianë, duke garantuar të njëjtat nivele të larta të cilësisë dhe sigurisë ushqimore si në të gjithë tregun e përbashkët evropian.

BE-ja synon sigurimin e një niveli të lartë të shëndetit publik, të kafshëve dhe bimëve për ti garantuar konsumatorëve evropian produktet ushqimore me cilësinë më të lartë

BE zbaton masa të rrepta të kontrollit të cilësisë nga toka deri në tavolinat tona

Ky kapitull përmban mjaft rregulla për sigurinë e ushqimeve, tregtimin e tyre, farat dhe pesticidet dhe mbrojtjen e konsumatorit dhe kafshëve

Në Shqipëri institucionet përgjegjëse për këtë kapitull janë Ministria e Bujqësisë, Zhvillimit Rural dhe Administrimit të Ujërave, Autoriteti Kombëtar i Ushqimit (AKU) dhe Instituti i Sigurisë Ushqimore dhe Veterinarisë

KAPITULLI 13: Peshkimi

Territori i Bashkimit Evropian laget nga Oqeani Atlantik dhe 4 dete (Mesdhe, Deti i Zi, Balltik, i Veriut), ndaj dhe peshkimi është një sektor jetik për rritjen ekonomike dhe punësimin në BE. Për këtë, BE ka krijuar Politikën e Përbashkët të Peshkimit (PPP) e cila mbron prodhimet e detit dhe kufizon ndikimin e klimës në peshkim. Duke kufizuar peshkimin në nivele të përcaktuara shkencërisht, ne sigurohemi që rezervat të kenë mundësi të riprodhohen dhe garantojnë një furnizim të vazhdueshëm të konsumatorëve me produkte deti. Kjo përfshin përcaktimin e kuotave të peshkimit, kapacitetet e flotës së peshkimit, rregullat për akuakulturën, si dhe ofrimin e mbështetjes për peshkimin dhe zonat bregdetare. Peshkimi është i lidhur ngushtë me punësimin, sektorin e përpunimit, tregtinë e jashtme dhe konsumin. Vlera e përgjithshme e industrisë përpunuese të peshkut në BE arrin në gati 30 miliard Euro dhe prodhuesit lider në këtë fushë janë Mbretëria e Bashkuar, Franca, Spanja, Italia dhe Gjermania. Ky sektor punëson rreth 116 000 persona dhe ai është jetik për zhvillimin ekonomik.

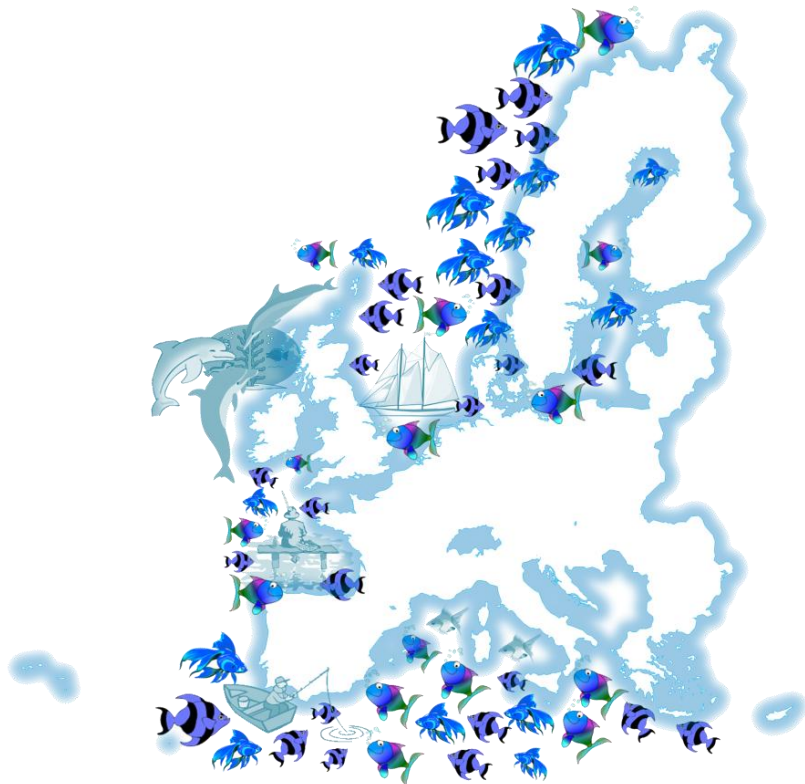
Objekivi i vendit tonë është që të përmbushë të gjitha detyrimet e PPP, siç është rregullimi i aktivitetit të peshkimit, ruajtja dhe administrimi i burimeve dhe mjedisit detar me qëllim mbrojtjen e bio-diversitetit dhe të ekosistemit të akuakulturave (sidomos molusqeve dhe peshkut të ujërave të ëmbla), regjistrimi i saktë i anijeve të peshkimit, etj.

Shqipëria është pjesë e disa marrëveshjeve ndërkombëtare si Komisioni i Përgjithshëm i Peshkimit për Mesdheun (GFCM) dhe Komisioni Ndërkombëtar për Ruajtjen e Tonit të Atlantikut (ICCAT). Institucioni përgjegjës për kapitullin është Ministria e Bujqësisë, Zhvillimit Rural dhe Administrimit të Ujërave (MBRZHAU), përmes Drejtorisë së Peshkimit. Në kryerjen e detyrave të saj, MBZRAU bashkëpunon me Ministrinë e Punëve të Brendshme për çështjet e kontrollit të kufijve detarë, me Ministrinë e Mjedisit për zbatimin e rregullave mjedisore dhe ruajtjen e burimeve dhe ekosistemeve, me Ministrinë e Mbrojtjes dhe Rojën Bregdetare për monitorimin e anijeve të peshkimit në det, si dhe me Ministrinë e Transportit dhe Infrastrukturës.

Qeveria shqiptare mbështet drejtpërsëdrejti akuakulturat dhe subvencionon deri në 25% çmimin e paguar për rasatet dhe ushqimin. Ajo gjithashtu ka vendosur të heqë taksën e karbonit dhe TVSH mbi karburantin e peshkarexhave. Vendi ynë do të duhet të punojë më tej në monitorimin e gjendjes së burimeve të peshkimit, të parandalojë peshkimin e

paligjshëm, të organizojë tregje për shitjen e produkteve të peshkut për të kontrolluar plotësisht cilësinë e tyre, të monitorojë përmes sistemit satelitor anijet e peshkimit dhe të zgjerojë më tej kapacitetet e porteve tona si atë të Vlorës, Sarandës dhe Shëngjinit.

Shqipëria dhe të gjitha vendet kandidate për anëtarësim në BE, duhet të pranojnë dhe zbatojnë plotësisht legjislacionin e BE-së në fushën e peshkimit dhe t'u përmbahen kriterëve të Politikës së Përbashkët Evropiane për Peshkimin, përpara momentit të anëtarësimit.

Territori i Bashkimit Evropian laget nga Oqeani Atlantik dhe 4 dete (Mesdhe, Deti i Zi, Baltik, i Veriut) prandaj dhe peshkimi është i rëndësishëm për ekonominë dhe punësimin në BE.

Duke kufizuar peshkimin në nivele të përcaktuara shkencërisht, ne sigurohemi që të kemi furnizim të vazhdueshëm me produkte deti

Peshkimi është i lidhur ngushtë me punësimin, industrinë e përpunimit, tregtinë e jashtme dhe konsumin tonë të përditshëm

Qeveria shqiptare mbështet drejtpërsëdrejti kultivimin e peshkut dhe midhjes dhe subvencionon deri në 25% çmimin e paguar për rasatet dhe ushqimin

Ministria e Bujqësisë, Zhvillimit Rural dhe Administrimit të Ujërave, bashkëpunon me Ministrinë e Punëve të Brendshme për kontrollin të kufijve detar, me Ministrinë e Mjedisit për rregullat mjedisore, me Ministrinë e Mbrojtjes dhe Rojën Bregdetare për anijet e peshkimit në det

KAPITULLI14: Politikat e Transportit

Çdo ditë ne lëvizim dhe udhëtojmë, ose lëvizim sende nga një vend në një tjetër. Kjo gjë na ndihmon të ndërveprojmë dhe të kemi shkëmbime me të tjerët. Për këtë qëllim nevojiten rrugë, hekurudha, porte, aeroporte, por edhe një park makinash, autobusësh, trenash, anijesh, avionësh. Gjithashtu, nevojiten edhe njerëz të cilët të mund të vënë në përdorim dhe të administrojnë mjetet e transportit që të jenë funksionale dhe të sigurt. Në shumë raste këta rregullatorë janë ndërmarrje apo institucione. Kjo larmi përbërësish formon edhe sektorët e ndryshëm të transporteve. Është e rëndësishme që përdorimi i transporteve të mos rrezikojë shëndetin apo pasurinë tonë, të mos ofrojë shërbime të papërbalueshme, si dhe të mos shkaktojë ndotje dhe dëme në mjedis.

Transportet ndikojnë ndjeshëm në tregun e një vendi dhe në mënyrën se si mallrat dhe shërbimet shkëmben brenda dhe ndërmjet vendeve të tjera. Bashkimi i tregjeve në BE kërkon dhe harmonizimin në një legjislacion të vetëm për transportet. Ky legjislacion vendos standarde për përmirësimin dhe mënyrën e funksionimit të tregut të brendshëm, rregullon sektorët e transportit rrugor, hekurudhor, transportin ujor, transportin e kombinuar, aviacionin dhe transportin detar. Pra, legjislacioni i BE-së për transportet kërkon që të rrisë sigurinë dhe dobinë e shërbimeve të transportit, duke e bërë lehtësisht të përdorshëm nga qytetarët, si dhe duke respektuar ambientin.

Duke qenë se dhe vendi ynë ka nisur rrugën e integritit, është i domosdoshëm harmonizimi i legjislacionit dhe zbatimi i standardeve në përputhje me ato të vendeve anëtare të BE-së. Qeveria Shqiptare kërkon të zhvillojë dhe modernizojë transportet. Institucioni kryesor përgjegjës është Ministria e Punëve Publike dhe Transportit e cila ka hartuar politika strategjike dhe objektiva kryesore në bashkëpunim me BE-në, që kanë të bëjnë me përafrimin e kuadrit ligjor, reformimin e institucioneve vartëse dhe rritjen e aftësive të punonjësve të administratës publike.

Së fundmi është miratuar Plani Kombëtar i Transportit për të gjithë sektorët, ku janë të vendosura masa, me anën e të cilave synohet të arrihen këto objektiva. Një ndër sektorët më të rëndësishëm është transporti rrugor, me anën e të cilit kërkohet që të bashkohen tregjet, fillimisht brenda vendit dhe pastaj me vendet fqinje.

Bashkimi Evropian po ndihmon Shqipërinë përmes disa programeve, të cilat do të shërbejnë për të pasur një infrastrukturë dhe lidhje më të mira me vendet e tjera të rajonit, përmirësim të sigurisë rrugore, si dhe rritje të ndërveprimit, që do të thotë rritje e përputhshmërisë ndërmjet standardeve teknike ndërkufitare, nga një vend në një tjetër. Nëpërmjet programit IPA, parashikohet që vendi ynë të përfitojë 56 milionë Euro në periudhën 2014-2020. Ndihma e ofruar gjithashtu edhe nga programi TAEX, shërben për rritjen e kapaciteteve të administratës publike për çështje të ndryshimit, zbatimit dhe forcimit të legjislacionit, apo aftësimin me praktikat më të mira. Këto realizohen nëpërmjet trajnimeve, ardhjes në vend të ekspertëve të huaj dhe vizitave studimore jashtë vendit.

Raporti i vitit 2015 i Komisionit Evropian shpreh se vendi ka njëfarë përgatitje dhe është bërë progres në politikat e transportit. Në vazhdim vendi duhet të shtojë përpjekjet për zbatimin e reformës në sektorin hekurudhor, forcimin e kapaciteteve administrative për transportet dhe sidomos për mallrat e rezikshme, si dhe zbatimin e strategjisë për transportet.

Cdo ditë ne levizim dhe na nevojiten rrugë, hekurudha, porte dhe aeroporte

Ky kapitull përmban rregulla në lidhje me transportin rrugor, hekurudhor, ujqor, transportin e kombnuar, aviacionin dhe transportin detar

Qeveria Shqiptare kërkon të zhvillojë dhe modernizojë transportet dhe institucioni kryesor përgjegjës është Ministria e Punëve Publike dhe Transportit

Vendi ynë do të përfitojë nga BE 56 milionë Euro në periudhën 2014-2020 për të pasur lidhje më të mira me vendet e tjera të rajonit, përmirësim të sigurisë rrugore dhe rritje të ndërveprimit

KAPITULLI 15: Energjia

Siguria energjetike dhe politikat afatgjata në sektorin e energjisë qëndrojnë në bazë të zhvillimit ekonomik të vendeve të BE-së. Për më tepër, BE-ja i kushton vëmendje të veçantë dimensionit shoqëror dhe përkrah qëndrueshmërinë e burimeve energjetike, duke vendosur rregulla konkrete mbi mbrojtjen e mjedisit, promovimin e burimeve alternative të energjisë dhe mbrojtjen nga rrezatimi.

Tri objektiva themelore të politikës energjetike të BE-së janë: konkurrueshmëria, sigurimi i furnizimit me energji dhe mbrojtja e mjedisit. BE ka një legjislacion të pasur mbi rregullimin e sektorit energjetik si në vendet anëtare, ashtu dhe në nivel të unionit. Disa nga politikat kryesore përfshijnë rregullime mbi ndihmën shtetërore dhe konkurrencën, dobinë energjetike, rregullimet e tregut të brendshëm energjetik dhe promovimin e burimeve të ripërtëritshme të energjisë, siç janë era, energjia diellore, etj., si dhe rregullime mbi energjinë bërthamore dhe mbrojtjen nga rrezatimi.

Në kuadër të përafrimit të legjislacionit në fushën e energjisë me atë të BE-së, sidomos në vitin 2015, Shqipëria bëri hapa përpara në lidhje me hapjen e tregut të brendshëm dhe nxitjen e konkurrueshmërisë si dhe dobinë e energjisë, ndërkohë që duhet bërë akoma punë në lidhje me sektorin e hidrokarbureve dhe burimet e energjisë së ripërtëritshme.

Sektori energjetik në Shqipëri është i varur nga prodhimi i energjisë elektrike në hidrocentrale, ndërkohë që vetëm së fundmi po bëhen përpjekje për zgjerimin e larmisë së burimeve. Në lidhje me energjinë elektrike, Shqipëria po synon uljen e varësisë nga importi. Ndërkohë që vazhdojnë punimet për Gazsjellësin Trans-Adriatik (TAP) dhe Gazsjellësit Adriatiko-Jonian (IAP), gazifikimi i Shqipërisë është akoma në planifikim e sipër dhe pritet të adresohet nga përpilimi i Master Planit të Gazit për Shqipërinë.

Ministria e Energjisë dhe Industrisë është institucioni kryesor përgjegjës për strategjitë dhe politikat që lidhen me sigurinë e furnizimit me energji, tregun e energjisë, si dhe dobinë e energjisë dhe burimet e ripërtëritshme. Ndërkohë, Ministria e Shëndetësisë është institucioni kryesor përgjegjës për politikat që lidhen me sigurinë bërthamore dhe mbrojtjen nga rrezatimet.

Dy projektet kryesore energjetike me vendet fqinje janë linjat e interkonjeksionit Shqipëri-Kosovë dhe Shqipëri-Maqedoni, respektivisht të financuara përmes një huaje nga KfW

Frankfurt am Main në vlerën e 28.9 milion Euro dhe një granti të siguruar përmes Kornizës së Investimeve në Ballkanin Perëndimor (WBIF) në vlerën 12 milion Euro. Këto investime të përbashkëta, në fushën e energjisë do të ndihmojnë vendin tonë dhe rajonin në shfrytëzimin sa më të frytshëm të burimeve energjitike duke ulur kostot dhe rritur dobinë. Në kuadër të Bashkëpunimit Ndërkufitar IPA Adriatik, për disa rajone të Shqipërisë janë siguruar projekte të tjera në lidhje me marrjen e masave për shtimin e dobisë së energjisë dhe eksplorimin e burimeve të ripërtëritshme. Duke parë rëndësinë dhe potencialin zhvillimor të promovimit të burimeve të ripërtëritshme të energjisë, pritet që ky sektor të jetë i mirëfinancuar nga fondet IPA, ndërkohë që thithja e fondeve do të mbetet në varësi të paraqitjes së projekteve konkurruese.

Në Shqipëri, sektori energjitik është i varur nga pordhimi i energjisë elektrike ne hidrocentrale

BE ka një legjislacion të pasur për sigurimin e furnizimit me energjitë pastër dhe të ripërsëritshme siç janë era dhe enrgjia dielore

Minsitria e Energjisë dhe Industrisë është institucioni kyesor përgjegjës për sigurinë e furnizimit me energji. Ministria e Shëndetësisë është institucioni përgjegjës për sigurinë bërthamore dhe mbrojtjen nga rrezatimet

Vendi ynë synon uljen e varësisë nga blerja e energjisë nga jahstë , projektet më të rëndësishme janë Gazsjellësi Trans-Adriatik (TAP) dhe Gazsjellësi Adriatiko-Ionian (IAP).

Investimet e përbashkëta në fushën e energjisë pritet të ndihmojnë vendin tonë dhe rajonin në shfrytëzimin sa më të frytshëm të burimeve energjitike duke ulur kostot dhe rritur dobinë.

KAPITULLI 16: Tatimet

Kur flitet për të ardhura financiare, gjithmonë kemi të bëjmë me një çështje delikate dhe shumë të ndjeshme, sidomos kur këto të ardhura ndikojnë në rritjen e të ardhurave të buxhetit të shtetit dhe në të njëjtën kohë në “pakësimin” në dukje të të ardhurave personale, qoftë biznes apo individ. Të jesh anëtar i BE-së, ndër të tjera nënkupton dhe një treg ekonomik të formalizuar, një marrëdhënie të ngushtë bashkëpunimi midis administratës tatimore dhe taksapaguesve, duke përfshirë këtu dhe shkëmbimin e informacionit për të parandaluar dhe shmangur forma të evazionit fiskal (shmangie ndaj pagesës së taksave).

Shteti i së drejtës, në këndvështrimin shqiptar, nuk ka patur një të kaluar favorizuese për t'u përballur me sfidat që anëtarësimi në Bashkimin Evropian sjell në këtë drejtim. Terreni ligjor dhe infrastrukturor në Shqipëri ka qenë i papërgatitur për sfidat evropiane. Ndërgjegjësimi mbi respektimin e ligjit, barazia në trajtimin e subjekteve, përmirësimi i funksionit të kontrollit tatimor, lufta kundër infomalitetit lidhen në mënyrë të drejtpërdrejtë me rritjen e të ardhurave në arkën e shtetit dhe nënkuptojnë po ashtu më shumë shërbime në funksion të komunitetit. Por, për arritjen e këtij qëllimi, në kushtet e ndodhura do ishte e nevojshme një politikë e individualizuar e shoqëruar dhe me stimuj nxitës.

Shërbimi i përmirësuar, duke ngritur një administratë të përgatitur për sfidat e integritimit, lehtësimi i procedurave të ushtrimit dhe deklarimit të

biznesit, lehtësimit i procedurave të rimbursimit të TVSH-së (taksa mbi vlerën e shtuar), krijimi i një sistemi të informatizuar, ulja e korrupsionit, mashtrimit dhe evazionit, janë sfidat me të cilat përballlet vendi dhe që duhen ndërmarrë si kërkesë apo jo e BE-së.

Meqenëse TVSH-ja sjell pjesën më të madhe të të ardhurave tatimore në buxhetin e shtetit, ndërhyrjet dhe përmirësimet në fushën e procedurave që lidhen me TVSH-në kanë qenë dhe do jenë në fokus të administratës tatimore, bazuar dhe në faktin që vjelja e TVSH-së përbën një aspekt të rëndësishëm në pranimin e vendit në BE. Përfshirja e biznesit në vendimmarrje dhe përcaktimi i procedurave për mirëinformimin e reformave të zbatuara do të lehtësonte procesin dhe arrijten e objektivave.

Tatimet janë të ardhura financiare të cilat burojnë nga të ardhurat personale

Të jesh anëtar i BE-së nënkupton rregulla të përbashkëta dhe një treg ekonomik ku shteti dhe qytetarët paguajnë, mbledhin dhe rishpërndajnë taksat

Pjesa më e madhe e të ardhurave nga tatimet vjen nga TVSH-ja (tatimi mbi vlerën e shtuar)

Ulja e korrupsionit, mashtrimit, shmangies së taksave (evazionit), janë sfida dhe kushte për anëtarësimin e vendit tonë në BE

Respektimi i ligjit dhe pagimi i taksave rrit të ardhurat në arkën e shtetit dhe sjell më shumë shërbime dhe përfitime për qytetarët

KAPITULLI 17: Politika Ekonomike dhe Monetare

Politikat ekonomike dhe monetare përfaqësojnë një hap të rëndësishëm në integrimin ekonomik të vendit në Bashkimin Evropian. Shtetet anëtare të BE-së dhe bankat e tyre qendrore duhet të koordinojnë politikat ekonomike dhe fiskale, që të kenë një politikë të përbashkët monetare dhe monedhën e përbashkët, Euro. Kështu, shtetet e sapo anëtarësuara duhet të përmbushin edhe kriterin për adoptimin e euros. Të 28 vendet anëtare të Bashkimit Evropian bëjnë pjesë në komunitetin ekonomik dhe disa prej tyre përdorin si monedhë vendase Euron, duke përbërë atë që quhet eurozonë.

Harmonizimi i politikave ekonomike përfshin planifikimin e përbashkët të vendeve anëtare në lidhje me integrimin ekonomik, me rritjen ekonomike, sigurimin e vendeve të punës dhe konkurrencës globale ekonomike të BE-së. Që një vend të anëtarësohet në Bashkimin Monetar Evropian (EMU), shteti kandidat duhet të përmbushë kriteret e Maastrichtit të vitit 1992: Çmime të qëndrueshme, norma e inflacionit mund të jetë deri në 1.5 % më e lartë se në tre vendet me nivelin më të ulët të inflacionit; Qëndrueshmëri të financave publike, deficitit buxhetor mund të jetë deri në 3% të Prodhimit të Brendshëm Bruto (PBB), borxhi publik mund të jetë deri në 60% të PBB-së.

Shtetet duhet të plotësojnë edhe kriteret institucionale: harmonizimin e legjislacionit me legjislacionin e BE-së dhe sigurimin e pavarësisë së Bankës Qendrore (funktionale, institucionale dhe pavarësinë personale). Banka nuk mund të financojë sektorin publik në mënyrë të drejtpërdrejtë.

Grupi ndërinstitucional për përafrimin e legjislacionit shqiptar për këtë kapitull përbëhet nga dy institucione: Banka e Shqipërisë dhe Ministria e Financave. Institucioni koordinues për këtë kapitull është Banka e Shqipërisë. Politika monetare në Shqipëri është përgjegjësi e Bankës së Shqipërisë. Kjo politikë hartohet me qëllim përmbushjen e objektivit kryesor të ruajtjes së stabilitetit të çmimeve. Ligji mbi Bankën e Shqipërisë është pjesërisht në përputhje me legjislacionin e BE-së. Ai siguron një shkallë të lartë pavarësie për Bankën Qendrore dhe përcakton si objektivin e tij kryesor ruajtjen e stabilitetit të çmimeve.

Sipas progres raportit të BE-së, menaxhimi efektiv i politikës monetare nga Banka e Shqipërisë duhet të ruhet, si dhe ligji duhet të përafrohet më tej me legjislacionin e BE-së në drejtim të rritjes së pavarësisë së saj, për sa i përket pavarësisë personale të anëtarëve

të Këshillit dhe llogaridhënies së Bankës. Në janar të 2015 është arritur vlera më e ulët e inflacionit 2% duke stimuluar pjesërisht uljen e normave të kreditimit në ekonominë shqiptare.

Ministria e Financës është institucioni tjetër përgjegjës për hartimin dhe zbatimin

e politikës fiskale në Shqipëri. Konkretisht, Drejtoria e Përgjithshme e

Politikave Fiskale dhe e të Ardhurave Publike është struktura përgjegjëse

për zbatimin e politikës fiskale për arritjen e stabilitetit makroekonomik,

për analizën dhe parashikimet makroekonomike dhe fiskale në

përputhje me programet e zhvillimit ekonomik të vendit. Në tërësi,

stabiliteti makroekonomik duhet të forcohet më

tej nëpërmjet uljes së borxhit publik në

raport me PBB-në. Gjithashtu,

investimet publike duhet të

orientohen drejt rritjes

ekonomike.

Pavarësisht një konsolidimi

fiskal, i cili që nga viti 2014 është

fokusuar në të ardhurat e buxhetit të

shtetit, rishikimi i vazhdueshëm i

buxhetit për shkak të

mosgrumbullimit të të ardhurave

kërkon më shumë vëmendje, në

mënyrë që financat publike të jenë

të qëndrueshme. Procesi i pagimit të detyrimeve shtetërore ndaj bizneseve dhe përmirësimi i

menaxhimit financiar publik janë hapa pozitive të ndërmarra në këto dy vitet e fundit.

Jo të gjitha shtetet anëtare të BE-së kanë një monedhë të përbashkët por bankat e tyre qendrore bashkërendohen dhe të 28 vendet anëtare bëjnë pjesë në komunitetin ekonomik

Vetëm ato shtete që përdorin monedhën Euro ndodhen në euro-zonë (Bashkimi Monetar Evropian).

Banka e Shqipërisë është e pavarur dhe ajo luan rrolin kyç në mbajtjen e çmimeve të qëndrueshme. Ministria e Financave është po ashtu një institucion përgjegjës për këtë kapitull

KAPITULLI 18: Statistikat

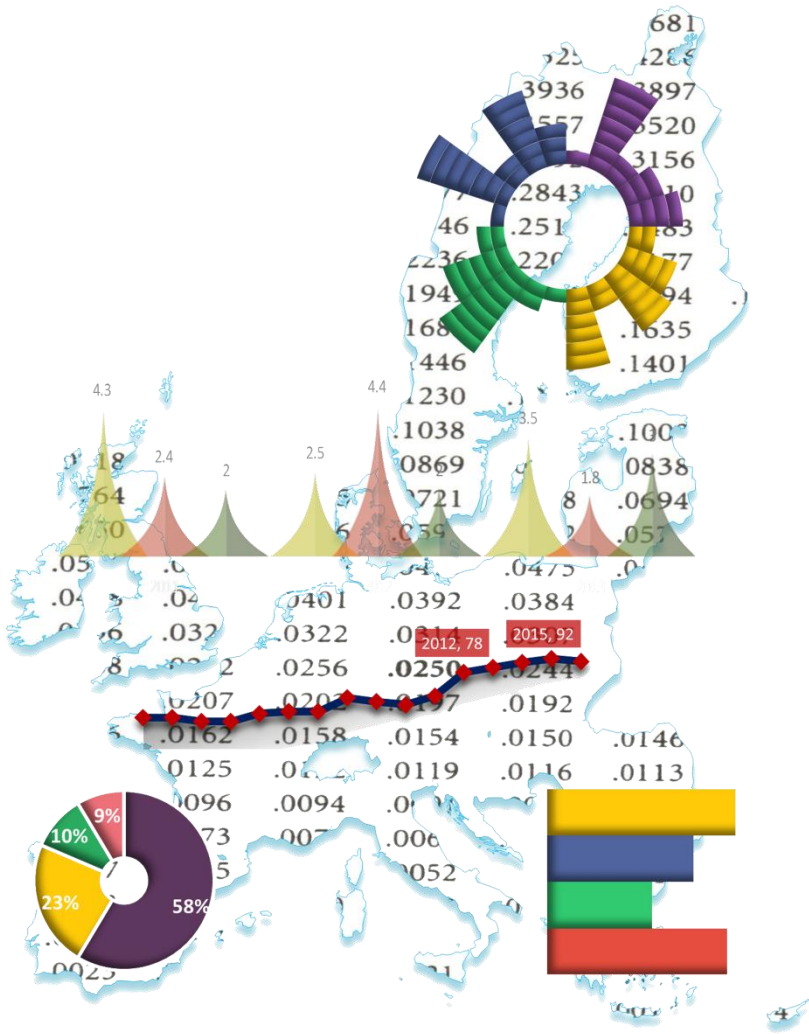
Shoqëritë demokratike nuk mund të mirë funksionojnë pa një bazë statistikash të konsoliduara, të besueshme dhe objektive. Nga njëra anë, vendimmarrësit në nivel evropian dhe kombëtar, pushteti lokal, biznesi, bota akademike kanë nevojë për statistika për të analizuar situata apo problematika të caktuara në vend ose më gjerë. Nga ana tjetër, publiku dhe media kanë nevojë për statistika të sakta në vlerësimin e performancës së politikanëve dhe cilësinë e shërbimeve që ofrohen. Natyrisht, statistikatat kombëtare janë të rëndësishme për qëllime kombëtare, por ato janë të rëndësishme edhe për Bashkimin Evropian si një matës dhe krahasues për gjendjen e Shqipërisë me vendet e tjera në eurozonë.

Statistikat u japin përgjigje shumë pyetjeve apo problematikave si p.sh: A po shkon shoqëria në drejtimin e premtuar nga politikanët? A është rritur niveli i papunësisë? A ka më shumë emetime të CO₂ krahasuar me dhjetë vjet më parë? Si është niveli ekonomik i vendit tonë krahasuar me nivelin rajonal, ose me shtetet anëtare të BE-së?

Acquis i BE-së në fushën e statistikave kërkon një infrastrukturë statistikore të bazuar në parime si paanshmëria, besueshmëria, transparenca, ruajtja e të dhënave individuale dhe përditësimi i tyre. Instituti i Statistikave, INSTAT, është Institucioni që disponon burimin më të madh të informacionit statistikor në Shqipëri dhe bashkëpunon ngushtësisht me EUROSTAT, zyrën e Statistikave të Bashkimit Evropian.

Statistikat e hartuara nga Shqipëria janë të harmonizuara në mënyrë të pjesshme me standardet e BE-së, sidomos në lidhje me klasifikimet dhe regjistrat për statistikat në fushën e bujqësisë, biznesit dhe ato makroekonomike.

Pavarësia profesionale e INSTAT nuk është e garantuar mjaftueshëm me ligj. Burime të mjaftueshme njerëzore dhe financiare duhet të angazhohen, të bëhen përpjekje të mëtejshme në harmonizimin e legjislacionit të brendshëm me acquis, si dhe të zbatohen me efektshmëri në periudhë afatmesme. INSTAT-i duhet të kalojë si Institut i Pavarur për të garantuar paanshmëri, duke qenë se ka varësi nga institucioni i Kryeministrit, pasi dhe emërimi apo shkarkimi i Drejtorit të Përgjithshëm janë objekt i miratimit të Kryeministrit. Gjithashtu që të forcohet pavarësia profesionale e INSTAT-it, ligji për statistikat ka nevojë të rishikohet në mënyrë që të parashikojë një mandat fiks për Drejtorin e Përgjithshëm dhe të përcaktojë më qartë funksionin e INSTAT-it si koordinator i sistemit të statistikave kombëtare.

Shoqëritë demokratike nuk mund të funksionojnë mirë pa një bazë të besueshme statistikash

Statistikat kombëtare janë të rëndësishme edhe për Bashkimin Evropian si një matës dhe krahasues për gjendjen e Shqipërisë si dhe krahasimin me vendet e tjera në BE.

Statistikat u japin përgjigje shumë pyetjeve apo problematikave si p.sh: A po shkon shoqëria në drejtimin e premtuar nga politikanët? A është rritur niveli i papunësisë?

KAPITULLI 19: Politika Sociale dhe Punësimi

Në mënyrë që procesi i integritit evropian të përshpejtohet, institucioneve ekzekutive dhe ligjvënëse u duhet të ndërmarrin një sërë reformash politike, ekonomike dhe juridike. Një nga reformat e ndërmarra në këtë kuadër janë dhe ato mbi politikat sociale dhe të punësimit. Rregullat e Bashkimit Evropian në Politikat Sociale dhe Punësimin përfshijnë standardet minimale për kujdesin shëndetësor, arsimin profesional, pensionet, përfshirjen sociale, të drejtën e punës, barazinë gjinore, shëndetin, sigurinë në punë dhe mosdiskriminimin. Shtetet Anëtare të BE-së marrin pjesë në dialogun social në nivel evropian dhe në proceset e politikave të BE-së në fushat e politikës së punësimit, përfshirjes sociale dhe mbrojtjes sociale. Fondi Social Evropian është mjeti kryesor financiar përmes të cilit BE-ja mbështet zbatimin e strategjisë së saj të punësimit dhe kontribuon në përpjekjet e përfshirjes sociale.

Shqipëria ka bërë progres në drejtim të përafërimit të legjislacionit me atë të BE-së, kryesisht me reformën e sigurisë në punë. Ende mbetet shumë punë për të bërë kryesisht në çështje të tilla si, mbrojtja sociale dhe punësimi. Sipas rekomandimeve të BE-së janë bërë ndryshime në Kodin e Punës, ku çështje të tilla si, shëndeti dhe siguria në punë, mosdiskriminimi, marrëdhëniet ndërmjet punëdhënësve dhe punëmarrësve janë harmonizuar me të Drejtën e BE-së. Së fundmi ndryshime ka pasur dhe Ligji “Për Nxitjen e Punësimit” i plotësuar me ligjin e ri “Për Punëkërkuesit”. Shëndeti dhe Siguria në Punë kanë pësuar përmirësim të reflektuara dhe në Kodin e Punës, për çështje të tilla si, puna e grave, fëmijëve, mbrojtja në punë e grave shtatzëna, mbrojtja e punonjësve të industrisë së rëndë etj. Strategjia për Punësim 2014-2020 është hartuar, por ende nuk janë ngritur mekanizmat për monitorimin e saj. Gjithashtu është adoptuar plani i veprimit për të rinjtë 2015-2020.

Në lidhje me Përfshirjen Sociale ka problematika jo vetëm në infrastrukturë, por dhe në buxhet. Grupi më i stigmatizuar janë personat më aftësi të kufizuara. Miratimi i Reformës së Pensioneve me Vendim të Këshillit të Ministrave ka vendosur kriteret dhe procedura për pension social. Ngritja e Komisionerit të Mbrojtjes nga Diskriminimi solli një ulje të nivelit të diskriminimit, kryesisht në fushën e punësimit, diskriminimi i marrjes në punë të personave mbi 50 vjeç, romëve etj. Përsa i përket ligjit për Barazinë Gjinore mbetet ende shumë për të bërë, si dhe po përgatitet Strategjia për Barazinë Gjinore 2016-2020.

Politikave Sociale dhe Punësimit janë Ministria e Mirëqënies Sociale dhe Rinisë, Institucionet në varësi si, Shërbimi Social Shtetëror, Inspektorati i Punës, Shërbimi Kombëtar i Punësimit etj., ministritë e linjës, si dhe grupe pune ministrore, ndërministrrore, institucionale dhe ndërinsticionale. Objektivat kryesore të këtij kapitulli janë sistemet e arsimit që përmirësojnë aftësitë e fuqisë punëtore, përmirësojnë përfshirjen e grupeve dhe zhvillojnë burimet njerëzore të nevojshme për të mbështetur rritjen dhe zhvillimin. Institucionet përgjegjëse për realizimin e reformave në fushën e

Sfidë kryesore është zhvillimi i mëtejshëm i burimeve njerëzore të vendit, në aftësimin, kompetencat dhe kualifikimin në përputhje me nevojat e tregut të punës. Përmirësimi i qasjes dhe cilësisë në arsim dhe formim profesional të të rinjve dhe të rriturve duhet të ndërlidhet me objektivat e zhvillimit ekonomik dhe rajonal. Sfidë tjetër është edhe rritja e pjesëmarrjes në tregun e punës, sidomos të grave. Shërbimet shëndetësore e sociale dhe infrastruktura në mbështetje të grupeve në nevojë, sidomos të minoriteteve dhe grupeve të tjera, p.sh. personat me aftësi të kufizuara, janë të pamjaftueshme. Aktualisht, pushtetit vendor i mungojnë kapacitetet dhe infrastruktura për realizimin e detyrave dhe sfidave të përmendura. Koordinimi midis ministrive dhe pushtetit vendor është i pamjaftueshëm.

Asistenca teknike dhe financiare e BE-së ka nxitur zbatimin e shumë programeve dhe projekteve në përmirësimin e politikave sociale dhe të punësimit. Për sa i përket mbrojtjes dhe përfshirjes sociale, si dhe një politike më aktive integrimi në tregun e punës, BE-ja parashikon bashkëpunim të ngushtë me donatorët e tjerë, për të siguruar mbështetje për grupet në nevojë dhe

- Rregullat e Bashkimit Evropian në politikat sociale dhe ato të punësimit përfshijnë standardet minimale për kujdesin shëndetësor, arsimin profesional, pensionet, përfshirjen sociale, të drejtën e punës, barazinë gjinore, shëndetin, sigurinë në punë dhe mos-diskriminimin.
- Në Shqipëri, niveli i papunësisë është i lartë dhe Zyrat e Punës janë ngritur për të ndihmuar punë kërkuar.
- Bujqësia dhe shërbimet janë fushat me mundësi më të mëdha punësimi në vendin tonë.
- Institucionet përgjegjëse për politikat sociale dhe ato të punësimit janë: Ministria e Mirëqënies Sociale, dhe Institucionet në varësi si Shërbimi Social Shtetëror, Inspektorati i Punës, dhe Shërbimi Kombëtar i Punësimit
- BE mbështet Shqipërinë financiarisht dhe nxit zbatimin e mjaft programeve për përmirësimin e politikave sociale dhe ato të punësimit

për të promovuar punësimin, prodhimtarinë dhe rritjen e mundësive.

KAPITULLI 20: Ndërmarrjet dhe Politika Industriale

Ekonomia dhe tregu i Bashkimit Evropian është i hapur, çka do të thotë se kapitali dhe forca punëtore lëvizin lirisht. Këto liri janë mundësuar gradualisht gjatë procesit të zgjerimit të BE-së, nga 6 vende themeluese dhe aktualisht në 28 vende anëtare. Politika industriale e Bashkimit Evropian synon të nxisë strategjitë industriale që rrisin konkurrencën, duke përsheptuar përmirësimet e ndryshimeve strukturore, duke inkurajuar një mjedis të favorshëm për krijimin dhe rritjen e biznesit brenda Bashkimit Evropian, si dhe investimet e brendshme dhe ato të jashtme. Kjo politikë synon gjithashtu që të përmirësojë klimën e përgjithshme të biznesit në të cilën veprojnë ndërmarrjet e vogla dhe të mesme.

Forumet e konsultimit të BE-së, programet e Komunitetit, si edhe komunikatat, rekomandimet dhe shkëmbimet e praktikave më të mira në lidhje me ndërmarrjet e vogla dhe të mesme, synojnë të përmirësojnë formulimin dhe bashkëpunimin e politikës së ndërmarrjes në të gjithë tregun e brendshëm mbi bazën e përcaktimit të përbashkët të këtyre ndërmarrjeve. Zbatimi i politikës së ndërmarrjes dhe asaj industriale kërkon kapacitete të përshtatshme administrative në nivel kombëtar, rajonal dhe lokal.

Shqipëria është mesatarisht e përgatitur në fushën e politikave që kanë të bëjnë me ndërmarrjet dhe me industrinë në përafrimin e legjislacionit. Disa përparime janë shënuar në këtë fushë, veçanërisht me përafrimin me "Aktin e Biznesit të Vogël" të Bashkimit Evropian, për planet në lidhje me strategjinë e Evropës Juglindore Evropa 2020 dhe me treguesit e 'Doing Business' të Bankës Botërore. Mbi parimet e politikave të ndërmarrjeve dhe atyre industriale, strategjia dhe plani i veprimit të biznesit, zhvillimit dhe investimit, është përafruar me

atë të BE-së. Legjislacioni mbi Qendrën Kombëtare të Regjistrimit, licencat, autorizimet dhe lejet është modifikuar në lidhje me pakësimin e ngarkesës administrative dhe rregullave për ndërmarrjet. Përpjekje të mëtejshme duhen bërë për zyrtarizimin dhe vlerësimin e impaktit të ligjeve dhe të rregullave të vendosura nga qytetarët. Në vitin 2015 u themelua Këshilli për Investimet, me pjesëmarrje të institucioneve shtetërore dhe përfaqësuesve të biznesit, për të përmirësuar klimën e biznesit dhe për të lehtësuar dialogun mes qeverisë, biznesit dhe donatorëve.

Ndërkaq Shqipëria ka vijuar të mbështesë financimin e ndërmarrjeve të vogla e të mesme, përmes një linje financiare prej 15 milion Euro, e mundësuar nga Qeveria Italiane, me anë të organizmit të Lehtësimit të Ballkanit Perëndimor mbi Zhvillimin dhe Inovacionin e Ndërmarrjeve. Megjithatë, qasja e ndërmarrjeve të vogla e të mesme në fondin e vënë në dispozicion dhe mungesa e personelit të kualifikuar vazhdojnë të jenë problemi primar i biznesit.

Mbi politikat sektoriale është modifikuar dhe përafuar një ligj mbi turizmin, i cili synon të promovojë dhe të tërheqë investime kombëtare dhe të huaja, pjesë strategjike e sektorit të turizmit. Ndërkaq, subjektet turistike duhet të përballen me problematikën e informalitetit, nevojën e përmirësimit të infrastrukturës dhe me çështje pronësie. Ndryshime janë kryer në ligjin për sektorin e nëntokës (minierat) në tetor 2014, me synim përmirësimin për sa i përket aprovimit të operacioneve gërmuese dhe nxjerrëse. Shqipëria, në vijimësi duhet të forcojë kapacitetin e Agjencisë Shqiptare të Investimit dhe Zhvillimit, përfshirë këtu edhe kapacitetin për shërbimet ndaj investitorëve vendas dhe atyre të huaj, si dhe të përmirësojë ecurinë e konsultimeve politike mbi zhvillimin e mëtejshëm për afrimin e ligjeve mbi ndërmarrjet dhe politikat industriale.

Në BE paratë dhe forca punëtore lëvizin lirshëm por kjo liri është e përcaktuar nga mjaft rregulla të përbashkëta

BE është e interesuar që ndërmarrjet industriale të konkurrojnë ndershmërisht. BE nxit sidomos ndërmarrjet e vogla dhe të mesme dhe ato që respektojnë mjedisin

Shqipëria është mesatarisht e përgatitur në fushën e ndërmarrjeve dhe industries

Shqipëria mbështet financimin e ndërmarrjeve të vogla e të mesme

Vendi ynë duhet të forcojë kapacitetin e Agjencisë Shqiptare të Investimeve dhe Zhvillimit, për të tërhequr investitorë vendas dhe të huaj

KAPITULLI 21: Rrjetet Trans-Evropiane

Bashkimi Evropian përkrah dhe vë theksin në përmirësimin e rrjeteve Trans-Evropiane (TEN) të Transporteve, Telekomunikacionit dhe Energjisë me synim forcimin e tregut të brendshëm, për të kontribuar në rritjen dhe zhvillimin e punësimit.

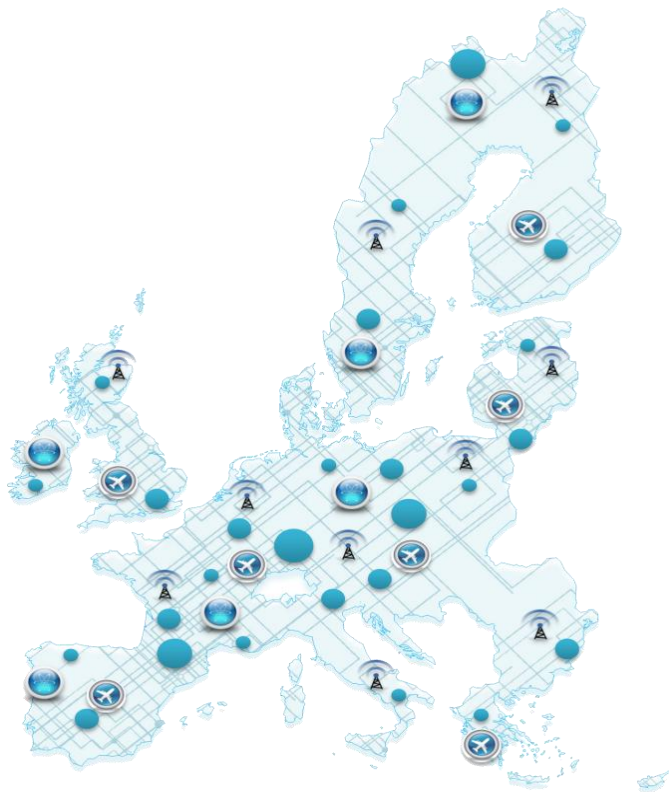
Me marrjen e statusit vend kandidat për anëtarësim në BE, Shqipërisë i duhet të arrijë një nivel infrastrukture dhe zhvillimi të rrugëve tokësore, ajrore dhe detare në nivel rajonal dhe evropian. Në kuadër të këtij procesi vendi ka arritur një nivel përgatitjeje në sektorin e rrjeteve trans-evropiane. Përmirësimet janë bërë në zhvillimin e infrastrukturës rrugore dhe ndërlidhjen e rrjeteve energjetike. Përsa i përket rrjeteve të transportit, Shqipëria bën pjesë në Observatorin e Transportit të Evropës Juglindore (SEETO) dhe luan rol të rëndësishëm dhe aktiv në procesin e Ballkanit Perëndimor (WB6). Kjo iniciativë, e krijuar gjatë Procesit të Berlinit në vitin 2015, ka ndihmuar gjashtë vende të Ballkanit perëndimor të arrijnë progres të konsiderueshëm në disa fusha, por veçanërisht në ndërlidhjen ekonomike dhe infrastrukturore ndërmjet tyre.

Përmes miratimit të zgjerimit të rrjetit Trans-Evropian në Transport për Ballkanin Perëndimor dhe korridoreve kryesore të tij, vëmendja është përqendruar në përmirësimin e lidhjeve me këto vende dhe vendet anëtare të BE-së. Rrjeti Trans-Evropian në Transport përbën një lami plan-projektsh për ndërtimin e rrugëve tokësore, ujore dhe ajrore në Bashkimin Evropian.

Shqipëria, gjithashtu ka njohur përmirësimet e vazhdueshme në rrjetin rrugor. Ndërtimi i rrugës anësore Fier-Rrogozhinë ka përparuar, ndërsa puna në korridorin veri-jug, në segmentin Damës-Tepelenë, në mbikalimin e Shkozetit dhe zgjerimi i seksionit Durrës-Rrogozhinë ka përfunduar. Për sa i përket korridorit VIII, përfundimi i rrugës Tiranë-Elbasan është përfunduar. Nisja e programit 5-vjeçar të mirëmbajtjes së rrugëve e ka vendosur vëmendjen në ruajtjen dhe sigurinë e rrjetit kryesor rrugor.

Rrjeti hekurudhor nuk ka njohur zhvillime dhe segmenti Librazhd-Pogradec ka mbetur jo-funksional për shkak të mungesës së mirëmbajtjes. Infrastruktura portuale ka njohur përmirësimet me ndërhyrjet në portin e Shëngjinit, të cilat e kanë shndërruar atë në një port funksional dhe me kapacitete të kënaqshme. Progres është arritur në përgatitjen e projektit të Gazsjellësit Trans Adriatik (TAP), si dhe ka filluar puna përgatitore për ndërtimin e linjës së interkonjeksionit 400 kV ndërmjet Shqipërisë dhe Maqedonisë.

Pavarësisht progresit të bërë në këtë sektor, brenda vitit të ardhshëm Shqipëria duhet të vazhdojë punën për zhvillimin e rrjeteve të transportit dhe të energjisë në përputhje me prioritetet e investimeve infrastrukturore të përcaktuara në axhendën rajonale, si dhe të shtojë përpjekjet për mirëmbajtjen e infrastrukturës së transportit dhe shpronësimin e tokës.

Vendet e BE kanë standarde të larta të transportit, telekomunikacionit dhe energjisë

Shqipëria bën pjesë në Observatorin e Transportit të Evropës Juglindore (SEETO) dhe luan rol të rëndësishëm në rrjetet e transportit dhe energjisë në Ballkanin Perëndimor

Rrjeti Trans-Evropian (TEN) përbën një larmi plan-projektesh për ndërtimin e rrugëve tokësore, ujore dhe ajrore në Bashkimin Evropian

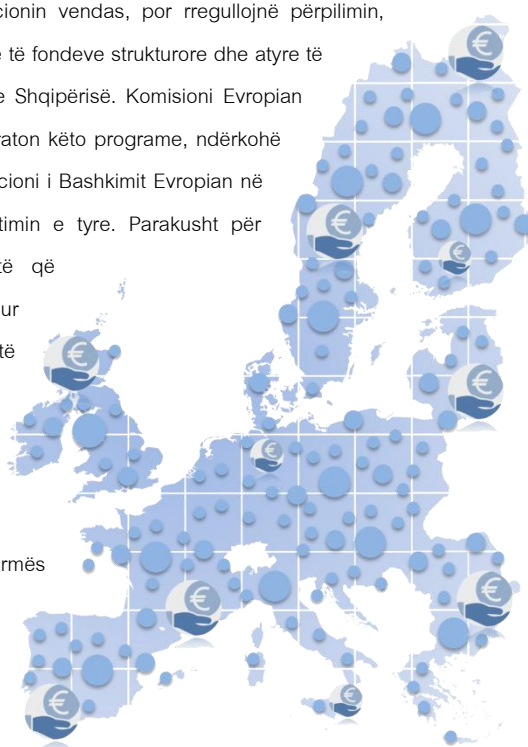
Shqipëria duhet të shtojë përpjekjet për mirëmbajtjen e infrastrukturës së transportit dhe për shpronësimin e tokës

KAPITULLI 22: Politikat Rajonale dhe Koordinimi i Instrumenteve Strukturorë

Përveç monitorimit të progresit të arritur nga vendet që janë në proces anëtarësimi, BE mbështet nga ana teknike dhe financiare zhvillimin shumëpërmasor të vendeve që duan të bëhen pjesë e Bashkimit. Kjo asistencë në rastin e Shqipërisë dhe vendeve të tjera aderuese është kanalizuar përmes Asistencës së Para-Aderimit (IPA). Kështu, BE promovon dhe mbështet financiarisht zhvillimin e vendeve ndërkohë që ato përgatiten për anëtarësim. Përmes kësaj qasjeje, BE gjithashtu synon zvogëlimin e pabarazive në zhvillimin ekonomik dhe social brenda rajoneve specifike, si dhe midis rajoneve/zonave të një vendi, në rastin tonë midis qarqeve brenda Shqipërisë. Koordinimi i këtyre politikave bëhet në varësi të ndarjes territoriale të secilit vend, në rastin e Shqipërisë sipas 12 qarqeve dhe 61 bashkive.

Legjislacioni i BE-së për këtë kapitull përbëhet kryesisht nga akte normative kuadër që nuk kërkojnë përshtatje në legjislacionin vendas, por rregullojnë përpilimin, miratimin dhe zbatimin e programeve të fondeve strukturore dhe atyre të kohezionit, siç është IPA në rastin e Shqipërisë. Komisioni Evropian është struktura që negocion dhe miraton këto programe, ndërkohë që institucionet vendore dhe Delegacioni i Bashkimit Evropian në Shqipëri janë përgjegjëse për zbatimin e tyre. Parakusht për zbatimin e programeve IPA është që vendet të kenë kapacitetin e duhur institucional dhe administrativ për të programuar, zbatuar, monitoruar dhe vlerësuar në mënyrë efikase fondet e caktuara dhe projektet e miratuara nën IPA.

Me përfundimin e reformës territoriale që e riorganizoi territorin në 61 bashki, Shqipëria paraqiti konceptin e ri të zhvillimit, lidhur me krijimin e zonave zhvillimore, duke

synuar uljen e pabarazive midis rajoneve brenda Shqipërisë, si dhe menaxhimin dobiprurës të burimeve. Ky menaxhim i ri i territorit është në linjë me synimin e Qeverisë për këtë kapitull që është *“eliminimi i pabarazive ekonomike, krijimi i rajoneve konkurruese, me një zhvillim të qëndrueshëm ekonomik, social e mjedisor, dhe, rrjedhimisht, zhvillimi ekonomik dhe social i vendit në përputhje me standardet e BE-së”*.

IPA II është përgatitur në partneritet me vendet përfituese dhe përcakton shpërndarjen e fondeve të para-anëtarësimit për periudhën 2014-2020. Asistenca financiare është shoqëruar nga Dokumenti Strategjik që përcakton edhe prioritetet për periudhën e IPA II. Sipas vlerësimit paraprak të nevojave, asistenca për këtë periudhë do të përqendrohet mbi qeverisjen, shtetin e së drejtës, konkurrencën dhe rritjen ekonomike.

Për shkak të natyrës komplekse të menaxhimit të fondeve IPA dhe implementimit të politikave rajonale, një seri institucionesh janë të angazhuara në këtë proces. Kështu, edhe pse Ministria e Integritimit Evropian është institucioni kryesor koordinues, Ministria e Financave, Kryeministria (Departamenti për Zhvillim, Programin, Financim dhe Ndihmën e Huaj) dhe Ministria e Bujqësisë, Zhvillimit Rural dhe Administrimit të Ujërave (MBZHRAU) janë të përfshira në proces dhe përbëjnë grupin ndërinstitucional të punës. Momentalisht, Shqipëria ka akoma nevojë të zhvillojë kapacitetet e veta në thithjen dhe menaxhimin e fondeve IPA sidomos në nivel lokal. Gjithashtu, vendi duhet të rrisë fleksibilitetin buxhetor, në mënyrë që të mund të bashkëfinancojë projektet e BE-së. Koordinimi ndërinstitucional ka nevojë për përmirësimin e monitorimit dhe vlerësimit të zbatimit të projekteve. Adresimi i këtyre pengesave është tashmë pjesë e prioriteteve të Shqipërisë, të theksuara në Planin Kombëtar për Integritimin Evropian 2016-2020.

BE mbështet me njohuri dhe para zhvillimin e vendeve që duan të bëhen pjesë e saj ndërkohë që ato përgatiten për anëtarësim

BE synon zvogëlimin e pabarazive në zhvillimin ekonomik dhe social brenda 12 qarqeve dhe 61 bashkive të Shqipërisë

Komisioni Evropian është struktura që miraton programet e ndihmës, ndërkohë që institucionet vendore dhe Delegacioni i BE në Shqipëri janë përgjegjëse për zbatimin e tyre

Organizimi i territorit në 61 bashki synon uljen e pabarazive brenda Shqipërisë si dhe menaxhimin dobiprurës të burimeve, me krijimin e zonave zhvillimore

Mbështetja e BE për periudhën 2014-2020 përqendrohet mbi qeverisjen, shtetin e së drejtës, konkurrencën dhe rritjen ekonomike

KAPITULLI 23: Gjyqësori dhe të Drejtat Themelore

Vlerat themelore të Bashkimit Evropian përfshijnë konsolidimin e shtetit të së drejtës, demokracisë, mbrojtjen dhe respektimin e të drejtave të njeriut dhe lirive themelore. Politikat e Bashkimit Evropian në fushën e gjyqësorit dhe të drejtave themelore kanë për qëllim të ruajnë dhe të zhvillojnë më tej Bashkimin si një zonë e lirisë, sigurisë dhe drejtësisë. Krijimi i një gjyqësori të pavarur, të paanshëm dhe efikas përbëjnë kushtet kryesore të këtij kapitulli. Kapitulli është thelbësor për përpjekjet e para-anëtarësimit të Shqipërisë dhe ka një rëndësi të veçantë gjatë bisedimeve për anëtarësim.

Situata aktuale e sistemit gjyqësor në Shqipëri pasqyron tiparet e tranzicionit të shoqërisë sonë dhe, si e tillë, është akoma larg standardeve evropiane. Qytetarët shqiptarë përballen çdo ditë me fenomene si korrupsioni, mungesa e profesionalizmit, integritetit dhe pavarësisë së gjyqtarëve dhe prokurorëve, të cilat sjellin pengesa serioze në mirëfunksionimin e drejtësisë dhe ndikojnë në uljen e besimit të publikut në institucionet e saj. Për këtë arsye, shteti dhe shoqëria shqiptare janë tërësisht të interesuar për reformimin e plotë të sistemit të drejtësisë në Shqipëri. Qeveria shqiptare këtë objektiv e ka ndër prioritetet kryesore të programit kombëtar të integritetit evropian.

Në këtë kuadër, Parlamenti Shqiptar ka miratuar krijimin e Komisionit të Posaçëm Parlamentar për Reformimin e Sistemit të Drejtësisë për realizimin e një reforme të plotë dhe gjithëpërfshirëse në sistemin e drejtësisë, e cila synon luftën ndaj korrupsionit, profesionalizimin e sistemit dhe shmangien e ndërhyrjeve politike në gjyqësor. Kjo reformë është miratuar së fundmi në Parlamentin Shqiptar në 21 Korrik, 2016 dhe ka gjetur mbështetjen e gjithanshme dhe direkte të Bashkimit Evropian, Këshillit të Evropës, Komisionit të Venecias, Organizatës për Siguri dhe Bashkëpunim në Evropë (OSBE) dhe SHBA-së. Misioni EURALIUS “Konsolidimi i Sistemit të Drejtësisë në Shqipëri”, financuar nga Bashkimi Evropian, ofron mbështetje konkrete dhe shumë efikase për Shqipërinë në këtë proces dhe prej vitit 2005 u ofron ndihmë teknike institucioneve të drejtësisë për të përfunduar performancën e tyre me praktikën më të mira evropiane.

Një prioritet po aq i rëndësishëm i qeverisë shqiptare është mbrojtja dhe respektimi i të drejtave themelore. Shqipëria ka ndërmarrë hapa konkretë në garantimin e lirive themelore të individit, trajtimin në mënyrë sa më humane të personave me liri të kufizuar,

rehabilitimin dhe integrimin e të dënuarve në shoqëri, rritjen e pjesëmarrjes së grave në vendimmarrje, fuqizimin ekonomik të grave dhe vajzave, barazinë gjinore, respektimin e LGBTI dhe kundër diskriminimit. BE i ka kërkuar qeverisë shqiptare të marrë masa në përmirësimin e mekanizmave institucionalë për mbrojtjen e të miturve, viktimave të dhunës në familje, të përfaqësuesve të legjislacionin ekzistues të drejtësisë për të mitur me atë ndërkombëtar, të konsolidojë praktikën kundër diskriminimit, si dhe të gjejë një zgjidhje të qëndrueshme strehimi për grupet në nevojë. Ministria e Drejtësisë së bashku me ministrinë e linjës janë institucionet përgjegjëse, të cilat do të krijojnë një sistem të dedikuar të drejtësisë për të mitur.

Bashkimi Evropian për periudhën 2014-2020 i ofron Shqipërisë një fond prej 97 milion Euro për të forcuar funksionimin e shtetit ligjor dhe të drejtave themelore sipas standardeve evropiane.

- Shteti i së drejtës, demokracia, mbrojtja dhe respektimi i të drejtave dhe lirive themelore të njeriut, janë vlerat themelore të Bashkimit Evropian
- Kapitulli është më thelbësori për çeljen e bisedimeve të anëtarësimit të Shqipërisë në BE, ku përfshihen detyrimet në mbrojtjen dhe respektimin e të drejtave themelore, trajtimin e të burgosurve, barazinë gjinore, mbrojtjen e të miturve dhe viktimave të dhunës familjare
- Pjesë e rëndësishme e kapitullit është reforma në drejtësi.
- Reforma në drejtësi synon të luftojë korrupsionin, ta bëjë sistemin gjyqësor më profesional dhe të shmang ndërhyrjet politike në të.
- BE mbështet drejtpërsëdrejti reformën në drejtësi përmes financimit të misionit teknik EURALIUS. Kjo reformë mbështetet edhe nga Këshilli i Evropës dhe organi i tij Komisioni i Venecias, OSBE dhe SHBA

KAPITULLI 24: Drejtësia, Liria dhe Siguria

Politika e BE-së synon të ruajë dhe zhvillojë më tej BE-në si zonë të lirisë, sigurisë dhe drejtësisë. Ky kapitull ka të bëjë me çështje të tilla si kontrolli i kufijve, vizave, emigracioni i jashtëm, azili, bashkëpunimi policor, lufta kundër krimit të organizuar dhe terrorizmit, bashkëpunimi në fushën e drogës, bashkëpunimi doganor dhe bashkëpunimi në parandalimin e krimit dhe veprave penale. Shtetet anëtare duhet të jenë të mirëpërgatitura, me qëllim që të zbatojnë siç duhet kuadrin në rritje të rregullave të përbashkëta.

Drejtësia, Liria dhe Siguria janë disa nga fushat kyçe në të cilat Shqipëria, pavarësisht se ka njohur zhvillime, ende përballet dhe me sfida të shumta sidomos në fushën e krimit të organizuar dhe terrorizmit, i cili kërkon përmirësime në forcimin e strukturave të menaxhimit të

kufijve dhe azilit.

Kriza ekonomike e viteve të fundit që preku vendet e Evropës, pasoi me një numër të lartë të emigrantëve të kthyer, të cilët përballesh me mjaft sfida. Është i nevojshëm një plan veprimi dhe një rivlerësim i strategjisë së riintegritimit që të adresojë nevojat reale të këtij komuniteti të shkëputur prej vitesh nga Shqipëria. Pavarësisht

Anëtarësimi i Shqipërisë në Bashkimin Evropian

EUROPOL

disa ndryshimeve ligjore, Shqipërisë ende i mungon një sistem dhe mekanizëm për ruajtjen dhe menaxhimin e duhur të kufijve, si dhe kapacitetet e nevojshme për trajtimin e azilkërkuesve apo refugjatëve në Shqipëri. Për këtë nevojitet ngritja e një sistemi të mirëfilltë për procedurat e pranimit dhe akomodimit të refugjatëve në përputhje me konventat ndërkombëtare, por edhe në mbrojtje të sigurisë kombëtare dhe ndërkufitare. Viti 2015 shënoi një numër të lartë të azilantëve shqiptarë drejt Evropës, duke u kthyer në një problem për disa vende të BE-së, si Gjermania apo Suedia.

Policia e Shtetit mbetet sektori më i ndjeshëm ndaj presioneve politike dhe korrupsionit, çka cenon hetimet në krimin e organizuar. Si rrjedhojë, ligji i ri i Policisë synoi të adresojë këto çështje duke themeluar një sistem rekrutimi të bazuar në aftësi, si dhe të përcaktojë etikën dhe kontrollin e brendshëm sipas standardeve evropiane. Magazinimi i sigurt i drogës së sekuestruar, si dhe procedurat e ruajtjes dhe eliminimit mbeten problematike dhe duhet të përmirësohen më tej. Të gjitha këto nisma në Polici duhet të ndodhin në koherencë me reformën në drejtësi. Prokuroria duhet të rrisë autoritetin e saj, e në veçanti prokurorëve të ngarkuar me hetimin e çështjeve të krimit të organizuar, duhet t'u sigurohet mbrojtje e veçantë dhe pavarësi nga ndërhyrjet e brendshme dhe të jashtme.

Në anën tjetër, edhe pse ka një përmirësim të bashkëpunimit rajonal për çështjet civile dhe kriminale, kërkohet nga Komisioni Evropian implementimi i instrumenteve shtesë për të siguruar një bashkëpunim të plotë ndërkufitar, teksa radikalizimi po njihet përhapje në të gjitha vendet, përfshirë edhe Shqipërinë. Raporti i rekomandon Shqipërisë të nxitojë në parandalimin e përhapjes së radikalizimit nëpërmjet masave konkrete për parandalimin e rekrutimit të luftëtarëve në organizata terroriste, nëpërmjet forcimit të zbatimit të ligjit dhe adresimin e përfshirjes sociale të komuniteteve të rrezikuara, në veçanti të rinjtë, si dhe hetimin e individëve/organizatave të dyshuara për lidhje me terrorizmin.

Drejtësia, liria dhe siguria janë fushat kyçe për jetesën e qytetarëve në BE dhe kusht për vendet që dëshirojnë të bëhen anëtare të saj.

Në periudhën Janar-Gusht 2015, vendet e Shengenit raportuan më shumë se 45 mijë kërkesa për azil nga shtetas shqiptar

Shqipëria pritet të ndërthur nismat në polici, sistemin gjyqësor dhe kontrollin e kufijve për të garantuar kushte të pranueshme sigurie për qytetarët, vendet e rajonit dhe BE-së

Bashkëpunimi i autoriteteve Shqiptare me fqinjët është kyç në ndalimin e terrorizmit dhe aktiviteteve të tjera të jashtëligjshme

KAPITULLI 25: Shkenca dhe Kërkimi

Kërkimi shkencor është përbërës thelbësor për zhvillimin ekonomik të vendit. Investimi në kërkimin shkencor dhe përkrahja e vazhdueshme e ekselencës (Cilësisë së shkëlqyer të studentëve, profesoratis dhe kërkimit) mundësojnë përhapjen e dijeve dhe teknologjive moderne, të cilat ndikojnë në përmirësimin e jetës dhe mirëqenien e qytetarëve. Legjislacioni i BE-së mbi shkencën dhe kërkimin shkencor përqëndrohet kryesisht në koordinimin e aktivitetit kërkimor-shkencor, në shkëmbimin e kërkuesve dhe në përhapjen e njohurive shkencore në hapësirën evropiane. Qëllimi kryesor mbetet forcimi i bashkëpunimit kërkimor-shkencor me partnerë të ndryshëm në vendet anëtare të BE-së dhe përparimi i shkencës dhe teknologjisë në funksion të zhvillimit të qëndrueshëm ekonomik.

Aktualisht vendi ynë nuk ka detyrimin e përafritimit të legjislacionit kombëtar me atë evropian. Gjithsesi, Shqipëria duhet të plotësojë disa kushte të veçanta në lidhje me ngritjen dhe forcimin e kapaciteteve njerëzore. Në këtë drejtim, nevojiten një personel i kualifikuar dhe me njohuri të shkëlqyera në drejtim të kërkimit shkencor. Forcimi i këtyre kapaciteteve do të mundësojë një pjesëmarrje të suksesshme të Shqipërisë në Programet Kuadër të Kërkimit Shkencor në BE dhe në përparimin e vendit drejt integritimit në Hapësirën Evropiane të Kërkimit Shkencor.

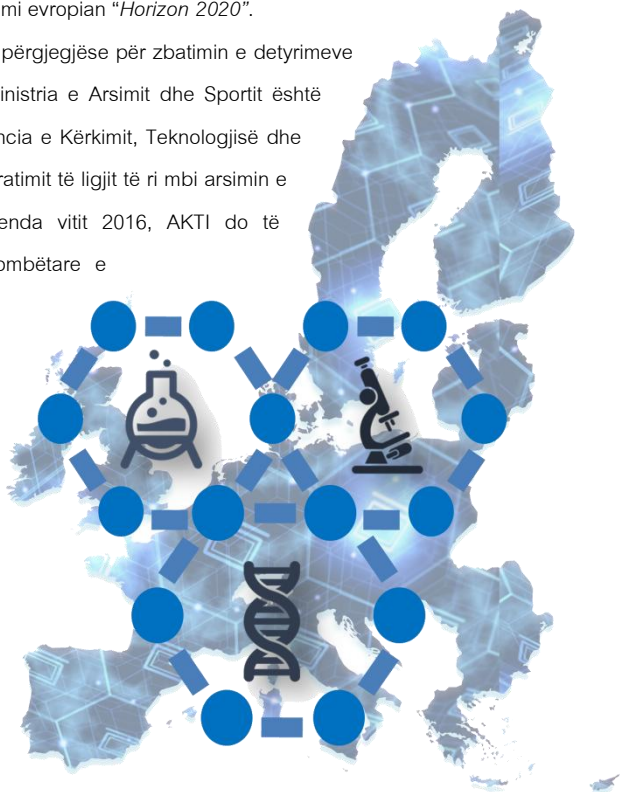
Në këtë drejtim, Qeveria Shqiptare synon të forcojë kërkimin shkencor për periudhën afatgjatë dhe të nxisë zhvillimin e veprimtarisë kërkimore në linjë me prioritetet kombëtare të zhvillimit ekonomik. Në krahasim me vitet e kaluara, buxheti i përcaktuar për kërkimin shkencor në 2015 është rritur disi, por ende në nivel të pamjaftueshëm.

Shqipëria është pjesë dhe kontribues i programit kuadër të BE-së "Horizon 2020", i cili ka një kohëzgjatje 7 vjeçare, 2014-2020. Për sa i përket numrit të projekteve kërkimore shqiptare të financuara nga programi "Horizon 2020", është ende shumë i vogël, ndërsa, për integrimin në Hapësirën Evropiane të Kërkimit, Shqipëria nuk përfaqësohet rregullisht në takimet e organizuara.

Në tërësi, vendi ynë është ende në fazat fillestare të përgatitjes në fushën e shkencës dhe kërkimit shkencor. Nevojiten më shumë investime në aftësimin e punonjësve dhe në infrastrukturën kërkimore, çka do të mundësojë rritje të cilësisë së kërkimit shkencor në vend

dhe pjesëmarrje të suksesshme të kërkuesve dhe institucioneve kërkimore shqiptare në programet e financuara nga programi evropian "Horizon 2020".

Përsa u përket institucioneve përgjegjëse për zbatimin e detyrimeve në fushën e kërkimit shkencor, Ministria e Arsimit dhe Sportit është organi kryesor, i pasuar nga Agjencia e Kërkimit, Teknologjisë dhe Inovacionit (AKTI). Për shkak të miratimit të ligjit të ri mbi arsimin e lartë dhe kërkimin shkencor, brenda vitit 2016, AKTI do të zëvendësohet nga Agjencia Kombëtare e Kërkimit Shkencor dhe Inovacionit.

Kërkimi shkencor është një komponent i rëndësishëm për zhvillimin ekonomik të vendit

Përgatitja e Shqipërisë në fushën e shkencës dhe kërkimit shkencor është në fazat fillestare

Vendi duhet të përparojë më tej drejt integritimit në Hapësirën Evropiane të Kërkimit

Deri më tani zbatimi i legjislacionit në këtë fushë është i limituar për shkak të mungesës së fondeve

Shqipëria duhet të rrisë përpjekjet për pjesëmarrje të suksesshme në programin Horizon 2020

KAPITULLI 26: Arsimi dhe Kultura

Politikat në fushën e arsimit, trajnimit, të rinjve dhe kulturës, janë përgjegjësi dhe kompetencë e çdo shteti. Sfidat me të cilat përballesh vendet në këto fusha janë të njëjta ndërmjet vendeve të Evropës. Në kuadër të Bashkimit Evropian, me qëllim koordinimin e politikave kombëtare përkundrejt objektivave të përbashkëta të vendeve evropiane, është përgatitur një program i përbashkët ndërveprimi, i cili ndërthur të gjitha nismat në fushën e arsimit, kulturës, trajnimit dhe të rinjve.

Zhvillimi i arsimit, kërkimit dhe inovacionit luajnë një rol të rëndësishëm në aftësimin e kapitalit njerëzor dhe punësimin si kërkesa të rëndësishme

për zhvillimin e qëndrueshëm ekonomik të vendit. Aktivitetet e

Bashkimit Evropian në lidhje me arsimin dhe trajnimin janë të

fokusuara në politikatat koordinuese ndërmjet vendeve

evropiane, me qëllim nxitjen e shkëmbimit të

eksperiencave pozitive ndërmjet njëri-tjetrit dhe

përhapjen e arsimit në të gjithë Evropën. Programi

kryesor i Bashkimit Evropian në fushën e

arsimit dhe trajnimit është

Erasmus+, i cili ka për

qëllim nxitjen e

rolit të arsimit

dhe trajnimit

në Evropë,

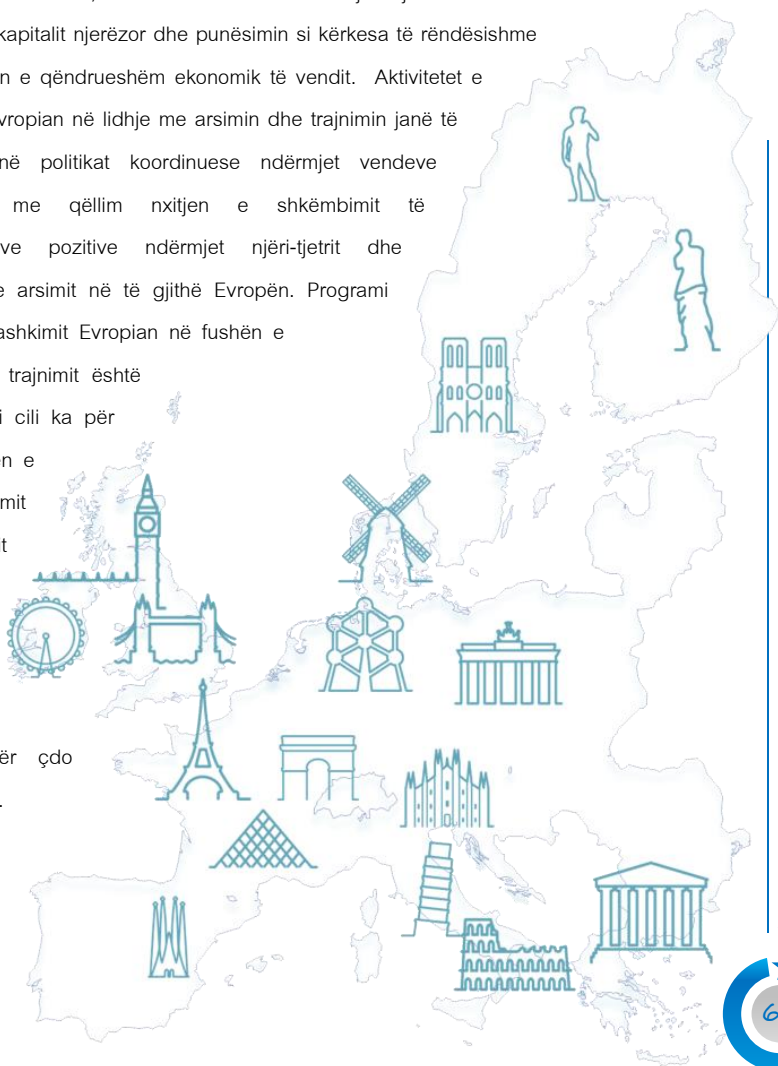
duke

krijuar

mundësi

arsimimi për çdo

grup moshë.

Objektivi i Shqipërisë në fushën e arsimit dhe formimit profesional, në përputhje dhe me Strategjinë Evropa 2020, është rritja e nivelit të arsimit të përgjithshëm dhe trajnimit profesional, sigurimi i aksesit në të gjitha nivelet e arsimit dhe trajnimit pa diskriminim, përmirësimi i strukturave të arsimit dhe trajnimit, si dhe nxitja e pjesëmarrjes në programet komunitare.

Në fushën e kulturës, politikat e BE-së inkurajojnë nisma bashkëpunuese dhe veprime konkrete me qëllim promovimin e diversitetit kulturor, dialogut ndërkulturor, promovimin e kulturës si katalizator për nxitjen e krijimtarive, rritjen e dijes dhe përhapjen e kulturës, ruajtjen dhe mbrojtjen e trashëgimisë kulturore, shkëmbimet kulturore dhe krijimet letrare dhe artistike duke përfshirë dhe sektorin audiovizual.

Programi kryesor i BE-së në fushën e kulturës është Evropa Krijuese (*Creative Europe*), i cili mbështet financiarisht nisma të përbashkëta ndërmjet artistëve, aktorëve, muzikantëve nga vendet e Evropës. Në aspektin kombëtar, në fushën e kulturës janë përcaktuar si prioritetet nxitja dhe zhvillimi i industrisë kulturore, turistike në vend, lidhur ngushtë me vënien në funksion të trashëgimisë kulturore kombëtare, forcimin e identitetit kombëtar, si dhe nxitjen dhe promovimin e artit dhe të kulturës.

Evropa 2020 është programi i përbashkët i të gjitha vendeve anëtare të BE i cili ndërthur në një: arsimin, trajnimin dhe të rinjtë.

Në BE, studentët dhe profesorët lëvizin lirshëm duke shkëmbyer eksperiencat ndërmjet njëri-tjetrit dhe përhapur dijet në të gjithë Evropën. Ky program quhet Erasmus+

Arsimi dhe kultura janë të rëndësishëm për punësimin dhe zhvillimin ekonomik të vendit tone

Shqipëria synon të zhvillojë arsimin dhe trajnimin profesional kombëtar në përputhje me modelin e vendeve të BE

Creative Europe, mbështet financiarisht nisma të përbashkëta ndërmjet artistëve, aktorëve, muzikantëve nga të gjitha vendet e Evropës

KAPITULLI 27: Mjedisi dhe Ndryshimet Klimaterike

Mjedisi, "shtëpia e ndërtuar mbi tokë për të gjitha gjallesat", përbën tërësinë e elementeve dhe faktorëve natyrorë dhe njerëzorë me veprimet dhe bashkëveprimet e tyre. Shfrytëzimi i arsyeshëm i burimeve natyrore nga ana e njeriut, duhet të bëhet në përputhje të plotë me ligjet e natyrës. Njeriu, në mënyrë të vullnetshme dhe të pavullnetshme, ndërhyt në mjedis dhe ndërfitet mes ekuilibrave natyrorë, duke shkaktuar dëmtimin e mjedisit pjesërisht ose tërësisht. Në këto kushte, mjedisi bëhet objekt i një legjislacioni të gjerë që synon të ruajë, të mbrojë dhe të parandalojë dëmtimet në mjedis. Ligji shërben si një mekanizëm efikas i autoriteteve të mbrojtjes së mjedisit dhe cilitdo që ndjen përgjegjësi për ta ruajtur atë.

Politika e mjedisit e BE-së synon të nxisë zhvillimin e qëndrueshëm dhe të mbrojë ambientin për brezat e tanishëm dhe ata të ardhshëm. Ai bazohet në marrjen e masave parandaluese, pagesën për ndotjen, luftën kundër dëmtimit të ambientit në burimet e veta, përgjegjësinë e përbashkët, si dhe integrimin e mbrojtjes së ambientit në politika të tjera të BE-së.

Acquis e BE-së në fushën e mjedisit dhe ndryshimeve klimaterike janë të shumta, rreth 200 akte të rëndësishme ligjore që mbulojnë aspekte të shumta, si ujë dhe cilësinë e ajrit, menaxhimin e mbeturinave, mbrojtjen e natyrës, kontrollin e ndotjes industriale dhe menaxhimin e riskut, organizmat e modifikuar gjenetikisht dhe kimikisht, zhurmat dhe pyjet. Duke qenë se mjedisi ka karakter dinamik dhe është në evolucion të vazhdueshëm, kërkohet që ligjet dhe politikat mjedisore të jenë elastike, për t'ju përgjigjur në kohë rrethanave dhe kushteve reja mjedisore e klimaterike. Legjislacioni mjedisor është ndërdisiplinor, i pakthyeshëm (pakthyeshmëria e dëmit mjedisor është element që ndikon në legjislacion) dhe është dinamik.

Shqipëria ka një kuadër ligjor për mbrojtjen e mjedisit, i cili vazhdon të jetë në proces aktiv plotësimesh e përmirësimesh në përputhje me legjislacionin e BE-së, por kjo kërkon investime serioze.

Ministria e Mjedisit është institucioni përgjegjës për hartimin e politikave dhe strategjive mjedisore. Institucionet e saj të varësisë, si Agjencia Kombëtare e Mjedisit, Agjencia Kombëtare e Zonave të Mbrojtura, Agjencitë Rajonale të Mjedisit, si dhe Inspektorati Shtetëror i Mjedisit dhe Pyjeve, kanë angazhimin për të garantuar zbatimin e tyre. Ndërkohë,

Ministria e Energjisë dhe Industrisë, Ministria e Shëndetësisë, Ministria e Zhvillimit Urban, Ministria e Transportit dhe Infrastrukturës, Ministria e Zhvillimit Ekonomik, Turizmit, Tregtisë dhe Sipërmarrjes, Ministria e Bujqësisë, Zhvillimit Rural dhe Administrimit të Ujërave janë gjithashtu përgjegjëse për të siguruar zbatimin e politikave mjedisore.

Shqipëria është në fazën fillestare për sa i përket përgatitjeve për përafrimin e legjislacionit me atë të BE-së dhe për zbatimin me efektshmëri të tij. Deri më tani asistenca në fushën e mjedisit është rreth 10 milion Euro për realizimin apo procesrealizimin e një sërë projektesh, që synojnë forcimin e kapaciteteve institucionale për zbatimin e legjislacionit Evropian për mjedisin dhe klimën, apo projekte të një natyre më specifike. Pavarësisht progresit të bërë, nevojiten përpjekje dhe investime akoma më të mëdha për të mundur harmonizimin e plotë të legjislacionit me BE-në në çështje të mbrojtjes së mjedisit dhe ndryshimeve klimaterike.

Shfrytëzimi i burimeve natyrore duhet të bëhet në përputhje të plotë me ligjet e natyrës

Ligjet e mjedisit ruajnë, mbrojnë dhe parandalojnë dëmet mjedisore

Ky kapitull mbulon cilësinë e ajrit dhe të ujërave, zhurmën dhe ndryshimet klimaterike, mbetjet, ndotjen industriale, rreziqet dhe aksidentet në natyrë, organizmat e modifikuara gjenetikisht, kimikatet dhe pyjet

Ministria e Mjedisit, Agjencia Kombëtare e Mjedisit, Agjencia Kombëtare e Zonave të Mbrojtura dhe Inspektorati Shtetëror i Mjedisit dhe Pyjeve janë institucionet kryesore përgjegjëse për këtë kapitull

Shqipëria ka përfutur mbështetje të huaj financiare për mjedisin në shumën prej rreth 10 milion Euro

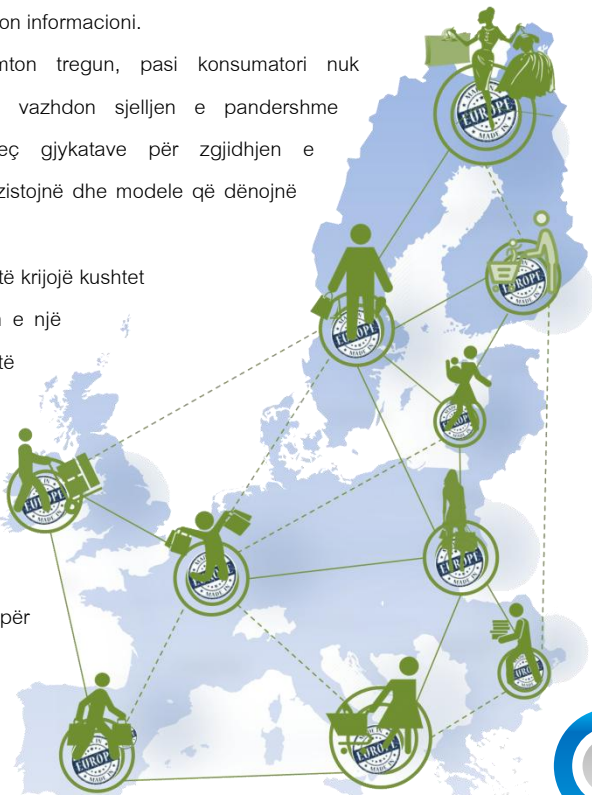
KAPITULLI 28: Mbrojtja e Konsumatorit dhe Shëndetit

Ne të gjithë përdorim mallra dhe shërbime të cilat duam që të jenë të sigurt, të mos shkaktojnë dëme ekonomike apo shëndetësore, si dhe të kemi informacion të qartë mbi atë çfarë konsumojmë. Në ndihmë të këtyre problematikave ekziston një legjislacion i BE-së për mbrojtjen e sigurisë së konsumatorit dhe interesave ekonomike të tij për një numër të gjerë sektorësh.

Për zbatimin e këtij legjislacioni, të gjithë vendet e BE-së duhet të përafrojnë legjislacionin dhe të krijojnë institucione të pavarura për kontrollin dhe zbatimin e rregullave, të cilat mundësojnë mbikëqyrjen e tregut, duke siguruar cilësinë e mallrave, shërbimeve dhe mbrojtjen e interesave të konsumatorit. Sa herë që një konsumator pëson një dëm për shkak të mallrave dhe shërbimeve, krijohet një konflikt midis tij dhe shitësit apo ofruesit. Në shumë raste, konsumatori nuk e zgjidh konfliktin në gjykatë, për shkak se vlera e mallit dhe shërbimit mund të jetë e vogël ose mungon informacioni.

Një sjellje e tillë dëmton tregun, pasi konsumatori nuk dëmshpërblehet dhe ofruesi vazhdon sjelljen e pandershme kundrejt konsumatorit. Përveç gjykatave për zgjidhjen e konflikteve të tilla duhet të ekzistojnë dhe modele që dënojnë këto fenomene.

Qeveria Shqiptare synon të krijojë kushtet e nevojshme për funksionimin e një sistemi të tërë institucionesh, të cilat duhet të garantojnë sigurinë e produkteve, mbrojtjen e interesave ekonomike dhe të drejtave të tjera të konsumatorëve. Ndryshime janë bërë në ligjin për mbrojtjen e konsumatorëve,

duke e përafuar më tej me legjislacionin e BE-së. Janë ngritur struktura funksionale të cilat mbrojnë konsumatorin të tilla si, Komisioni i Mbrojtjes së Konsumatorëve dhe Këshilli Bashkëndues i Mbrojtjes së Konsumatorëve. Institucioni përgjegjës për arritjen e objektivave të mbrojtjes së konsumatorit dhe mbikëqyrjes së tregut është kryesisht Ministria e Zhvillimit Ekonomik, Turizmit, Tregtisë dhe Sipërmarrjes.

Bashkë me sigurinë dhe mbrojtjen e interesave ekonomike të konsumatorit, legjislacioni i BE-së trajton edhe disa rregulla në fushën e shëndetit publik. Ligje të veçanta duhet të zbatohen në mënyrë që qytetarët të gëzojnë shëndet sa më të mirë. Në këtë kontekst synohet përmirësimi dhe siguria në kujdesin shëndetësor për popullatën, duke ruajtur dhe përmirësuar shërbimin e shëndetit publik, legjislacionin që ka lidhje me mbikëqyrjen, jo vetëm të sëmundjeve ngjitëse, por edhe atyre kronike, si dhe inspektimin sanitar sipas standardeve të BE-së. Institucioni përgjegjës për këtë sektor është Ministria e Shëndetësisë.

Bashkimi Evropian përmes disa programeve ka ofruar ndihmë, si në kuadër të programit IPA, ku një pjesë e këtyre fondeve shkon për mbikëqyrjen e tregut dhe shërbimeve shëndetësore. Shqipëria është në fazat e para të përgatitjes për zbatimin e masave për mbrojtjen e konsumatorit dhe shëndetit dhe progresi ka qënë i limituar. Shqipëria duhet të shtojë përpjekjet për ndryshime në legjislacionin lidhur me kontrollin e duhanit, lëndëve me origjinë njerëzore dhe rreziqet ndërkufitare, për ta bërë më të ngjashëm me atë të BE-së, duhet të zbatojë një strategji kombëtare mbi mbrojtjen e konsumatorit dhe mbikëqyrjen e tregut, si dhe vënien në funksion të inspektoratit të mbikëqyrjes së tregut.

Ne duam që mallrat dhe shërbimet që ne konsumojmë të jenë të sigurta e mos të na shkaktojnë dëme shëndetësore dhe ekonomike

Ligjet e BE mbrojnë konsumatorët dhe shëndetin publik duke mbikëqyruar tregun dhe siguruar cilësinë e mallrave dhe shërbimeve

Në Shqipëri janë ngritur struktura për mbrojtjen e konsumatorit si: Komisioni i Mbrojtjes së Konsumatorëve dhe Këshilli Bashkëndues i Mbrojtjes së Konsumatorëve.

Ministria e Zhvillimit Ekonomik, Turizmit, Tregtisë dhe Sipërmarrjes së bashku me Ministrinë e Shëndetësisë janë institucionet përgjegjëse për mbrojtjen e konsumatorit dhe shëndetin publik

BEka ofruar ndihmë mes të cilës parashikohet që vendi ynë do të përfitojë 44 milionë Euro në periudhën 2014-2020 për mbrojtjen e konsumatorit

KAPITULLI 29: Bashkimi Doganor

Biznesi dhe sipërmarrja janë faktorë shumë të rëndësishëm të cilat ndikojnë drejtpërsëdrejti në mirëqenien e vendit. Politikat e ndjekura duhet të mbështesin dhe të lehtësojnë procedurat e ushtrimit të biznesit, duke e konsideruar biznesin si partner shumë të rëndësishëm në realizimin e politikave tregtare dhe financiare. Anëtarësimi në Bashkimin Evropian nënkupton një sërë lehtësirash edhe në fushën e bashkimit doganor. Acquis e BE-së në fushën e doganave përfshin kryesisht kodin doganor dhe rregulloret zbatuese të tij, tarifa doganore dhe emërtesat e kombinuara të mallrave, si dhe marrëveshjet ndërkombëtare në fushën doganore, të cilat synojnë lehtësimin e tregtisë, garantimin dhe mbrojtjen e interesave financiarë dhe ekonomike të bashkimit.

Shtetet anëtare të BE-së ndjekin rregulla dhe procedura të njëjta doganore. Për të arritur një standard të tillë, Shqipërisë i duhet të punojë mbi infrastrukturën legjislative, duke hartuar një legjislacion në përputhje me nevojat dhe marrëveshjet, apo dispozitat ligjore të Bashkimit Evropian. Përveç infrastrukturës ligjore, hapësirë shumë të rëndësishme zë dhe logjistika. Doganat shqiptare kanë një sistem elektronik, i cili duhet të unifikohet në strukturë dhe në përmbajtje me sistemin e përdorur nga vendet anëtare të BE-së. Përmirësime të ndjeshme ka patur në këtë fushë, falë interesit ndërkombëtar dhe pozicionit strategjik të Shqipërisë në rajon, gjë e cila ka nxitur rritjen e bashkëpunimit mes palëve të interesuara.

Aktualisht po punohet në drejtim të forcimit të luftës kundër kontrabandës dhe importit të produkteve të falsifikuara. Hapa të ndjeshëm janë bërë në luftën kundër korrupsionit dhe ndërgjegjësimit të nëpunësve të doganës mbi ushtrimin e praktikave më të mira dhe ofrimit të lehtësirave për biznesin. Duke qenë se një ndër kushtet e MSA-së është dhe bashkëpunimi rajonal, vlen të përmendet Marrëveshja Kuadër e bërë në janar 2014 në Prizren mes Këshillit të Ministrave të Republikës së Shqipërisë dhe Qeverisë së Republikës së Kosovës mbi bashkëpunimin për nxitjen dhe lehtësimin e tregtisë, e cila lehtësoi procedurat e tranzitit dhe i dha një zhvillim tregtisë.

Aktualisht po punohet mbi lehtësimin e procedurave të tranzitit dhe me vende të tjera të BE-së, ku një ndihmë të theksuar po japin Italia dhe Franca, procedura, të cilat

pritet të hyjnë në fuqi dhe që i paraprijnë anëtarësimin në BE. Institucionet përgjegjëse janë Drejtoria e Përgjithshme e Doganave dhe Degët Doganore, nën varësinë e Ministrisë së Financave.

Në BE, shtetet anëtare ndjekin rregulla dhe procedura të njëjta doganore

Anëtarësimi në Bashkimin Evropian nënkupton lehtësira në fushën e bashkimit doganor

Sistemi elektronik i doganave Shqiptare duhet të njësohet në strukturë edhe në përmbajtje me sistemin e përdorur nga vendet anëtare të BE-së

Ndërgjegjësimi i nëpunësve të doganës mbi ushtrimin e praktikave më të mira dhe ofrimin të lehtësirave për biznesin

Lehtësimi i procedurave të transitit me vendet e BE-së, me ndihmën e Italisë dhe Francës

KAPITULLI 30: Marrëdhëniet me Jashtë

Acquis e BE-së në fushën e marrëdhënieve me jashtë, mbështetet në legjislacionin e politikës së përbashkët tregtare, si edhe bashkëpunimin në aspektin e politikës së zhvillimit dhe të ndihmës humanitare. Legjislacioni i BE-së buron nga angazhimet tregtare dy dhe shumëpalëshe të BE-së, si edhe nga një numër masash autonome preferenciale tregtare. Në fushën e ndihmës humanitare dhe të politikës së zhvillimit, shtetet anëtare duhet të jenë në harmoni të plotë me legjislacionin e BE-së, me angazhimet ndërkombëtare, si dhe të sigurojnë kapacitete për të marrë pjesë në politikat e zhvillimit dhe ato humanitare të BE-së.

Shteteve kandidate u kërkohet të harmonizojnë gradualisht politikat e tyre kundrejt vendeve të treta dhe qëndrimet ndaj organizatave ndërkombëtare me politikat dhe pozicionet e miratuara nga Bashkimi Evropian dhe shtetet e tij anëtare. Shqipëria ka respektuar dispozitat e Organizatës Botërore të Tregtisë (OBT-së) për Marrëveshjen e Lehtësimit të Tregtisë, të cilën do ta implementojë nga momenti i hyrjes në fuqi, si dhe po krijon mundësitë për ratifikimin e marrëveshjes. Nota pozitive janë shënuar në lidhje me marrëveshjet dypalëshe, të cilat kanë nxitur bashkëpunimin në liberalizimin e tregtisë me Turqinë dhe përfshirjen saj në dispozitat e Marrëveshjes së Tregtisë së Lirë (MTL). Vlerësimi i Shqipërisë në lehtësimin e kapaciteteve tregtare ka qenë në përputhje me kërkesat e OBT-së në vlerë 85%.

Gjithashtu, Shqipëria ka finalizuar memorandumën për bashkëpunimin ekonomik me Kuvajtin, Malin e Zi dhe me Republikën Çeke, si dhe një traktat investimi dypalësh me Kosovën. Vlen të përmendet finalizimi i marrëveshjeve ekonomike dhe teknike të bashkëpunimit me Bosnjë-Hercegovinën, Brazilin, Kinën, Kazakistanin dhe Korenë e Jugut.

Negociatat kanë vazhduar me traktatet e investimeve dypalëshe me Kanadanë, Islandën, Marokun, Libanin dhe me Emiratet e Bashkuara. Shqipëria ka vazhduar pjesëmarrjen e saj konstruktive në strukturat e Marrëveshjes së Tregtisë së Lirë të Evropës Qendrore (CEFTA). Vëmendje të veçantë zë edhe zhvillimi i marrëveshjes së Shqipërisë me vendet e EFTA-s (Shoqata e Tregtisë së Lirë Evropiane) ku negociatat kanë përfunduar.

Nuk ka patur ndryshime legjislative në politikën e zhvillimit apo të ndihmës humanitare.

Tabloja e pasqyruar në politikën e jashtme të shtetit shqiptar është e ndërthurur, si me

bashkëpunimet ekonomike transatlantike, ashtu edhe rajonale. Në tërësinë e nismave politike që ka ndjekur dhe që po e shoqërojnë politikën tonë në sfidën e anëtarësimit në BE, besueshmëria dhe bashkëpunimi ndërmjet shteteve do të krijojë mundësi dhe hapësira për progresin e mëtejshëm të vendit tonë.

Në fushën e marrëdhënieve me jashtë BE-ja mbështet rregulloret për tregtinë ndërkombëtare, ndihmën humanitare dhe zhvillimin e vendeve jashtë kufijve të BE.

Shqipëria është anëtare e Organizatës Botërore të Tregtisë (OBT) dhe zbaton detyrimet e marrëveshjeve të tregtisë të lirë me BE-në dhe Turqinë.

Vendi ynë është pjesë e Marrëveshjes së Tregtisë së Lirë për Evropën Qendrore (CEFTA)

Me anëtarësimin në Bashkimi Evropian, Shqipëria do të jetë e detyruar të përshtatë politikën e përbashkët tregtare me atë të BE-së

KAPITULLI 31: Politika e jashtme, e sigurisë dhe e mbrojtjes

Bashkimi Evropian ka zhvilluar në mënyrë graduale Politikën e Përbashët të Jashtme dhe të Sigurisë (PPJS) dhe Politikën e Përbashkët të Sigurisë dhe të Mbrojtjes. Të dyja së bashku përbëjnë politikën e jashtme, të sigurisë dhe të mbrojtjes. Kjo politikë ka si qëllim forcimin e rolit të BE-së në çështjet ndërkombëtare, pjesëmarrjen në misione humanitare, paqebërëse ose paqeruajtëse me natyrë qoftë ushtarake apo civile, por edhe përfaqësimin e BE-së dhe qytetarëve të saj si një e tërë.

Ndërsa në 2010 u themelua Shërbimi Evropian për Veprime të Jashtme (EEAS) dhe u krijua pozicioni i ri i Përfaqësuesit të Lartë për Punë të Jashtme dhe Politikë Sigurie. EEAS luan rolin e Ministrisë së Jashtme dhe shërbimit diplomatik të BE-së dhe Përfaqësuesi i Lartë është kreu i shërbimit. Institucionet kryesore të BE-së që hartojnë këtë politikë janë Këshilli Evropian, i cili përcakton objektivat strategjike të Unionit, Këshilli i Bashkimit Evropian, i cili është forumi i parë ku merren vendimet dhe gjendet dakordësi në mënyrë unanime dhe Përfaqësuesi i Lartë për Punë të Jashtme dhe Politikë Sigurie, i cili është përgjegjës për menaxhimin, zbatimin dhe përfaqësimin e vendimeve të PPJS.

Respektimi i marrëveshjeve ndërkombëtare dhe dokumenteve politikë të BE-së, deklaratave, strategjive, vendimeve dhe veprimeve, përbëjnë kushtet kryesore të këtij kapitulli. Vendi ynë, si vend kandidat duhet të përafrojë politikën e jashtme dhe të sigurisë me atë të BE-së përpara anëtarësimin. Shqipëria duhet t'i bashkohet qëndrimeve të BE-së në këtë politikë dhe bisedimet në këtë kapitull përfshijnë në mënyrë specifike dialogun politik, bashkëpunimin me organizatat ndërkombëtare, kontrollin e armëve, luftën kundër terrorizmit, zbatimin e masave kufizuese dhe pjesëmarrjen në

operacione ushtarake. Në Shqipëri, institucioni udhëheqës për grupin e punës për kapitullin 31 është Ministria e Punëve të Jashtme (MPJ). Institucione të tjera të përfshira janë: Ministria e Mbrojtjes, Ministria e Punëve të Brendshme, Drejtorja e Sigurimit të Informacionit të Klasifikuar, Këshilli i Ministrave, INSTAT, si dhe autoriteti përgjegjës për zbatimin e regjimit dhe marrëveshjeve

ndërkombëtare në fushën e mospërhapjes së armëve të shkatërrimit në masë që është Autoriteti i Kontrollit Shtetëror të Eksporteve (AKSHE).

Shqipëria është angazhuar në një dialog të rregullt politik me BE-në. Gjithashtu i është bashkuar të gjitha qëndrimeve të BE-së në lidhje me PPJS-në kur i është kërkuar 100 % pajtueshmëri. Në këtë kontekst, institucionet tona kanë zbatuar vendimet e PPJS mbi masat kufizuese për personat dhe entitetet përgjegjëse për ngjarjet në Ukrainën Lindore. Vendi ynë i ka kushtuar gjithnjë e më shumë vëmendje pjesëmarrjes aktive dhe përfaqësimit të saj në organizatat ndërkombëtare dhe rajonale. Si rrjedhojë e pjesëmarrjes proaktive të Shqipërisë, selia e Fondit të Ballkanit Perëndimor do të vendoset në Tiranë. Shqipëria vazhdon të marrë pjesë në operacionet e menaxhimit të krizave civile dhe ushtarake ku kontribuon me ushtarakë në Operacionin EUFOR - Althea në Bosnjë-Hercegovinë. Në 2014 Shqipëria nisi në Ukrainë 4 vëzhgues në dy misione të OSBE, si dhe në zgjedhjet parlamentare në tetor 2014. Gjithashtu, Shqipëria komunikoi gatishmërinë e saj për pjesëmarrjen në Misionin Trajnues të BE-së në Mali (EUTM Mali) me 6 ushtarakë.

Në lidhje me mospërhapjen e armëve të shkatërrimit në masë, Shqipëria ka vijuar zbatimin e planit të veprimit për shkatërrimin e armatimeve shtesë. Megjithatë, ende mbetet punë për t'u bërë në kuadrin e këtij kapitulli për pastrimin e pikave dhe heqjen e lëndëve kimike të rrezikshme dhe mbylljen e depove të panevojshme. Problem mbetet gjithashtu modernizimi i armatimit dhe ruajtja e tyre në mënyrë të sigurtë. Regjistri kombëtar i armëve dhe municioneve nën menaxhimin e Policisë së Shtetit është funksional. Në lidhje me luftën ndaj terrorizmit, pavarësisht se Shqipëria miratoi një strategji kundër terrorizmit, ajo mbetet për t'u zbatuar. Ndërkohë, që mbetet për t'u negociuar një marrëveshje për shkëmbimin dhe mbrojtjen e informacionit të klasifikuar.

Nga 33 kapituj bisedimesh për integrimin në BE, kapitulli 31 mbi politikën e jashtme, të sigurisë dhe mbrojtjes, është vlerësuar nga Komisioni Evropian si i vetmi, në të cilin Shqipëria ka një përgatitje të mirë.

- PPJS mbulon çështjet ndërkombëtare me natyrë politike, diplomatike, përfshirë çështjet e sigurisë dhe ushtarake
- BE-ja ka delegacione në shumicën e vendeve në mbarë botën dhe ato janë pjesë e Shërbimit Evropian për Veprime të Jashtme
- Bisedimet në këtë kapitull përfshijnë dialogun politik, bashkëpunimin me organizatat ndërkombëtare, kontrollin e armëve, luftën kundër terrorizmit, zbatimin e masave kufizuese, pjesëmarrjen në operacione ushtarake dhe sistemin e vizave
- PPJS u nënshtrohet procedurave të ndryshme në krahasim me politikën e tjera, ku vendet anëtare janë aktorët kryesorë dhe vendimet merren në mënyrë unanime.
- Nga 33 kapituj, në kapitullin për politikën e jashtme, të sigurisë dhe mbrojtjes Shqipëria ka përgatitjen më të mirë

KAPITULLI 32: Kontrolli Financiar

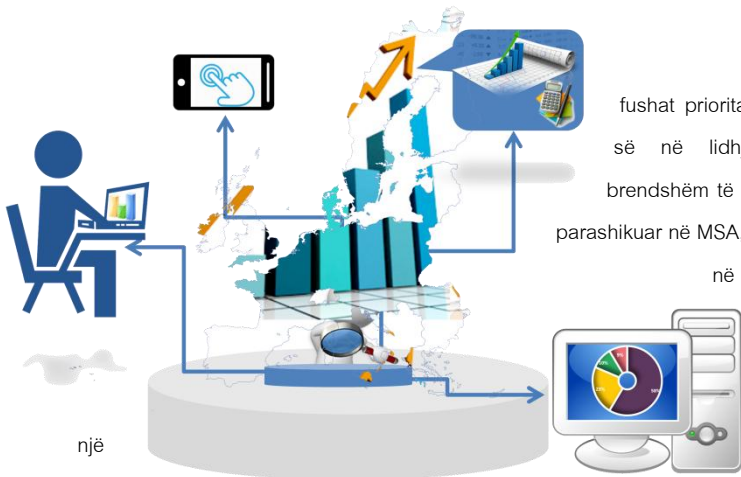
Acquis në këtë kapitull mbulon kontrollin financiar publik të brendshëm (KFPB), auditimin e jashtëm, mbrojtjen e interesave financiare të BE-së dhe mbrojtjen e euros nga falsifikimi. KFPB mbështet një vend kandidat për përmirësimin e sistemit të tij të kontrollit të brendshëm dhe përfshin standardet e njohura ndërkombëtarisht dhe praktikat e mira në BE-së në lidhje me kontrollin e brendshëm në të gjithë sektorin publik. Auditimi i jashtëm i referohet funksionimit të Kontrollit të Lartë të Shtetit (KLSH). Kjo çështje përfshin bashkëpunimin operacional të shteteve anëtare, të cilat duhet të jenë në gjendje për të bashkëpunuar në mënyrë efektive me Komisionin Evropian dhe të raportojnë mbi të gjitha rastet e dyshuara, parregullsitë dhe abuzimet me fondet. Një bashkëpunim i tillë duhet të sigurojë mbrojtjen e fondeve të BE-së të paktën në një nivel të barabartë të mbrojtjes së fondeve kombëtare.

Mbrojtja e euros kundër falsifikimit përfshin një ndalim mbi përdorimin e monedhave të ngjashme me monedhën euro, detyrimin e institucioneve financiare që të tërheqin kartëmonedhat dhe monedhat e falsifikuara, si dhe krijimin e strukturave dhe procedurave për luftën efikase kundër falsifikimit.

Rëndësia e një sistemi efektiv të KFPB është se ai kontribuon në përdorimin më të suksesshëm dhe më të përgjegjshëm të fondeve buxhetore në nivel shtetëror dhe lokal.

Në të njëjtën kohë, përmes zhvillimit të këtij sistemi, në sektorin publik paraqitet një qasje e re e menaxhimit, duke përcaktuar objektivat strategjike në kryerjen e aktiviteteve të saj, duke kuptuar rreziqet, si dhe duke krijuar mekanizma më të fuqishme të kontrollit në mbledhjen dhe shpenzimin e fondeve buxhetore. Për sa i përket auditimit të jashtëm, përafrimi me kërkesat e procesit të anëtarësimit ndikon në krijimin e një KLSH-je funksionale dhe të pavarur. Në fushën e parandalimit të parregullsive dhe mashtrimeve në lidhje me interesat financiare të BE-së, vendet candidate duhet të sigurojnë kapacitetet e nevojshme administrative për t'u marrë me çështjet e luftimit të parregullsive dhe mashtrimin në përdorimin e fondeve të BE-së, si dhe për të krijuar struktura të përshtatshme administrative të nevojshme për të luftuar falsifikimin e kartëmonedhave dhe monedhave euro.

Kapitulli i Kontrollit Financiar është i përbërë nga 5 nënkapituj, të cilët trajtojnë *auditimin e jashtëm (shtetëror), auditimin e brendshëm, menaxhimin financiar dhe kontrollin, inspektimin financiar publik, dhe mbrojtjen e euros nga falsifikimi*. Kontrolli financiar është një ndër

një

fushat prioritare të *acquis* të BE-së në lidhje me tregun e brendshëm të BE-së. Sikurse është parashikuar në MSA, legjislaconi shqiptar në këtë drejtim duhet të përfrohej me atë të BE-së, si dhe kërkesa për bashkëpunimin midis

autoriteteve

kombëtare dhe atyre të BE-së në mënyrë të veçantë, për të zhvilluar një sistem efikas të Kontrollit Financiar Publik të Brendshëm dhe sisteme të auditimit të jashtëm në Shqipëri, në përputhje me standardet dhe metodologjitë e pranuar botërisht dhe me praktikatat më të mira të BE-së. Nëpërmjet harmonizimit të vazhdueshëm të legjislaconit vendas me atë të BE-së, angazhimet në këtë kapitull synojnë në tërësi krijimin dhe përmirësimin e kuadrit ligjor, procedural dhe metodologjik bazë për zhvillimin e KBFP, si dhe përcaktimin e strukturave përgjegjëse për zbatimin e tij, krahas forcimit të kapaciteteve institucionale. Institucionet përgjegjëse kryesore për këtë kapitull janë:

Ministria e Financave, Kontrolli i Lartë i Shtetit, Banka e Shqipërisë.

Cfarë përfiton Shqipëria:

- ☆Fonde buxhetore në nivel kombëtar, lokal dhe ato të BE-së shpenzohen në mënyrë më të suksesshme, më efektive, më të përgjgjshme
- ☆Planifikim strategjik financiar më i mirë duke krijuar mekanizma më të fuqishëm të kontrollit në mbledhjen dhe shpenzimin e fondeve buxhetore dhe bazuar në standardet ndërkombëtare
- ☆Institucioni i Kontrollit të Lartë të Shtetit i pavarur
- ☆Parandalimi dhe dënimi i parregullsive dhe mashtrimeve në përdorimin e fondeve
- ☆Mbrojtja e euros nga falsifikimi

Acquis për kontrollin financiar mbulon kontrollin financiar publik të brendshëm, auditimin e jashtëm, mbrojtjen e interesave financiare të BE-së dhe mbrojtjen e euros nga falsifikimi

Vendet kandidatë duhet të sigurojnë kapacitetet e nevojshme administrative për t'u marrë me çështjet e luftimit të parregullsive dhe mashtrimit në përdorimin e fondeve të BE-së

Shqipërisë i duhet një bashkëpunimin midis autoriteteve kombëtare dhe atyre të BE-së si dhe përputhje me standardet dhe metodologjitë e pranuar botërisht si edhe me praktikatat më të mira të BE-së

Institucionet përgjegjëse kryesore për këtë kapitull janë Ministria e Financave, Kontrolli i Lartë i Shtetit, Banka e Shqipërisë

KAPITULLI 33: Dispozitat Financiare dhe Buxhetore

Çdo shtet anëtar ka të drejtë të përdorë fondet nga buxheti i Bashkimit Evropian, por është i detyruar edhe të kontribuojë në këtë buxhet. Ky kapitull mbulon rregullat mbi burimet financiare të nevojshme për financimin e buxhetit të BE-së pas anëtarësimit. Fondet e përbashkëta të buxhetit të BE-së mblihdhen nga tre burime: burimi tradicional i vendit (doganore), burimi i bazuar në tatimin mbi vlerën e shtuar (TVSH) dhe burimet e shtuara nga kontributet e vendeve anëtare në bazë të të ardhurave kombëtare bruto (GNI).

Buxheti i BE-së përdoret për të financuar aktivitete të shumta, duke filluar nga zhvillimi rural dhe mbrojtja e mjedisit deri në mbrojtjen e kufijve dhe promovimin e të drejtave të njeriut. Komisioni, Këshilli dhe Parlamenti Evropian kanë të drejtë të votojnë shumën e buxhetit dhe ndarjen e tij. Megjithatë, Komisioni dhe Shtetet Anëtare janë përgjegjëse për shpenzimet buxhetore. Për periudhën 2014-2020 BE-ja ka ndarë 959.988 miliardë euro.

Shtetet Anëtare duhet të kenë kapacitetin e duhur administrativ për të koordinuar në mënyrën e duhur dhe për të siguruar llogaritjen e saktë të pagesës dhe kontrollin e burimeve të veta, si dhe të raportojë në BE në lidhje me këto burime. Legjislati i BE-së në këtë fushë zbatohet drejtpërdrejt me anëtarësimin e vendit në BE.

Institucioni kryesor përgjegjës për këtë kapitull në Shqipëri është Ministria e Financave, kurse strukturat kontribuese janë Drejtoria e Përgjithshme e Buxhetit, Drejtoria e Përgjithshme e Tatimeve, Drejtoria e Përgjithshme e Politikave Fiskale dhe të Ardhurave Publike, Drejtoria e Përgjithshme e Doganave.

Shqipëria ka një nivel të ulët përgatitjeje për dispozitat financiare dhe buxhetore. Për më tepër, Shqipëria ka pasur zhvillime të pakta në lidhje me burimet vetjake tradicionale, burime të pakta të të ardhurave kombëtare bruto (GNI) dhe të burimeve të TVSH-së. Prioritet për Shqipërinë mbeten burimet e TVSH-së dhe evazioni fiskal. Mbetet thelbësor forcimi dhe krijimi i instrumenteve efektivë në luftën kundër evazionit tatimor dhe mashtrimit fiskal. Pavarësisht hapave të ndërmarra nga qeveria Shqiptare gjatë këtyre viteve për të forcuar sistemin e menaxhimit të financave publike, në Shqipëri mbetet mjaft e përhapur ekonomia informale.

Shqipëria aktualisht ka infrastrukturën kryesore për sektorët kryesorë, që ndikojnë në sistemin e burimeve vetjake, megjithatë ende nuk janë ngritur institucionet dhe organi koordinues që do të merret me përgatitjet e kushteve administrative për aplikimin e rregullave të burimeve vetjake.

Çdo shtet anëtar ka të drejtë të përdorë fondet nga buxheti i Bashkimit Evropian, por është i detyruar edhe të kontribuojë në këtë buxhet

Buxheti i BE-së përdoret për të financuar aktivitetet e shumta, si zhvillimi rural, mbrojtja e mjedisit, mbrojtja e kufijve dhe promovimi i të drejtave të njeriut. Institucioni kryesor përgjegjës për këtë kapitull në Shqipëri është Ministria e Financave dhe ajo mbështetet nga Drejtoria e Përgjithshme e Buxhetit, Drejtoria e Përgjithshme e Tatimeve, Drejtoria e Përgjithshme e Politikave Fiskale dhe të Ardhurave Publike dhe Drejtoria e Përgjithshme e Doganave.

Shqipëria ka një nivel të ulët përgatitjeje për këtë kapitull

KONKLUZIONE

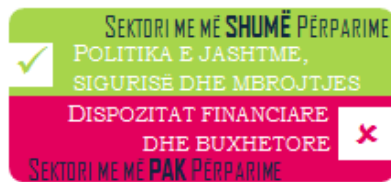

Përgatitja e Shqipërisë në Bisedimet Për Anëtarësim

Në progres raportet vjetore të Komisionit Evropian ekziston një seksion i veçantë, i cili analizon aftësinë e Shqipërisë për të marrë përsipër detyrimet e detajuara të anëtarësimit, e strukturuar sipas 33 kapitujve të legjislacionit (*acquis*) të BE-së. Për çdo kapitull, Komisioni shqyrton situatën e atij viti dhe perspektivën e përafrimit me legjislacionin e BE-së, duke vlerësuar përparimin e arritur gjatë periudhës raportuese, si dhe duke bërë një përmbledhje të nivelit të përgjithshëm të përgatitjeve në atë sektor. Sipas raportit, mund të evidentojmë katër nivele të përparimit, sektori *nuk ka përparim, përparimi është i kufizuar, ka përparim dhe rasti kur është arritur përparim i mirë*. Ndërkohë, që në lidhje me vlerësimin e nivelit të përgjithshëm të përgatitjeve, kapitulli mund të jetë në fazë të hershme, të ketë arritur njëfarë niveli përgatitjeje, përgatitja mund të jetë e moderuar, ose nivel i përgatitjes është i mirë.

Nëse do të analizojmë ecurinë dhe përgatitjen e Shqipërisë për 33 kapitujt, sipas vlerësimeve të opinionit të Komisionit Evropian që nga viti 2010 deri në fund të vitit 2015 vërejmë se:

- a) Në lidhje me shkallën e përparimit vjetor, Shqipëria gjatë 5 vjeçarit (2010-2015), ka pasur për shumicën e sektorëve vetëm *disa përparime* dhe përpjekjet drejt përafrimit me legjislacionin e BE-së janë të kufizuara. *Përparim* është arritur në 19 raste, kurse *përparim i mirë* është bërë vetëm në 3 raste. Në 9 raste të tjera, nuk ka aspak përparim. Kapitulli 31 (politika e jashtme, sigurisë dhe e mbrojtjes) është sektori me më shumë përparime, ndërsa kapitulli 33 (dispozitat financiare dhe buxhetore) është sektori me më pak përparime;
- b) Në lidhje me nivelin e përgatitjes së kapitujve, Komisioni Evropian në opinionin e nëntorit të vitit 2010 vlerësoi nivelin e përgatitjes së Shqipërisë për të 33 kapitujt, ku 8

kapituj ishin shumë të lehtë për tu përafuar me legjislacionin e BE-së, 12 kapituj u vlerësuan të lehtë për t'u përafuar, ndërkohë që për 12 kapituj të tjerë kërkoheshin përpjekje shtesë për t'u përafuar pasi vlerësoheshin si të vështirë, kurse kapitulli për ambientin ishte vlerësuar si shumë i vështirë për t'u përafuar me legjislacionin e BE-së. Ndërkohë që në progres raportin e vitit 2015, Komisioni Evropian vlerëson se 7 kapituj janë në fazë të hershme, për 9 kapituj është arritur vetëm një farë niveli përparimi, ndërkohë që për 16 kapituj përgatitja është e moderuar dhe vetëm 1 kapitull ka nivel të mirë përgatitjeje (kapitulli për politikën e jashtme, sigurisë dhe mbrojtjes)

- c) **Në përgjithësi**, nga 2010 deri më sot vërehet, përmirësim i statusit për 12% të kapitujve (në 4 sektorë, respektivisht kapitulli 1, 10, 22 dhe 32). Në 14 sektorë (42% e kapitujve) nuk ka pasur asnjë ndryshim të statusit. Dhe në 46% të kapitujve vërehet përqendrim i statusit në krahasim me vlerësimin e vitit 2010, (në 15 sektorë, respektivisht kapitujt 2, 5, 11, 13, 16, 18, 20, 21, 24, 25, 26, 28, 29, 30 dhe 33).

Në një skenar të mundshëm të fillimit të bisedimeve për anëtarësim, ajo që dihet nga eksperiencia me vendet e tjera të rajonit është se Komisioni ka vendosur që kapitujt që do të hapen të parat dhe do të mbyllen të fundit, janë kapitulli 23 dhe 24, të cilët do të përcaktojnë edhe ecurinë e procesit të anëtarësimit. Në rastin e Kroacisë, bisedimet për anëtarësim zgjatën 6 vjet, gjithsesi ritmi i bisedimeve do të varet nga shpejtësia e reformave dhe harmonizimit me ligjet e BE-së, prandaj dhe kohëzgjatja e bisedimeve nuk ka garanci se kur do të mbyllen.

Në një vlerësim paraprak të përgjithshëm:

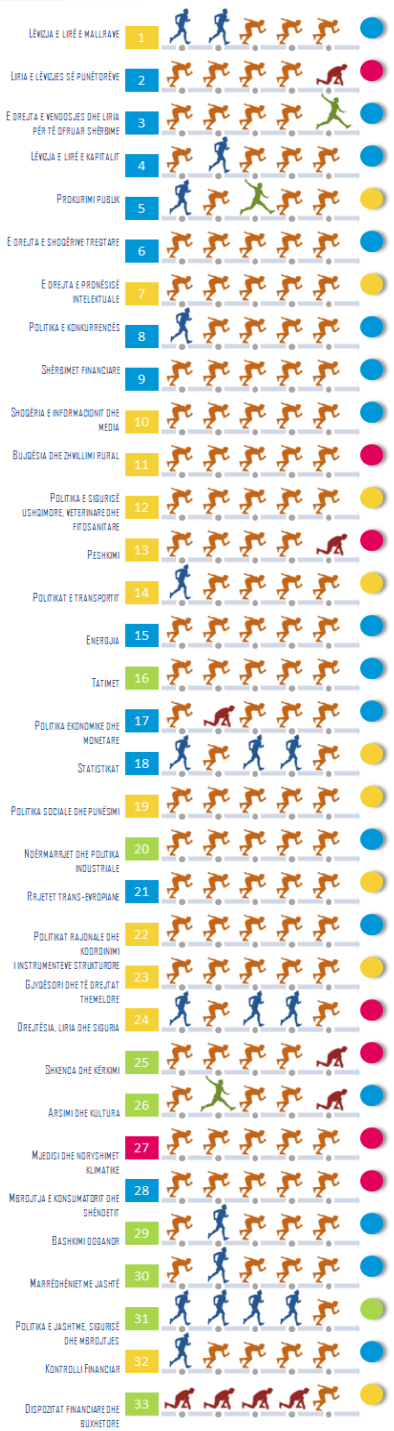
- i) kapitujt 18, 20, 25 dhe 26 janë **kapitujt të lehtë** dhe nuk duhet të paraqesin vështirësi, për shkak se këto fusha janë kryesisht përgjegjësi e vetë shteteve dhe legjislacioni i BE-së është i pakët, pavarësisht se Shqipëria aktualisht është në një fazë të hershme në kapitullin për shkencën dhe kërkimin (kapitulli 25) dhe përgatitja në sektorin e statistikave (kapitulli 18) është i limituar. Në lidhje me kapitujt 20 dhe 26 (respektivisht atë për ndërmarrjet dhe politika industriale, si dhe kapitullin për arsimin dhe kulturën)

është arritur një përgatitje modeste.

- ii) Kapituj **ku nuk priten vështirësi të mëdha** janë kapitulli 3 (e drejta e vendosjes dhe liria për të ofruar shërbime), 4 (lëvizja e lirë e kapitalit), 5 (prokurimi publik), 7 (e drejta e pronësisë intelektuale), 9 (shërbimet financiare), 10 (shoqëria e informacionit dhe media), 17 (politika ekonomike dhe monetare), 21 (rrjetet transevropiane), 28 (mbrojtja e konsumatorit dhe shëndetit), 30 (marrëdhëniet me jashtë), 31 (politika e jashtme, sigurisë dhe mbrojtjes).
- iii) Kapitujt 32 (Kontrolli Financiar), 22 (Politikat Rajonale dhe Koordinimi), 13 (Peshkimi), 29 (Bashkimi Doganor) janë **kapituj teknikë**, të cilët kanë të bëjnë me detaje se si funksionon Bashkimi Evropian në këto fusha. Gjithsesi, vetëm sektori i peshkimit është në një fazë të hershme, ndërsa tre kapitujt e tjerë kanë një përgatitje modeste. Këta kapituj priten që, pasi të hapen, të mund të mbyllen provizorisht shpejt.
- iv) Kapitujt, të cilët mund të kërkojnë një kohë më të gjatë bisedimesh pasi janë **substanciale dhe paraqesin interes për publikun e gjerë dhe grupet e interesit** kanë të bëjnë me sektorë të rëndësishëm për vendin, janë: kapitulli 1 (lëvizja e lirë e mallrave), kapitulli 2 (lëvizja e lirë e kapitalit), kapitulli 6 (e drejta e shoqërive tregtare), kapitulli 16 (tatimet), kapitulli 8 (politika e konkurrencës), kapitulli 19 (politika sociale dhe punësimi), kapitulli 15 (energja), kapitulli 14 (politikat e transportit)

Kapituj të tjerë parashikohen të jenë një sfidë për Shqipërinë, pasi ose janë **çështje politike**, si rasti i kapitujve 23 (gjyqësori dhe të drejtat themelore) dhe 24 (drejtësia, liria dhe siguria), ose janë **çështje kryesisht financimi**, si rasti i kapitujve të mjedisit (kapitulli 27) dhe të dispozitave financiare dhe buxhetore (kapitulli 33), ose kanë **rëndësi jetike për vendin**, si rasti i kapitullit të bujqësisë dhe zhvillimit rural (kapitulli 11).

Kapitulli shumë veshirë	Kapitulli veshirë					
2010						
Kapitulli lehtë	Kapitulli shumë lehtë	2011	2012	2013	2014	2015

LEGJENDA

VLERËSIMI I STATUSIT TË KAPITUJVE NË...

NDRYSHIMI I STATUSIT TË 33 KAPITUJVE NGA 2010 NË 2015

